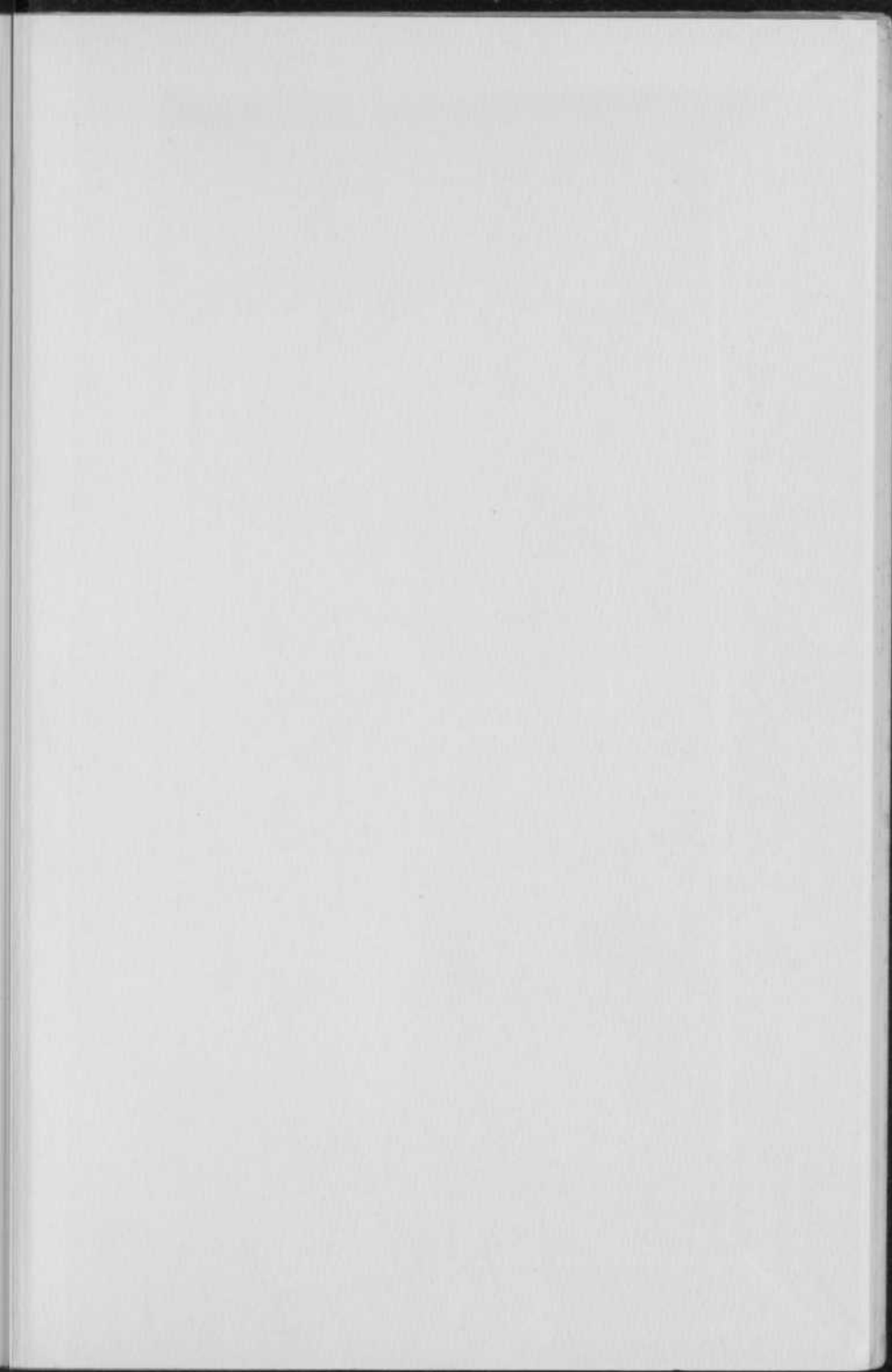
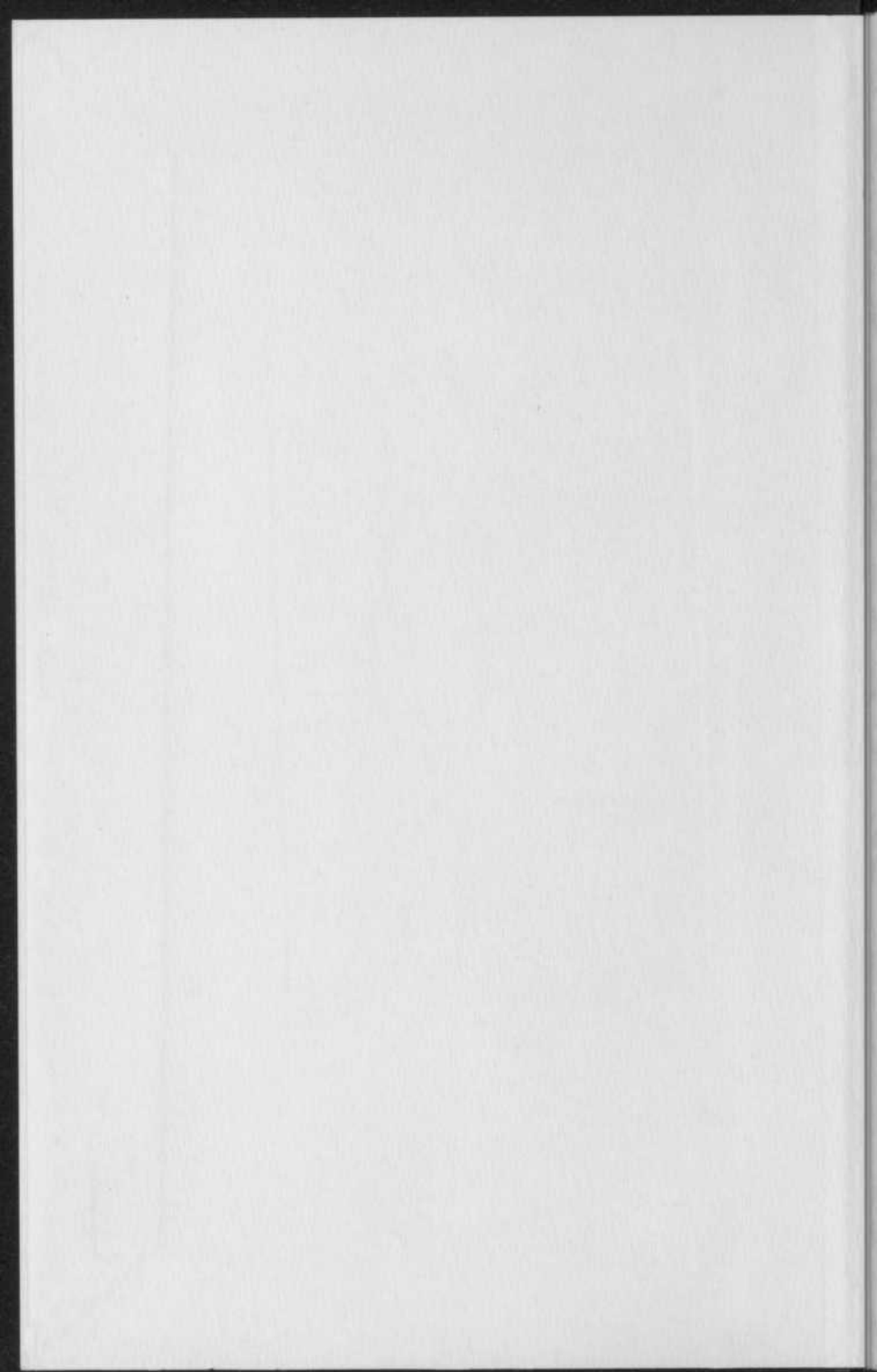

ACX
080

THEOSOFISCHE BIBLIOTHEEK.

17° SERIE.

No. 97/100.

DE IJLE KRACHTEN DER NATUUR.

NEGEN ARTIKELEN VAN RÂMA PRÂSAD.

VERTAALD UIT "THE THEOSOPHIST",
NEGENDE EN TIENDEN JAARGANG.

1912.

UITGAVE VAN DE N.V. THEOSOFISCHE UITGEVERS-
MAATSCHAPPIJ, AMSTELDIJK 79, AMSTERDAM.

Koninklijke Bibliotheek
's-Gravenhage

in bruikleen van de
Theosofische Vereniging
Nederland

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

1141 0542

ELCOTT-LOGE

ACX
080

DE IJLE KRACHTEN

- DER NATUUR -

NEGEN ARTIKELEN VAN RÂMA PRÂSAD,

VERTAALD UIT "THE THEOSOPHIST",
NEGENDE EN TIENDE JAARGANG.

1912.

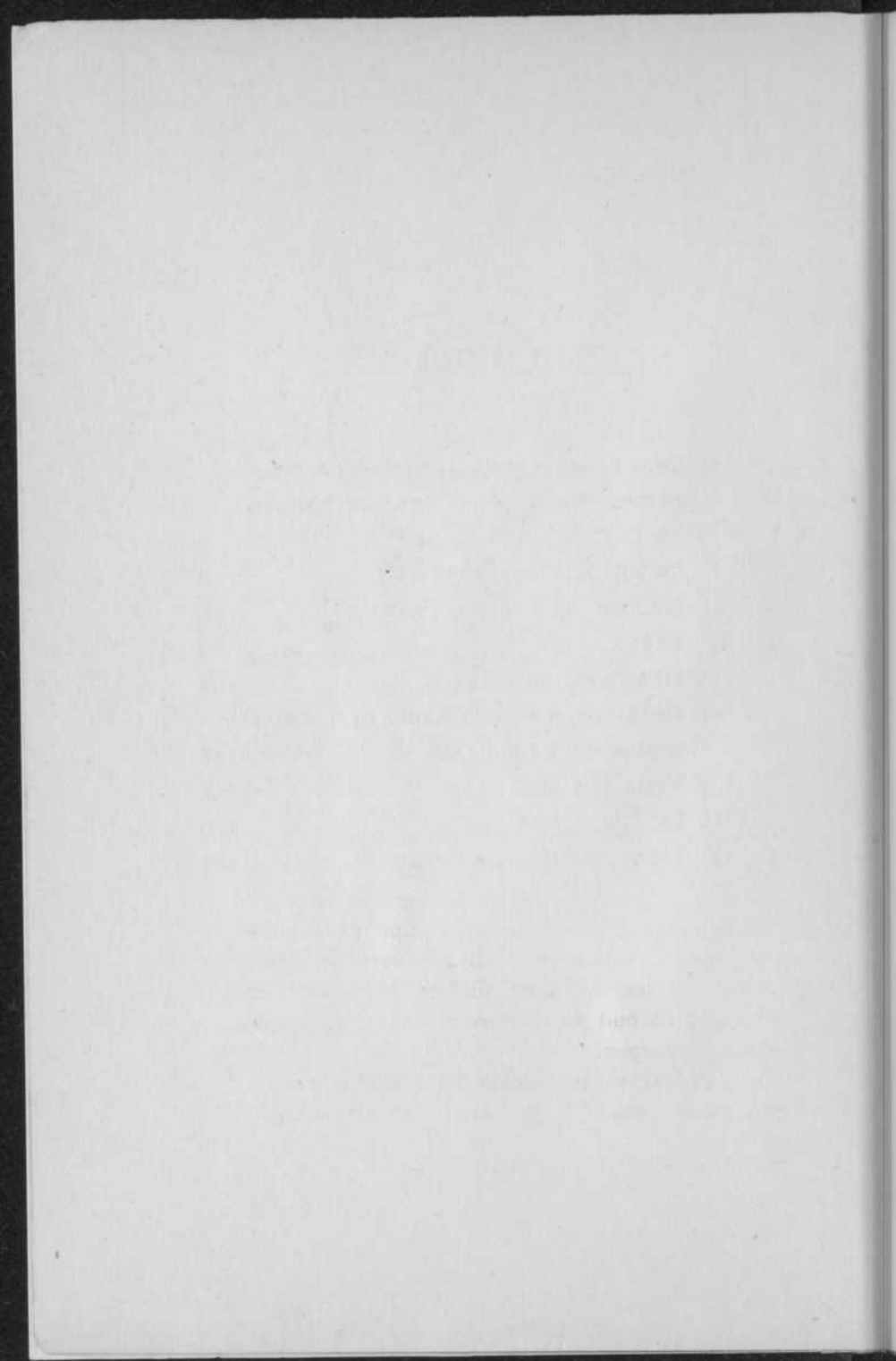
UITGAVE VAN DE N. V. THEOSOFISCHE UITGEVERS-
MAATSCHAPPIJ, AMSTELDIJK 79, AMSTERDAM.

TYP. DUWAER & VAN GINKEL — AMSTERDAM.

INHOUD.

	Blz.
I. DE IJLE KRACHTEN DER NATUUR, HAAR INVLOED OP 'S MENSCHEN GEZONDHEID EN LOT	I
II. DE THEORIE DER TATTWA'S	18
III. DE VIJF BEGINSELEN. PRANA	36
IV. PRÂNA	66
V. HET DENKVERMOGEN	102
VI. DE ÂKÂSHAÏSCHE BEELDEN OF DE KOS- MISCHE SCHILDERIJZAAL	138
VII. YOGA; DE ZIEL	156
VIII. DE ZIEL; YOGA	170
IX. JOGA; DE ZIEL; DE GEEST	182

VOORWOORD.

In de occulte verhandelingen, die in het 3e deel der Geheime Leer zijn opgenomen, wordt door H. P. Blavatsky in hetgeen zij leert omtrent "het heilzame der beoefening van gedachtensamen-trekking" en "het onderling verband en de be-teekenis der tattwa's", een artikel van Râma Prasâd over de "IJle krachten der Natuur" aangehaald, dat in acht (eigenlijk negen) opstellen opgenomen is in "The Theosophist", IXe en Xe jaargang. Na-drukkelijk zegt zij dat hare aanhalingen en ver-wijzingen niet slaan op de vijftien opstellen en de vertaling van een hoofdstuk uit de Shiwâgama, die in het boek "Nature's finer forces" staan.

Omtrent dit "uitmuntend" artikel van Râma Prasâd zegt H. P. B., dat het een der beste ge-schriften is over oude occulte werken en dat de waarde ervan niet zoozeer ligt in zijn letterkundige verdienste, als wel in de daarin vervatte uiteen-zetting van leerstellingen, die tot dusverre in een zeldzaam en oud sanskrit werk over het occultisme waren verborgen.

De vele verwijzingen naar dit artikel in de boven-genoemde verhandelingen van H. P. B., voornamelijk

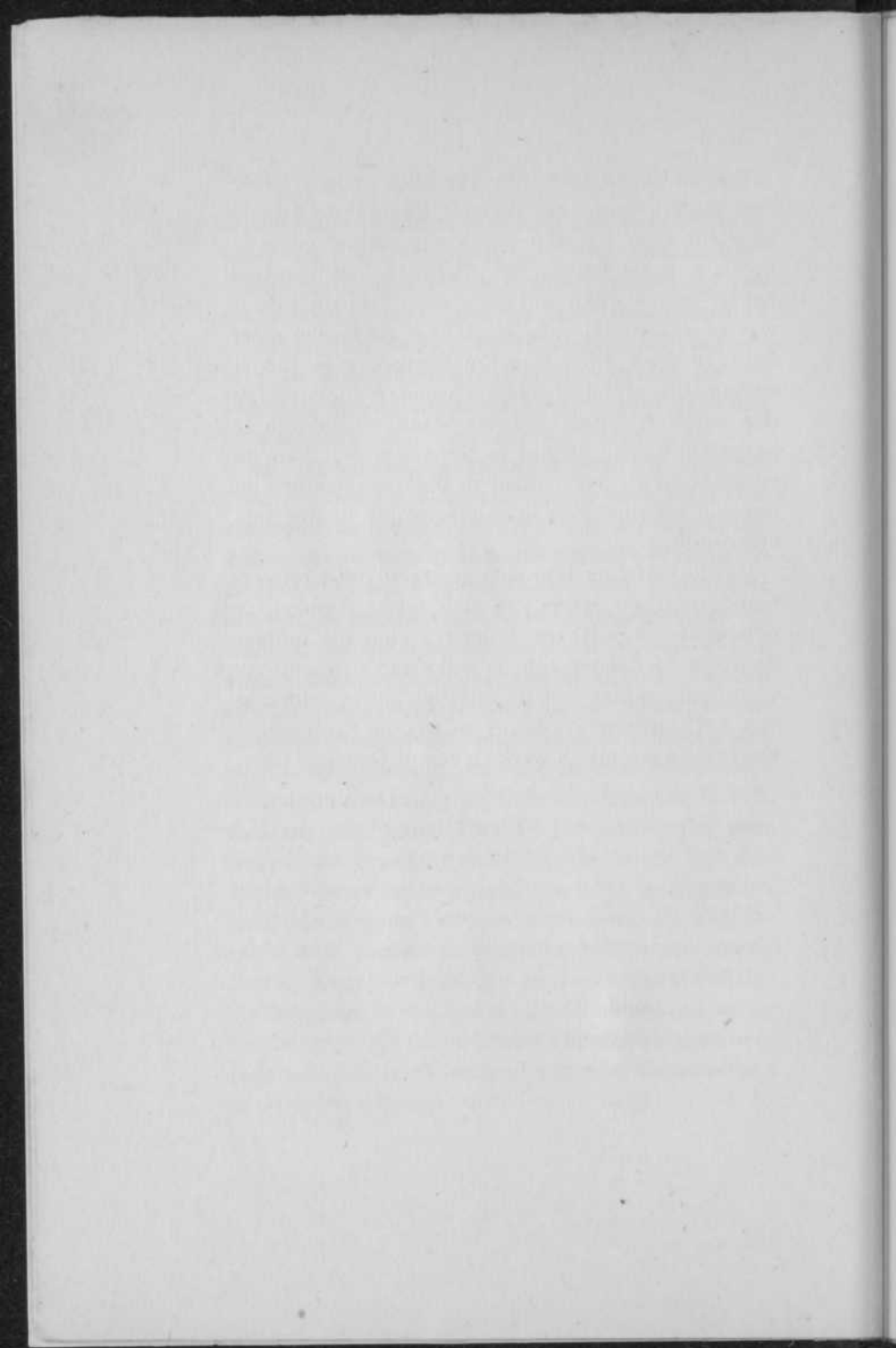
in die over de tattwa's, gevoegd bij de omstandigheid, dat die jaargangen van "The Theosophist" niet zoo gemakkelijk meer te verkrijgen zijn, hebben de behoefte doen gevoelen om Râma Prasâd's artikel te vertalen en de vertaling onder het bereik te brengen van hen, die omtrent de ijle krachten der natuur een diepere studie wenschen te maken.

En het zal iederen ernstigen bestudeerder ervan gaan als den vertaler zelf. Bezield met den wil om niettegenstaande de vaak duistere en moeilijk te volgen betoogen en uiteenzettingen van den schrijver, toch de Tattwa-leer der Hindoesche wijsbegeerte en wat er mede verwant is te begrijpen, zal hij Râma Prasâd's opstellen bestudeeren, zoo noodig anatomische werken over het menschelijk lichaam raadplegen om des te beter begrip te krijgen van de werking der verschillende ijle, tattwische krachten in de verschillende deelen van het menschelijk lichaam; zoo noodig de Geheime Leer van H. P. B. naslaan, om Râma Prasâd's beschouwingen over Swara "de Groote Adem" of "de Adem van den Logos" beter te begrijpen, om zijne leeringen betreffende Prâna, het denkvermogen, de ziel, intuïtie naar waarde te kunnen schatten, zoo noodig Annie Besant's "Inleiding tot Joga" en Patandjali's Aphorismen over Joga ter hand nemen en weder bestudeeren, om Râma Prasâd's beschouwingen over joga en daarmede samenhangende onderwerpen te kunnen volgen.

En als de bestudeerder dit alles gedaan heeft, dan zal hij, evenals de vertaler, Râma Prasâd dankbaar zijn over hetgeen hij in zijn artikel gegeven heeft; dan zal hij moeten erkennen, dat hem veel helder is geworden wat te voren voor hem duister was of vaag, heel vaag begrepen. Er is dan meer licht in hem opgegaan, met grooter en dieper ontzag begint hij alsdan de wondervolle werking der natuurkrachten gade te slaan en in zich te gevoelen en hij begint te gevoelen, wat hem te voren langs de verstandelijke lijn was aangebracht, dat hij waarlijk is een microcosmos in den macrocosmos.

Bij de vertaling is er naar gestreefd om schrijvers betoogtrant en wijze van zich uit te drukken te behouden en waar er gedeelten zijn, die minder duidelijk of duister zijn, is zulks aan den schrijver te wijten, minder aan de vertaling; de opheldering van het duistere wordt gevonden door raadpleging van eenig anatomisch werk en van de Geheime Leer.

De Vertaler.

I

DE IJLE KRACHTEN DER NATUUR, HAAR INVLOED OP 's MENSCHEN GEZONDHEID EN LOT.

In een klein boek, inhoudende het negende hoofdstuk van een oud Sanskrit werk getiteld Siwagama, treffen wij feiten en theoriën aan, die zeer opmerkelijk overeenstemmen met de theoriën en ontdekkingen van zekere moderne wetenschappelijke mannen. Deze feiten hebben betrekking op onderwerpen, zooals Chromopathie (kleuren invloed), Sarcognomie (sarco-vleesch, gnome-kennis), Psychometrie (gedachte-lezing) en dergelijke.

Dit werk Siwagama wordt thans nergens volledig aangetroffen; het belangrijkste gedeelte ervan is geschreven in den gebruikelijken stijltrant, toegeschreven aan Siwa. Parwati, de gade van Siwa richt tot Siwa de vraag "Heere, wees zoo vriendelijk en geef mij eenig onderricht omtrent de wijze hoe het heelal tot bestaan is gekomen, hoe het in stand wordt gehouden en hoe het verdwijnt."

De godheid antwoordt hierop volgens de welbekende, of beter zeer weinig gekende theorie van de vijf tattwa's der Sanskrit filosofie: "Het heelal is

uit het tattwa gemaakt, wordt door het tattwa in stand gehouden en verdwijnt in het tattwa." Met andere woorden, dit tattwa is de substantie waaruit het heelal is opgebouwd; het is de kracht waardoor het heelal in stand wordt gehouden en het verdwijnen van de wereld is slechts een verandering in den toestand.

De hoogste, ijlste bron van alle kracht is het goddelijk beginsel. Daaruit komt voort Akasha, het ether-beginsel, en de andere vier tattwa's, die grover en grover worden al naarmate zij dalen. De tattwa's zijn vijf in aantal: Akasha (ether), Wajoe (gas), Tedjas (hitte), Apas (vloeibaarheid) en Prithiwi (vastheid). Babbit (zie diens werk "Health Manual" blz. 19) voegt het eerste en het derde bij elkander. De reden voor de Sanskrit verdeeling zal verderop blijken. Elk ding in dit heelal is van deze vijf tattwa's gemaakt; de veelsoortigheid der natuur wordt door het verschil van verhouding voortgebracht. Het tattwa, aan elk ding eigen, doordringt een zekere ruimte rondom het ding; het is door zijn negatief vermogen (de stofzijde van het tattwa) dat het gekend, gezien of gevoeld wordt en dat het op velerlei wijze in verbinding met de ziel komt. Dit is eenvoudig een andere wijze om te zeggen dat "alle voorwerpen hun eigen aura uitstralen." (zie "Health Manual" blz. 52).

Deze tattwa's zijn verschillend van kleur. Dit gedeelte van ons onderwerp legt de beginselen van de moderne wetenschap der Chromopathie bloot.

De vijf kleuren van deze tattwa's zijn als volgt:

a. Akasha is zwart, of om het nauwkeurig te bepalen, het heeft geen kleur van zichzelf. *b.* Wajoe is blauw, *c.* Tedjas is rood, *d.* Prithiwi is geel, *e.* Apas is wit.

Terwijl dus het eerste al de kleuren, afzonderlijk beschouwd, kan weerkaatsen, of een dan wel meerdere ervan, zoo weerkaatst het laatste het geheel van het zonnelicht. Tusschen deze liggen de drie elementaire kleuren van het zonnespectrum: blauw, rood, en geel. De onderlinge vermenging van deze tattwa's in verschillende verhoudingen doet vele secundaire tattwa's ontstaan, zooals zij genoemd kunnen worden, elk met zijn kenmerkende kleur zooals violet, indigo, purper, enz.

Een jogi kan deze kleuren door elk voorwerp, beziend of onbeziend, zien uitstralen. Een jogi van natuurlijken aanleg wordt door Reichenbach een sensitieve genoemd. Iedereen evenwel kan door oefening die kleuren te zien krijgen.

Het menschelijk lichaam is van deze vijf tattwa's opgebouwd, evenals dit met het heelal het geval is. De vijf tattwa's doen bij geregelde tusschenpoozen afwisselend hun invloed daarop gevoelen. De gezondheid van het menschelijk lichaam hangt geheel af van het juiste evenwicht, waarin deze vijf krachten gehouden worden. Een van de ken-teekenen der openbaringen van elk dezer is haar kleur. De overhand hebbende kleur van het oogenblik wordt door een jogi gezien, hetzij door de

oogen te sluiten, of zelfs in de ruimte zooals hierboven reeds is vermeld (zie Babbit blz. 54). Een andere aanwijzing wordt in de menschelijke ademhaling gevonden. De longen werken afwisselend, elk gedurende een tijdsverloop van 60/31 uren. Gedurende dit tijdsverloop ondergaat de adem vijf veranderingen. De eene keer strekt de ademtocht zich uit tot omstreeks den navel, ongeveer 16 Eng. duimen van af den neus; een andere strekt hij zich uit tot het einde van het borstbeen, ongeveer 12 Eng. duimen; een derde maal eindigt hij op het midden van het borstbeen, ongeveer acht Eng. duimen; ten 4de bij de kin, die ongeveer vier Eng. duimen van den neus is, en ten vijfde eindigt hij juist boven de bovenlip, wanneer hij ter nauwernood gevoeld wordt uit den neus te gaan. Deze vijf toestanden van den menschelijken ademtocht komen nauwkeurig en onderscheidenlijk overeen met de vijf krachten of kleuren hierboven vermeld: apas, prithiwi, wajoe, tedjas, akasha of wit, geel, blauw, rood en zwart.

Het prithiwi tattwa (geel) is eenigszins verhittend van aard; het geeft volharding en smaak in genot. Het voedt speciaal de spieren, zenuwen, huid en haren.

Het tedjas tattwa (rood) is zeer verhittend van aard. Het veroorzaakt honger, dorst, slaap, het blozen der wangen en torpor (leden-verstijving, verlamming, gevoelloosheid).

Het apas tattwa (wit) is verkoelend van aard;

het geeft overvloed, kracht en werkzaamheid aan het zaad, bloed, de vetten, urine en het speeksel.

Het wajoe tattwa (blauw) heeft een eenigszins verkoelenden invloed; het geeft contractie (samentrekking), inflatie (opgeblazenheid), beweging, energie.

Het akasha tattwa heeft de hoedanigheid van al de andere tattwa's.

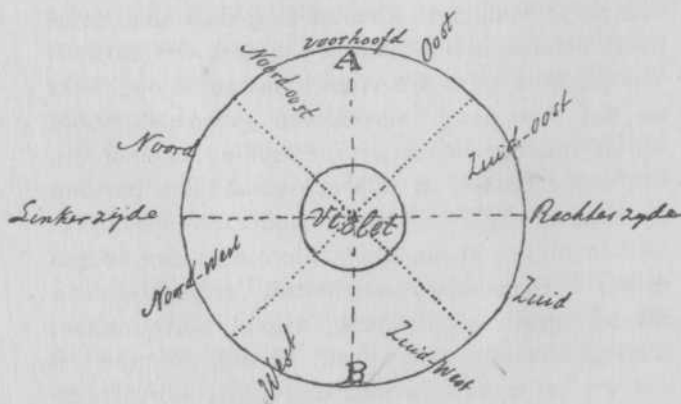
De plaatsing der tattwa's in het menschelijk lichaam is als volgt:

Tedjas tattwa is in de schouders geplaatst, wajoe tattwa in den navel, apas tattwa in de knieën, prithiwi tattwa in de voeten, enz. Akasha is in het hoofd geplaatst. Dit laatste, de ether of akasha tattwa, de ijlste bron van de geheele menschelijke kracht, heeft de volgende bijzonder hoedanigheden:

1. Raga, het verlangen om te bezitten op nuttigheidsgronden; 2. Dwesha, de zucht om af te stooten; 3. Schaamte; 4. Vrees; 5. Vergeetachtigheid. Deze nemen verschillende kleuren aan, naar den overheerschenden invloed van de andere vier tattwa's. Veronderstel bijv. dat vrees in iemand is opgewekt en dat met dezen bijzonderen gemoedstoestand wij de medewerkende overheersching hebben van het wajoe tattwa. In zulk een geval zal de persoon op eens uit angst wegllopen, zonder zelfs een oogenblik te blijven staan, om achterom te zien. Indien echter het medewerkende tattwa prithiwi is, dan zal hij op de plaats vastgenageld blijven staan, niettegenstaande zijn angst. Verder, veronderstel dat wij liefde hebben met tedjas tattwa overheer-

schende, dan zal die liefde vurig en onbeteugeld zijn en elk middel, goed of slecht zal te baat genomen worden voor de snelle vervulling van het verlangen. Indien daarentegen prithiwi overwegend is inplaats van tedjas, zal de liefde diep, bestendig en rein zijn.

Het menschelijk hoofd is alzoo de onmiddellijke bron van alle krachten. Verschillende deelen van deze groote voorraadschuur van kracht zijn bestemd voor verschillende hoedanigheden. Het volgende is een beschrijving van dit gedeelte van mijn onderwerp op gezag van de Wisram-oepanishad, die ik in dit boek aangehaald vind. Zie onderstaande teekening als een diagrammatische doorsnede van het menschelijk hoofd door een vlak gebracht door het voor- en achterhoofd. Het is in acht deelen verdeeld met betrekking tot de richting.

De stippellijn A-B duidt ongeveer de verdeeling aan van het rechter- en linkerhoofd. Deze twee deelen houden natuurlijk verband met de rechter- en linker helft van het menschelijk lichaam en hier is ook de bron gelegen van de kracht, die de longen beurtelings werkzaam doet zijn en de afwisseling van de tattwa's veroorzaakt. Hieromtrent later meer. Voor het oogenblik vinden wij in dat boek aangegeven :

1°. Het Oostelijk deel (kleur thermaal wit) sluit in zich vereëring, edelmoedigheid, geduld.

2°. Het Zuidoostelijk deel (kleur rood) is de plaats van slaap, torpor en kwade neiging.

3°. Het Zuidelijk deel (kleur zwart) is de zetel van toorn, melancholie, slechte neigingen van een heftigen aard.

4°. Het Zuid-westelijk deel (kleur blauw) is de zetel van jaloezie en geslepenheid.

5°. Het Westelijk deel (kleur bruin) is de zetel van lonken, verliefdheid en scherts.

6°. Het Noord-westelijk deel (kleur indigo) is de zetel van angst, rusteloze onvoldaanheid en apathie (ongevoeligheid).

7°. Het Noordelijk deel (kleur geel) is de zetel van vreugde, liefde, verbeelding.

8°. Het Noord-Oostelijk deel (kleur wit), koeler dan het andere, (Oostelijk deel) is de zetel van mededoogen, vergevingsgezindheid, nadenken en godsdienstig gevoel.

9°. Het midden gedeelte (kleur violet) is de

zetel van kennis en verstandelijkheid, de weerkaatsing (reflection) van de ziel.

Wanneer een tusschen-toestand, namelijk deze als tattwa's van de eene naar de andere dezer richtingen overgaan, de overhand krijgt, of wel wanneer een dezer tattwa's zoo sterk wordt, dat het het juiste evenwicht der krachten vernietigt, dan vertoonen zich ziekten.

Zooals wij boven even vermeld hebben, werken de longen beurtelings. De rechterzijde van den mensch heeft de volgende verschillende benamingen, die de een of andere zijner hoedanigheden aanduiden. 1°. de Zon; deze naam wijst uit dat de rechterzijde van den mensch warmer is dan de linkerzijde; wij kunnen haar ook de positieve zijde noemen. 2°. Siwa, aantoonende dat de rechterzijde het mannelijk beginsel heeft. De kleur van deze zijde is donkerrood.

De linkerzijde van het menschelijk lichaam wordt genoemd: 1°. Maan; zij is koeler dan de andere zijde; 2°. Sjakti, dit is het vrouwelijk beginsel. De kleur van deze zijde is wit.

Hieruit blijkt dat de mannelijke kunne is de rechterzijde, de meer thermale, en meer positieve van de twee seksen; wit (de vrouwelijke kunne) is de negatieve en de linkerzijde van beiden.

De vijf tattwas hebben hunne werking in deze beide helften, maar de onharmonische werking van de twee longen is zoowel de oorzaak als de aanduiding van vele ziekten.

Wij kunnen nu de tijden en tijdvakken van handeling der longen bespreken, daarbij de terminologie, hierboven uitgelegd, bezigende. De adem (swara) verandert bij volmaakten gezondheidstoestand met de beweging der maan. De maan heeft dertig dagen noodig om zijn maandelijkschen omloop te volbrengen. Vijftien dagen van dit tijdsverloop zijn bekend als de lichtende en vijftien dagen als de duistere maanhelft. Gedurende deze beide maanhelften gaat de maan eens door de twaalf teekens van den Dierenriem. Zij blijft dus gedurende 60 uren in elk teeken. Wanneer de maan in het teeken Aries (Ram) treedt, komt de adem door het rechter neusgat binnen; en zoo met elk oneven teeken van den Dierenriem ¹⁾. Wanneer de maan in een even teeken van den Dierenriem treedt, komt de adem door het linkerneusgat in.

De adem verandert 31 malen in elk teeken. Hij blijft dus telkenmale gedurende $60/31$ uren of 1 uur 56 min. 7.74 seconden in elke long.

Indien wij met den aanvang van een Zonnedag, al naar dat het geval is, beginnen met den zon- of maanadem, zullen wij bevinden, dat de zon gedurende drie dagen in denzelfden swara zal opgaan. Gedurende 24 uren hebben wij $24 \times 31/60$ of $62/5$ is $122/5$ veranderingen. De dertiende zal altijd dezelfde zijn als de eerste (swara).

¹⁾ De teekens van den Dierenriem zijn in volgorde: Ram, Stier, Tweelingen, Kreeft, Leeuw, Maagd, Weegschaal, Schorpioen, Schutter, Steenbok, Waterman, Visschen.

Hierna zal het teeken veranderd zijn en hiermede ook de adem.

Als wij nu de volgende omstandigheden hebben, d.w.z.

1°. Gedurende de lichte maanhelft

op den 1sten, 2den en 3den dag de maanadem bij zonsopgang en overeenkomstig de berekening gedurende het overige van den dag; op den 4den, 5den en 6den dag de zonneadem bij zonsopgang; op den 7den, 8sten en 9den dag de maanadem bij zonsopgang; op den 10den, 11den en 12den dag de zonneadem bij zonsopgang; op den 13den, 14den en 15den dag de maanadem bij zonsopgang.

2°. En gedurende de donkere maanhelft

op den 1sten, 2den en 3den dag de zonneadem bij zonsopgang; 4den, 5den en 6den dag de maanadem bij zonsopgang; op den 7den, 8sten en 9den dag de zonneadem bij zonsopgang; op den 10den, 11den en 12den dag de maanadem bij zonsopgang; op den 13den, 14den en 15den dag de zonneadem bij zonsopgang, dan zal er volkomen gezondheid zijn, voor zoover als het alleen de adem betreft.

Indien deze overeenkomst van het begin van den zonne- of maanadem op de bepaalde dagen niet volkomen is, kunnen wij er zeker van zijn, dat er in het lichaam iets niet in orde is. In het geval van andere overeenstemmingen, die wij hierna kunnen vermelden, is verandering altijd ten goede.

Indien de verandering ten kwade het gevolg is van het verkeerde overwicht van den maan-adem, is de zonne-adem het tegengift en vice versa.

In zulk een geval moet de persoon den adem van het eene neusgat naar het andere overbrengen.

Wij hebben gezien, dat de menschelijke adem, bij volkomen gezondheid, op geregelde tijdsverloopen verandert. Elk van deze beide ademhalingen hangt samen met de vervulling van zekere bepaalde physiologische verrichtingen. De zonne-adem hangt alzoo samen met de zure vertering van de maag, de maan-adem met de alkalische vertering van de twaalfvingeringe darm (duodenum). Ten einde nu een volkomen vertering tot stand te brengen, moeten wij ons voedsel gedurende den zonne-adem tot ons nemen. Inderdaad dienen wij, strikt genomen, voedsel te gebruiken bij het begin van den zonne-adem. Wij dienen ongeveer een half uur aan het eten te besteden en het overige anderhalf uur aan de maag den tijd te gunnen om de spijsen te verteren. Hierna komt het onverteerde en niet geabsorbeerde gedeelte van het voedsel in de twaalfvingerige darm en de volgende twee uren worden ingenomen voor de volledige vertering en opslorping van de vette deelen van ons voedsel. Dit geeft ons ongeveer $3\frac{1}{2}$ uur na het gebruik van het voedsel. Het niet geabsorbeerde gedeelte van ons voedsel komt alsnu in de groote darm juist met den aanvang van den zonne-adem. Dit is het gewone of algemeene verloop van de spijsvertering.

Wij hebben nu aan te toonen, dat de vijf bovenvermelde tattwa's ijlere processen van deze zeer belangrijke physiologische verrichtingen beheerschen. De normale warmtegraad van de maag, welke veroorzaakt wordt door den zonne-adem doet de werking ontstaan, die de bestanddeelen van het voedsel ontleeft in elementen, geschikt om door het organisme opgenomen te worden. Het Wajoe tattwa werkt uitsluitend op de zure deelen van het voedsel; het Tedjas tattwa op die deelen, welke voor den smaak prikkelend (heet) zijn; het Prithiwi op de zoete; Apas op de wrange en Akasha op de bittere bestanddeelen. Deze vijf soorten van smaak treffen samen met de vijf kleuren. Gedurende de werking van elk der tattwa's neemt het organisme, omdat het in een staat van overeenstemming met een bijzondere smaak is, dat gedeelte van het voedsel op, waartoe de smaak behoort. Zoo zal gedurende de werking van het Prithiwi tattwa het organisme uitsluitend de zoete deelen van het voedsel, de amyloïden (zetmeelhoudende bestanddeelen) in zich opnemen en deze geven voedsel aan het beenderenstelsel, de spieren, huid, het haar en de zenuwkracht. Dit zal in ons opwekken opgeruimdheid, volharding, neiging tot vreugde. Het Wajoe tattwa (blauw) doet de zure stoffen opnemen en dit geeft handeling, beweging, contractie (samentrekking) en inflatie (opgeblazenheid) of uitzetting. Het Apas tattwa doet uitsluitend het wrange, samentrekkend deel van het voedsel opnemen en dit geeft overvloed en kracht

aan het zaad, het bloed, de vetten, de urine en het speeksel. Het Tedjas tattwa doet uitsluitend die deelen van het voedsel opnemen, die in de huishouding van het organisme de functies vervullen van het opwekken van honger, dorst slaap enz. Het Akasha tattwa heeft op dezelfde wijze zijn eigen speciale functien.

Deze zijn de verrichtingen, welke de verschillende tattwa's en adems in de vertering en opslorping van het voedsel tot stand brengen en in de voeding van de verschillende deelen van het menschelijk lichaam. Het zal nu gemakkelijk zijn om in te zien hoe een verandering van deze verhoudingen ziekte moet veroorzaken en aanwijzen.

Indien wij voedsel gebruiken gedurende het tijdvak van den maanadem, of water en melk gedurende dat van den zonneadem, zal het gestel niet in staat zijn dit te absorbeeren. De verrichtingen van het verloop der spijsvertering zullen geschokt worden; het gestel zal aan voedsel te kort komen en kwijnen. Het onverteerde voedsel zal in de ingewanden bederven en verschillende ziekten veroorzaken, zooals dysenterie, slechte spijsvertering, buikloop, ingewandswormen en andere, overeenkomstig de verschillende graden van afwijkingen van den waren evenwichtstoestand der tattwa's.

De honger, die wij gevoelen gedurende de werking van den zonneadem, is het natuurlijke en gezonde gevoel. Gedurende de werking van elk

der vijf tattwa's, voelen wij honger naar het voedsel, dat de smaak heeft overeenkomstig dat tattwa, bij aldien er in het gestel geen voldoende materiaal is om aan dit verlangen te voldoen. Ons verlangen naar verschillende soorten van voedsel, naar een bepaalde fruitsoort enz. wordt ook in verschillende verhoudingen veroorzaakt, door de overheersching van de overeenkomstige tattwa's. Indien de instincten van de maag niet ontaard zijn, is dit verlangen de zekerste aanwijzing van de behoeften van het gestel.

De lezer moet dit in gedachten houden, daar wij in de gelegenheid zullen zijn hiernaar te verwijzen, wanneer uitgelegd wordt hoe een yogi kan zeggen, waaraan iemand op een zeker tijdstip denkt.

Indien wij het gevoel van honger hebben of neiging naar eenig grof voedsel gedurende den maanadem, kunnen wij er zeker van zijn, dat er ziekte aanwezig is. Aan zulk een neiging moet nimmer toegegeven worden, daar het duidelijk is, dat die gesteldheid veroorzaakt wordt door de aanwezigheid van ziekte in het een of ander gedeelte van het organisme. Onthouding van voedsel, zoolang als deze toestand duurt, is het middel om dien te genezen. Men neme alsdan op den aangewezen tijd uitsluitend versterkend voedsel tot zich, of wel men brenge dat gedeelte van het organisme, dat het abnormale gevoel heeft teweeg gebracht, weder tot zijn normalen toestand. En om daartoe te geraken gebruike men ter bestem-

der tijd water dat met de overeenkomstige kleur is gekleurd, of wel melk met een geneesmiddel dat tot hetzelfde doel leidt.

Om gebrek aan eetlust te genezen gaat men op de linkerzijde liggen en wel zoo, dat de werking van de zonneadem daardoor verminderd wordt. Men drinke dan rood gekleurd water. Laat dan den zonneadem in werking treden, indien de omstandigheden het noodig maken, zelfs op tijden dat het niet zijn beurt is om in werking te zijn. Men neme verder licht voedsel met wat peper, kaneel, piper longum (spaansche peper) of gember. Wanneer de gesteldheid veranderlijk is, moeten wij den eenen toestand tegengaan en den anderen opwekken zooals boven is aangegeven. Dit zal ertoe bijdragen om een evenwicht tot stand te brengen.

Zooals wij gezien hebben, geschiedt de vertering op twee plaatsen, in de maag en in de twaalfvingerige darm. Voor de eerste is de werking van den zonneadem noodig en voor de andere die van den maanadem. Wanneer bij nog onverteerd voedsel deze voorwaarden juist tegenovergesteld zijn of afwisselend, zal een indigestie van een meer of minder ernstigen aard optreden. Om dit te genezen, moet de patient na gegeten te hebben op de rechterzijde gaan liggen gedurende den tijd van ongeveer acht ademhalingen, vervolgens gedurende ongeveer zestien ademhalingen op den rug en dan op de linkerzijde;

dit om de ademhaling door het rechter neusgat te doen gaan. Hij moet er zorg voor dragen dat de ademhaling ongeveer anderhalf uur na het eten door het rechter neusgat plaats heeft. Daarvoor moet hij of op de linkerzijde blijven liggen of een zittende, links hellende houding aannemen met een kussen onder de zijde.

Hierna moet men den maanadem toelaten in werking te treden, of ervoor zorgdragen dat hij in volle werking komt. Indien men gedurende den tijd, dat het voedsel verteerd wordt een onaangenaam gevoel om en nabij de verteringsorganen heeft, kan men het verteringsproces bevorderen door van tijd tot tijd een weinig water te drinken, dat met de juiste kleur is getint. Indien de tong beslagen en het speeksel dik is, zal zuiver water ertoe bijdragen om de werking van den adem te herstellen en de speekselafscheiding te bevorderen. Voor het geval, na het eten, slaperigheid en doofheid optreden, moet men die tegengaan door blauw gekleurd water of ijswater te drinken, de schouders, knieën en den nek af te koelen.

Zuur in de maag is een gevoel van branderigheid in de maagholte, ook wel eens achter het borstbeen. Het wordt veroorzaakt door het zure gedeelte van het voedsel, dat niet voldoende verteerd wordt. Zure stoffen worden niet volledig verteerd, wanneer het wajoe tattwa niet in volle werking kan komen. De ziekte wordt somtijds teweeg gebracht door een te sterke werking van

het wajoe tattwa, waardoor al de andere tattwa's worden belemmerd en de maag te zuurhoudend wordt. In dit geval moet men geen zuur voedsel gebruiken en het prithiwi tattwa opwekken. Hier-voor drinke men geel gekleurd water als het wajoe tattwa begint te werken en hale men diep adem om op die manier het prithiwi tattwa op den voorgrond te brengen. Men drinke ook een weinig water met wat suiker er in. Deze dingen worden als geneesmiddelen in kleine hoeveelheden ge-bruikt. Het tedjas tattwa dat de oorzaak van de ziekte is, heeft zijn plaats in de schouders.

Om braking en misselijkheid te genezen, brenge men den maanadem in werking en door diep adem te halen het prithiwi of apas tattwa. Bindt den rechterarm boven den elleboog en het rechter dijbeen boven de knie met een zakdoek vast en wekt het prithiwi tattwa op door de voeten te wrijven.

Buikloop en dergelijke aanvallen worden genezen door den maanadem in werking te houden.

II.

DE THEORIE DER TATTWA'S.

De theorie der tattwas is zoo belangwekkend, dat het wel waard is daarvoor voor eenigen tijd het menschelijke lichaam te laten rusten en een vlucht te nemen door het heelal. Het zal de moeite waard zijn om volgens deze theorie de ontwikkeling van den mensch te volgen, en dit onderzoek zal tegelijkertijd ons tot een beter inzicht van den mensch zelf leiden.

Zooals wij gezien hebben, zijn de tattwa's wijzigingen van swara.

Met betrekking tot swara vinden wij in ons boek: "In de swara zijn de Wedas en de Sastras en in "de swara is muziek. De geheele wereld is in de "swara; swara is de geest zelf".

De juiste vertaling van het woord swara is "stroom van den levensgolf". De golvende beweging is de oorzaak van de ontwikkeling (evolutie) der kosmische ongedifferentieerde materie (cosmische substantie) in het gedifferentieerde heelal en de inwikkeling (involutie) hiervan in den oorspronkelijken toestand van ondifferentiatie en zoo vervolgens, in en uit, steeds door. Waar komt deze

beweging vandaan? Deze beweging is de geest zelf.

Het woord atma in het boek gebezigd, brengt met zich mede het denkbeeld van eeuwige beweging, daar het voorkomt uit den wortel "at" i. e. "eeuwige beweging"; en het is niet van belang ontbloot hierbij op te merken, dat de wortel "at" verbonden is met, en in werkelijkheid eenvoudig een andere vorm is van de wortels "ah" i. e. "adem" en "as" i. e. "bestaan". Al deze wortels hebben hun oorsprong in het geluid, dat voortgebracht wordt door de dierlijke ademhaling. Volgens de woordafleiding is het technische symbool voor inademing "ha" en voor de uitademing "sa". Het is gemakkelijk in te zien hoe deze twee symbolen verbonden zijn met de wortels "as" en "ah". De stroom van den levensgolf, hierboven vermeld, wordt technisch Hansa tjara genoemd, d.i. de beweging van "ha" en "sa".

De oorspronkelijke stroom van den levensgolf is bijgevolg dezelfde, die in den mensch den vorm heeft aangenomen van de in- en uitademende beweging der longen, en deze is de alles doordringende bron van de e-volutie en in-volutie van het heelal. [Het boek vervolgt: "Het is de swara die vorm gegeven heeft aan de eerste opeenhoopingen (accumulaties) der verdeelingen van het heelal; de swara veroorzaakt evolutie en involutie; de swara is God zelf of beter uitgedrukt "de Groote Kracht" (Maheshwara)". De swara is de openbaring van den

indruk op stof van de kracht, die wij in den mensch kennen als het vermogen dat zichzelf kent. Het spreekt vanzelf, dat de werking van deze kracht nimmer ophoudt. Zij is steeds werkzaam, en evolutie en involutie vormen de onvermijdelijke noodzakelijkheid van haar onveranderlijk bestaan.

De swara heeft, zooals reeds is gezegd, twee verschillende toestanden; in de dierlijke schepping is de eene bekend als de zonneadem en de andere als de maanadem. Wij zullen evenwel in den tegenwoordigen stand van zaken hen onderscheidenlijk positief en negatief noemen. De beide toestanden maken te zamen natuurlijk een geheel en stroom van den levensgolf uit en de stroom komt weder tot hetzelfde punt terug, van waar hij uitgegaan is. De duur van dezen stroom staat bekend als de dag en nacht van Brahmâ. Het positieve of evolveerende tijdperk wordt genoemd de dag van Brahmâ of het kalpa; het negatieve of involveerende tijdperk de nacht van Brahmâ, de Mahapralaya of Vikalpa. Deze nachten en dagen volgen elkander op zonder eenige tusschenruimte.

Toen het proces van evolutie begon, stortte deze swara, deze groote kracht, zich uit in den vorm van Akashâ en daarna achtereenvolgens in de vormen van Wajoe (lucht) Tedjas (vuur) Apas (water) en Prithiwi (aarde). Op dezelfde wijze gaat zij te werk bij het proces van involutie.

Om hare werking te begrijpen, moeten wij eerst de vijf wijzigingen van swara onderzoeken. Het zijn

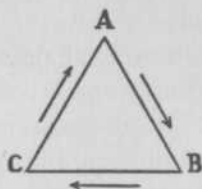
verschillende soorten van trillingen. De gehoortrillingen staan in verband met Akashâ, de gevoelstrillingen met Wajoe, de gezichtstrillingen met Tedjas, de smaaktrillingen met Apas, de reuktrillingen met Prithiwi.

De redenen, waarom ik aan deze vijf soorten trillingen deze omschrijvingen heb gegeven, zullen verderop blijken. De algebraïsche symbolen voor deze vijf soorten trillingen zijn onderscheidenlijk: H (dat een getal te kennen geeft), P (de eerste letter van pawana, een synoniem van wajoe), R (dat vuur beteekent), W (de eerste letter van Wari, water, een synoniem van apas), L (aarde). Laat ons van deze symbolen nu gebruik maken.

Het akashâ tattwa (H) wordt gezegd zich met horten en stooten (sankrama) te bewegen. Dit beteekent dat de trillingen van dit tattwa plaats vinden in de richting van zijn beweging. De stofdeeltjes (atomen) die aan deze beweging onderworpen zijn, keeren tot hunne plaatsen terug langs den weg van hunne beweging; het is geen beweging van verplaatsing. De lengte van deze trilling is een vingerbreedte. Haar uiterlijke vorm is boogvormig, welke op een plat vak voorgesteld, eenigszins op een oor gelijkt. Deze trillingen veroorzaken in den mensch de gewaarwording van geluid.

Het Tedjas tattwa (R) beweegt zich opwaarts van de richting van den golf, d.i. in een richting loodrecht op den golf. De doorloopen ruimte van deze opwaartsche beweging is vier vingers breed.

Zij veroorzaakt het verschijnsel van uitzetting en de gewaarwording van gezicht. De vorm van de R-trillingen wordt gezegd driehoekig te zijn.

De opwaartsche beweging C A veroorzaakt uitzetting; de beweging A B geeft den voorwaartschen stoot; langs B C keert het stofdeeltje terug naar zijn oorspronkelijke of overeenkomstige standplaats.

Het Wajoe tattwa (P) beweegt zich in kromme lijnen. Dit veroorzaakt wat trillende beweging genoemd wordt. De doorloopen ruimte van zijne trillingen is acht vingers breed. De P-trillingen brengen de gewaarwordingen van gevoel voort; zij kunnen koude zoowel als hitte voortbrengen. De vorm van de P-trilling en wordt gezegd spiraalvormig te zijn.

Het Apas tattwa (W) beweegt zich benedenwaarts of eerder binnenwaarts. Deze richting is de tegenovergestelde van de beweging van het Tedjas tattwa. Dit veroorzaakt de beweging van samen-trekking. De doorloopen ruimte der W-trillingen is zestien vingers breed. De vorm van deze trillingen wordt gezegd halfmaanvormig boven of

beneden de golflijn te zijn. Deze trillingen veroorzaken smaak.

Het Prithiwi tattwa (L) beweegt zich middelpuntig. De richting van dit tattwa is een verbinding van Tedjas en Wajoe. De vorm van de trillingen wordt dus een vierkant. De doorloopen ruimte van deze trillingen is twaalf vingers breed. Deze trillingen veroorzaken de reuk.

Wij hebben van deze vijf wijzigingen van deze Groote Kracht gesproken, alsof zij ieder op zichzelf de vijf gevoelsgebaarwordingen veroorzaken.

Een zeker minimum van elk hunner treedt in de samenstelling van hen alle op en daarom heeft elk van deze tattwa's kleur, smaak, reuk, een bijzonder geluid en een bijzonder gevoel.

Alzoo heeft H alle kleuren, geluid, gevoel, smaak, reuk dooreengemengd.

P is blauw van kleur, zuur van smaak, koud op het gevoel, heeft een spiraal beweging en een zacht geluid.

R is rood van kleur, heet van smaak, zeer warm van aanvoelen, heeft een cirkelvormige beweging en een zacht geluid.

W is samentrekkend van smaak, wit van kleur, heeft een snelle beweging, is zwaarder van geluid dan L en koud op het gevoel.

L heeft een gele kleur, een zoete smaak, langzame beweging, een zwaar geluid, geringe warmte.

De tijdvakken door deze vijf tattwa's ingenomen, verhouden zich tot elkander als volgt:

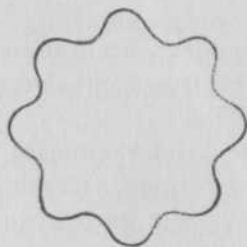
50/L:40/W:30/R:20/P:10/H.

De volgorde van hunne beweging is onderscheidenlijk P, R, L, W, H.

H komt tusschen de positieve en negatieve stroomen, en mijn leeraar vertelt mij, dat H na iedere tattwa komt en dat elke tattwa zijn uitgangspunt heeft uit denzelfden oorspronkelijken toestand. H bv. beweegt zich op deze wijze:

Hieronder heeft men den aanvangstoestand, die opgevolgd wordt door elk tattwa en die na elk tattwa komt. Hij wordt aanvankelijk in kronkellijnen uitgestort. Het is het wajoe tattwa.

Vervolgens wordt hij uitgestort in den driehoekigen vorm van het tedjas tattwa. De derde in volgorde is het prithiwi en de vijfde is het apas

tattwa. De werking van deze krachten op de oneindige, uitgestrekte, ongedifferentieerde stof heeft de talloze zonnen in aanzijn geroepen, die het uitspansel tooien, zoomede de planeten, die rondom deze zonnen wentelen en de manen, die bij deze planeten behooren.

Toen bij den aanvang van den huidigen dag van Brahmâ het wajoe tattwa in werking kwam (ik zal aanstonds trachten het tijdperk van zijne heerschappij aan te geven) kreeg het gedeelte van het uitspansel, dat ingenomen is door de volgende maanhuizen vorm en de sterren, in die maanhuizen begrepen, namen individualiteit aan:

1 Wishâkâ, 2 Oettaraphalgoeni, 3 Hasta, 4 Tsjitra,
5 Poennarwasoe, 6 Ashwini, 7 Mrigshirsha.

Gurende den werkingstijd van het tedjas tattwa:

1 Poerwashâdhâ, 2 Shleshâ, 3 Moela, 4 Ardra,
5 Satabhisa, 6 Oettarabhadrapada, 7 Revate.

Gedurende den werkingstijd van het prithiwi tattwa:

1 Dhanishtâ, 2 Dzjeshta, 3 Anoenrada, 4 Srawana,
5 Abhigit, 6 Oettarâshadha, 7 Rohini.

Alvorens in deze richting verder te gaan, zal het noodzakelijk zijn om de tijdvakken en onder-tijdvakken uit te rekenen, gedurende welke elk tattwa gezegd kan worden overheerschend te zijn.

Ik haal Manoe aan voor de verdeling van den tijd:

18 nimesa (oogwenken) maken uit 1 kashtta; 30 kâshttâ maken uit 1 kalâ; 30 kalâ maken uit 1

moehoerta, 48 minuten; 30 moehoerta maken uit 1 etmaal, 24 uren; 30 etmalen maken uit 1 maand, 1 etmaal der Pitris; 12 maanden maken uit 1 jaar, 1 etmaal der Dewas; 12000 dewa jaren of 360×12000 zonnejaren maken uit 1 chatoeryoega (4 yoegas), satya-, kali-, treta-, dwaparayoega: 12000 chatoeryoega maken uit 1 daiwa yoega; 1000 daiwa yoega maken uit 1 dag van Brahmâ; 1000 daiwa yoega maken uit 1 nacht van Brahmâ; 1000 jaren van Brahmâ maken uit 1 dag van Bhraman; 1000 jaren van Brahmâ maken uit 1 nacht van Brahman.

Hier zien wij in de eerste plaats, dat door deze geheele verdeeling heen de nachten gewijd zijn aan den negatieven stroom, den maanadem, en de dagen aan den positieven stroom den zonneadem.

Hierbij zijn aangeteekend, dat de zes maanden van het jaar, welke de zon in het noordelijk halfmond doorbrengt, een dag en die, gedurende welke zij over het zuidelijk halfmond gaat, een nacht uitmaken. Evenzoo de donkere en lichte maanhelften.

Gedurende elk van deze tijdvakken volgt de tattwische stroom zijn weg. Elk van deze tattwas doordringt een plaats geheel en al ineens. Een zekere tijd wordt ingenomen door de sandhi's, de vereenigingspunten van twee tattwas. Gedurende een dag van Brahman neemt dus elke tattwa een tijdruimte in van ongeveer 200 joegas van Brahmâ, en worden er 200 joegas verdeeld tusschen vijf sandhi's; te zamen uitmakende het tijdvak van

akashâ. Gedurende de heerschappij van Brahmâ benedenwaarts gaande, neemt elk tattwa 28800000 jaren in beslag en elke sandhi ongeveer 5720000 jaren. Nog later gaande, neemt elk jaar voor elke tattwa ongeveer 26 dagen en eenige uren in beslag. Zoo voortgaande hebben wij in het menschelijk leven den duur van een halve moehoerta voor elke tattwa achtereen, en wordt het tijdperk van akashâ in de sandhis voleindigd. Zoo is de duur van den positieven en negatieven adem in het menschelijk leven omstreeks $2\frac{1}{2}$ moehoertas. Dit staat gelijk met de twee uren, hetgeen overkomt met wat te voren reeds is opgegeven en waarbij de twee of drie minuten in deze groote berekeningen weggelaten zijn. Het is van belang en leerzaam op te merken, dat wij ook in beschouwing treden van de lagere levensvormen en niet bij den mensch stilstaan. Want er zijn levensvormen (zelfs in den mensch) waarvan het bestaanstijdperk in een nimesa wordt volbracht en waarvan de positieve en negatieve stroomen in die korte tijdsruimte worden voltooid. De verdeelingen van den Tijd kunnen ook in tegen-gestelden zin worden doorgevoerd, totdat, beginnende met de oneindigheid, wij in de oneindigheid eindigen. De staart van den slang vindt zijn plaats in haar eigen bek.

De stroom van deze tattwa's beweegt zich in een cirkel. Dit beteekent, dat de geheele grenzenlooze ruimte van oneindige stof niet aan één kracht tegelijk onderworpen is. De stroom van elk tattwa

brengt een gedeelte in beweging en wanneer hij door een voorwaartsche beweging zijn plaats verlaat, wordt die plaats door zijn opvolger ingenomen; of wel, wij zouden het op een andere wijze kunnen verstaan. Laat ons deze tattwas beschouwen als elk op zijn beurt gedurende een zekeren tijd de geheele uitgestrektheid der stof doordringende en door een ander opgevolgd in den kring der Oneindigheid. Wij zullen dan duidelijkheidshalve aan deze tattwas verschillende namen geven met betrekking tot hunne hogere en lagere hoedanigheden. Alzoo Brahmische tattwas zijn die tattwas, welke hun verloop hebben gedurende de dagen en nachten van Brahman. Wij zullen die BT noemen en hunne wijzigingen: BL, BW, BR, BP BH. De duur van elk dezer tattwas is, zooals wij gezien hebben, 200 joegas ¹⁾ van Brahma.

De andere en een graad lagere klasse der tattwas zijn de tattwas van Brahmā. Wij noemen ze BrT en BrL, BrW, BrR enz. Dit beslaat omstreeks 24800000 zonnejaren. Wij zien dus dat gedurende den loop van een BT vele tijdperken van de ijle BrT plaats vinden. [De adem van Brahman beweegt zich steeds volgens dezelfde

¹⁾ Een dag en nacht van Brahma is 360×288000000 zonnejaren.

Een maand van Brahma is	360×864000000	„
Een jaar „ „ „	360×10368000000	„
Een joega „ „ „	360×4147200000000	„
200 joegas „ „ „	$360 \times 829440000000000$	„

wetten. Dit alleen is de beteekenis van zijn onveranderlijkheid. Deze adem is de beteekenis van zijn onveranderlijkheid. Deze adem is op de geëigende tijden de bron van leven en dood van ontelbare heelallen, zooals het eene, waarvan wij deel uitmaken. Ieder heelal is een Brahmâ. Wij zullen ons nu niet verder met de andere heelallen inlaten, maar onzen aandacht vestigen op onzen Heelal-Vader.

Toen deze Adem Gods Prakriti beroerde, was het begin ervan door BP (wajoe tattwa) in kromme lijnen uit te storten. Deze beweging werd gevolgd door die van het tedjas tattwa, vervolgens door die van het prithiwi tattwa en ten slotte door die van het apas tattwa. De boogvormige beweging van het wajoe tattwa was het begin van de vorming, welke ook verdichting kan genoemd worden. Na dezen eersten stap van verdichting sloten deze kromme lijnen zich en vormden een soort van bolvormige driehoeken. Deze zijn de trillingen van het tedjas tattwa. Zij gaan gemakkelijk over in bolvormige vierhoeken en deze weder in halve bolvormen in de gedaante van een halve maan. Dit is het eindstadium van samentrekking en wanneer dit tattwa zijn loop volbracht heeft, is een centrum van ontwikkeling tot bestaan gekomen. Het ligt in de natuur van het apas tattwa opgesloten om binnenwaarts zich te bewegen naar een algemeen centrum. Dit is feitelijk samentrekking (contractie).

Dit middelpunt van ontwikkeling, dat dezen vorm van Prakriti, welke nu tot bestaan is gekomen, in stand houdt en om zich doet rondwentelen, wordt Brahmâ genoemd. Zooals te begrijpen is, is deze vorm van stof, zooals zij nu is, zeer ijl. Men zal echter ook inzien, dat hare ijelheid van de tweede graad is. De ijle stof van den eersten graad was die, welke het voertuig van de Brahmische swara uitmaakte. De Brahmische ijle stof heeft niet opgehouden te bestaan. Deze blijft voor altijd in denzelfden toestand rechtstreeks leven en dood geven aan Brahmâ en door Hem aan alle levende wezens.

Overeenkomstig zijn oorsprong heeft dit middelpunt van het eene algemeene bestaan, dit Brahmâ, twee aanzichten, positief en negatief, licht en duisternis, mannelijk en vrouwelijk. Deze twee aanzichten werken op elkander in en vullen elkander aan. Wij hebben dus twee graden van subtiële stof. De tweede graad stof, welke een geheele Brahmanda of heelal vult, geeft geboorte aan talloze andere wezens. Deze zijn bekend als de Dewas, die niets meer of minder dan zoovele zonnen zijn. Het is door hetzelfde verloop van verdichting, dat de volgende toestand van stof tot bestaan komt. Deze zonnen zijn niet het scheppingsproduct van een en hetzelfde oogenblik. Zij beginnen op verschillende tijden zich te ontwikkelen en eindigen, overeenkomstig de omstandigheden van hun begin, op verschillende tijden, om weer

geboorte te geven aan andere wezens. Eenige beginnen gedurende het verloop van het wajoe tattwa, andere gedurende tedjas tattwa, prithiwi tattwa en apas tattwa. En dan nog op verschillende tijdstippen ervan. Zoo kan daardoor in vele ervan het apas tattwa in verschillende graden de overhand hebben. De hoedanigheden van onze zon zijn ons het beste bekend, omdat zij de onmiddellijke bron van ons eigen bestaan is.

De kennis van de tegenwoordige menschheid reikt niet verder dan tot dien trap. Wat echter de verdere ontwikkelingen van stof betreft, zoo is die trap ook die van de yle (soekshma) stof. Deze dan is de derde trap van yle stof.

In de vierde trap van ontwikkeling komen wij tot wat de waarneembare, de zinnen aandoende stof genoemd wordt, dat wil zeggen, de grove stof, welke wij in vaste, vloeibare en gasvormige stoffen verdeelen.

Door hetzelfde proces van verdichting, welke wij boven reeds hebben gemeld, wordt deze zonne-stof (de derde graad van ijle stof, die de zon — de soeria mandala — tot haar centrum heeft) in den vorm van planetenstof uitgestort. Deze stof komt het fysieke menschelijke waarnemingsvermogen het meest nabij en wordt daarom grofstoffelijk genoemd. Gedurende het scheppend proces vertegenwoordigt de zon natuurlijk de positieve zijde van den levensstroom.

Waar ook de zon onder zekere omstandigheden

aanwezig is, werkt de levenskracht voort onder bepaalde omstandigheden, die verder nog onderzocht moeten worden. Hare afwezigheid onder zekere omstandigheden vertegenwoordigt de negatieve zijde. Deze negatieve zijde van planetarisch bestaan is belichaamd in de manen, die rondom de planeten zich bewegen. Wij mogen echter niet vergeten, dat de zon de oorspronkelijke levensbron is. [De ons bekende planeten zijn op verschillende tijdstippen tot bestaan gekomen; en in de natuur van elk hunner is het een of andere tattwa overheerschend, al naar gelang het verloop der tattwa's, waarin dat planetarisch middelpunt vorm begon te krijgen.

Elk van deze planeten beïnvloedt het leven van de andere planeten, die het zonnestelsel uitmaken. Voor zoover als onze aardbol daarmede gemoeid is, vertegenwoordigen de volgende planeten de verschillende tattwa's:

Mars (Mangala)	vertegenwoordigt het tedjas tattwa
Mercurius (Boeddha)	„ „ apas „
Jupiter (Wrihaspati)	„ „ wajoe „
Venus (Soekra)	
Saturnus (Saoni)	

Zooals gezegd, vertegenwoordigt de zon de positieve en de maan de negatieve zijde van het aardsche bestaan.

Op dit standpunt van onze evolutie hebben wij onze aarde met de positieve en negatieve of de zonne- en de maanlevensstroomen, die daarop

inwerken, als het ware van volgehouden invloed op dat leven, dat reeds tot bestaan is gekomen. Deze leer van volgehouden invloed eischt een nadere uitlegging. Het aardsche leven is tot bestaan gekomen door den invloed van de zon; maar de invloed van de zon heeft niet opgehouden te bestaan, nadat het aardsche leven tot bestaan is gekomen. Deze voortgezette invloed na de vorming van de aarde is wat ik met volgehouden invloed bedoel.

Deze voortdurende inwerkende stroomen zijn het, die maken wat men het organisch leven noemt. De positieve stroom geeft bestaan aan de rechterzijde van het menschelijk lichaam, de negatieve aan de linkerzijde. En niet alleen aan die van het menschelijk lichaam, maar ook aan lichamen van het planten- en dierenrijk.

Door hetzelfde proces van trapsgewijze verdichting, welke wij boven aangegeven hebben, komt het mineralenrijk tot bestaan en hier op dit standpunt hebben wij de elementen van den scheikundige. Hierop volgend is de trap van het plantaardig bestaan. Dan hebben wij het dierlijk bestaan, waarvan het laatste is de mensch.

Evenals bij alle dieren is de onmiddellijke bron van de menschheid het plantenrijk, dan het mineralenrijk, vervolgens de zon, verder Brahmâ en ten slotte Brahman.

De mensch is echter behalve door al deze dingen ook door lagere dieren voorafgegaan.

In het vervolg zal ik Brahman, Brahmâ en de zon de drie hoogere beginselen noemen.

Het aardsche leven met al zijne wijzigingen, delfstoffelijk, plantaardig, dierlijk, is voortgekomen door den invloed van deze drie beginselen.

Het vierde beginsel, dat vorm geeft aan de mineralen, kan het minerale beginsel genoemd worden.

In den loop der tijden werd dit het plantaardig beginsel en dit alweer het dierlijk beginsel. Dit dierlijk levensbeginsel ontwikkelt zich ten slotte tot het menschelijk levensbeginsel. Tegelijk met de verandering van het levensbeginsel, wordt er ook verandering gemaakt in den vorm van de substantiële stof waarin het beginsel werkt.

Onmiddellijk vóór de komst van den mensch op aarde, hebben wij dus een wezen, bestaande uit de volgende lichamen:

1. Het lichaam van grofstoffelijke stof, ook het grove lichaam genaamd, het Annamaya kosha.
2. Het levensbeginsel, het Pranamaya kosha.
3. Het zonbeginsel, het Manamaya kosha.
4. Het Brahmaisch beginsel, het Vignanamaya kosha.
5. Het Brahmisch beginsel, het Anândamaya kosha.

Om het gemakkelijker te begrijpen kan no. 2 in drieën verdeeld worden: 2^a mineraal, 2^b plantaardig, 2^c dierlijk. Dit is echter niet noodzakelijk. Het is eenvoudiger om te zeggen, dat het dierlijk beginsel zijn minerale en plantaardige verwant-

schappen niet verloren heeft; het gaat steeds door met in zich deze verwante beginselen in verschillende vormen op te nemen.

Deze vijf beginselen zijn opgebouwd van de vijf tattwas, in verschillende graden van ijlheid, waarbij de fijnere de werkingen van de grovere leidt en vormt.

In zeer lage diersoorten zijn de drie hoogere beginselen bijna geheel latent; maar het zonnebeginsel begint bij het stijgen van de trap zich te vertoonen. In het hoogste van de redelooze trap is het onder den gestadigen invloed van de zon enkel zoo ver ontwikkeld, dat het een soort van hulp wordt in de vervulling van wat nu begonnen wordt dierlijke neigingen te heeten.

In mijn volgend Hoofdstuk zal ik trachten een korte beschrijving van deze beginselen te geven

III.

DE VIJF BEGINSELEN PRANA.

Mijn vriend B. B. heeft, naar mijne meening, op eervolle wijze zich gekweten van de zichzelf opgelegde taak om een uitlegging te geven van de mystieke terminologie der tantra's.

Het zou beter geweest zijn, mijns inziens, indien hij zich meer moeite gegeven had om zijne uiteenzettingen begrijpelijker te maken voor de niet wetenschappelijke lezers.

Sinds lang is het mijne meening, dat de tantra's een uitstekende voorraadschuur der Hindoesche physiologie is, maar wegens de moeilijkheid om daarop betrekking hebbende werken te krijgen, ben ik niet in staat geweest om op volledige en voldoende wijze mijne inzichten daaromtrent te ordenen.

Daar mijn geleerde vriend evenwel de vriendelijkheid heeft gehad mij te noemen als een autoriteit op het gebied van de nauwkeurige omschrijving en kennis der drie beroemde tantrische kanalen ida, pingala en soeshoemna, zoo gevoel ik mij gedrongen om mijn gevoelens daarover uit te spreken en daaromtrent iets meer te schrijven,

daar een dieper inzicht in de wetenschap van den Adem mijne denkbeelden aangaande het onderwerp eenigszins gewijzigd heeft. Een ander werk, betreffende de wetenschap van den Adem en de filosofie der tattwa's, zal binnenkort uitgegeven worden en dat zal een vollediger uiteenzetting van mijne beschouwingen geven. Intusschen zal ik verder kunnen gebruik maken van de gewaardeerde kolommen van de *Theosophist* om verdere uiteenzettingen te geven als een vervolg van mijne voorafgaande artikelen omtrent het bovenstaand onderwerp.

Prana is stof, een graad fijner dan de grove stof der aarde. De vijf tattwa's, die slechts onvolledig in mijn artikelen zijn beschreven, treden in de samenstelling van dit beginsel op dezelfde wijze op als zij het doen om de grove stofsoorten samen te stellen. De zon is het middelpunt van deze prana; rondom haar wentelt de geheele oceaan van prana in een ellipsvorm. De werking van Prana vormt de vijfde trap van de doode stof. Alle elementen der scheikunde krijgen vorm door Prana. Een atoom is een groep van de vijf soorten van tattwische minima.

Een minimum is de minst mogelijke hoeveelheid van een mahabhoeta dat in samenstelling bestaan kan.

Prana is de uitkomst der samenstelling van de vijf tattwa's, in bedwang gehouden door en rondom de zon. Licht is de Tayas verschijning van

Prana. De roode kleur van het spectrum duidt het Tedjas tattwa aan, de lichtgevende ether; het blauwachtige groen is Wajoe, de gevoelwekkende ether; het geel is Prithiwi, de geurverwekkende ether; de donkere lijnen vertegenwoordigen het Akasha, de slaapverwekkende ether. De kleur van het Apas tattwa, wit, zien wij door de gasachtige moleculen der atmosfeer weerkaatst.

Volgens de theorie van de wetenschap van den Adem ontleedt het prisma niet het witte licht, het brengt alleen de andere ethers in het gezichtsveld.

Het spectrum van eenige zelfstandigheid is de zekerste aanwijzing van hare tattwische samenstelling. Het is echter zeer moeilijk om een volledig spectrum te krijgen; onze tegenwoordige spectra zijn slechts gedeeltelijk.

Opslurping spectra worden gewoonlijk verklaard door de theorie, dat de dampen van zekere zelfstandigheden het vermogen hebben om stralen van dezelfde straalbreking, welke zij uitwerpen, op te slorpen. De donkere lijn D wordt dus gezegd te worden veroorzaakt door sodiumdamp in het omhulsel der zon. Dit is een zeer vreemde theorie! Het is ten eerste zeer moeilijk te begrijpen hoe beweging opgeslorpt kan worden. Indien beweging in aanraking komt met een lichaam, vast, vloeibaar, of gasvormig, moet zij op de atomen van het lichaam overgebracht worden. Zij mag vertraagd of versneld worden, maar hoe kan zij opgeslorpd worden? Indien de trillende beweging,

die overeenstemt met de gele kleur van het spectrum, in aanraking komt met een dergelijke beweging op een andere plaats, kunnen wij redelijkerwijs alleen verwachten, dat zij versterkt wordt.

Ten tweede, wanneer wij veronderstellen, dat in het omhulsel van de zon sodiumdamp aanwezig is in den toestand van de donkere lijn D, dan moeten wij, als wij consequent willen zijn, veronderstellen, dat de kern zelf der zon sodiumdamp in een overeenstemmende toestand heeft. Volgens de theorie der opslorping zou dan een sodiumvlam, achter een ander sodiumvlam geplaatst, de gele lijn van het sodium spectrum onzichtbaar maken!

De tattwische theorie van de samenstelling der zon is de volgende: Laten wij de zon voorstellen door de figuur van een cirkel, in tien gelijke deelen verdeeld, door lijnen van het middelpunt uit naar den omtrek getrokken. Van boven af aan beginnende, vertegenwoordigen deze tien deelen dan onderscheidenlijk: Tedjas (Agni), Wajoe, Akasha, Apas, Prithiwi, Agni, Wajoe, Akasha, Apas, Prithiwi en wel de eerste vijf positief, het tweede vijftal negatief. Aanvange met de verdeeling tusschen prithiwi en agni, zijn de overeenstemmende kleuren: oranje, purper, blauw, indigo, violet, donker, grijs, lichtgrijs, wit, bleekgeel, geel, oranjegeel, en zoo vervolgens voor het negatieve, waarbij elke kleur tweemaal verschijnt.

In de allereerste plaats heeft de figuur twee zijden, de positieve en de negatieve. Elk daarvan heeft vijf afdeelingen, die ieder in zich het overwicht

van een tattwa heeft. Dit is echter enkel een algemeen overwicht, want de grenzen der afdeelingen zijn niet scherp afgebakend en het eene tattwa loopt in het andere over en heel veel tusschenliggende kleuren worden er voortgebracht, zooals in den cirkel boven is aangegeven. In werkelijkheid is er een bijna oneindige verscheidenheid van kleuren, waarvoor ik zelfs geen namen weet. De verscheidenheid van kleur ontstaat als volgt: In het veld van elk tattwa komen de minima van de overblijvende tattwa's in samenstelling in verschillende graden van sterkte met het minimum van dit tattwa. Elk minimum van een tattwa wordt, alhoewel het in het algemeen zijn oorspronkelijken vorm en zijn kleur behoudt, zoowel in vorm als kleur gewijzigd door de aanwezigheid van het andere tattwa. Terwijl dus het Wajoe in zijn zuiveren vorm de gedaante van een bol heeft, verandert het die, als het in samenstelling met andere tattwa's komt, in onregelmatige vormen. Er is een bijna oneindige verscheidenheid in de natuur van deze vormen, daarmede ook van de kleuren. Deze verandering in de figuur van de tattwa's brengt een overeenkomstige verandering teweeg in wat de breekbaarheid van de tattwische stralen genoemd wordt. Het Prana is dus, met de zon in het middelpunt, de zon met stralen van bijna oneindige breekbaarheden.

Het vermogen van het prisma bestaat in het ontbinden van een of meer dezer tattwische minima. Het gele atoom, op die wijze ontbonden, zal in

het midden een of meer donkere lijnen vertoonen. Het aantal ervan hangt af van de sterkte van het prisma. Men zal opmerken, dat donkere lijnen alleen in iedere kleur verschijnen, omdat Akashâ, uit zijn eigen, bijna geen breekbaarheid bezittende, te voorschijn treedt met welke kleur ook het vereenigd wordt. Blauw of rood, die een verschillende breekbaarheid hebben, zullen in het prisma nimmer met denzelfden hoek als het geel gebroken worden. Dit is ook het geval met het akashâ van de andere tattwa's.

Het is deze oceaan van leven, prana, die vorm geeft aan de grove stof van de aarde. De grofstoffelijke elementen, die alle hunne overeenkomende, geëvenredigde elementen in de pranas hebben, zijn niets anders dan tattwische minima, in verschillende verhoudingen bij elkaar gebracht.

Alleen het overheerschende tattwa van eenige zelfstandigheid kan door de spectraal analyse vastgesteld worden, zooals wij die nu kennen. De gele kleur van sodium is een aanduiding van de overheersching van het prithiwi tattwa van Prana.

Het aardsche Prana in zijn geheel is een wijziging van het Zonne-Prana. Door de omwenteling van de aarde om hare as en om de Zon, worden er in het Aardsche Prana tweevoudige middelpunten ontwikkeld. Tijdens de dagelijksche omwenteling zendt elke plek, daar zij onderhevig is aan den onmiddellijken invloed der zon, den positieven stroom uit, van het Oosten naar het Westen.

Gedurende den nacht zendt dezelfde plek den negatieven stroom uit.

Gedurende den jaarlijkschen omloop gaat de positieve stroom gedurende de zes maanden van den zomer — de dag van de Dewa's — van het Noorden naar het Zuiden en de negatieve stroom gedurende de overige zes maanden — de nacht der Dewa's.

Het Noorden en het Oosten zijn dus gewijd aan den positieven stroom, de tegenovergestelde richtingen aan den negatieven stroom. De Zon is de Heer van den positieven stroom, de Maan die van den negatieven, omdat het negatieve Zonne-Prana gedurende den nacht van de Maan naar de Aarde komt.

Het Aardsche Prana is dus een etherische zelfstandigheid met dubbele middelpunten van werkzaamheid. Het eerste is het Noordelijke, het tweede het Zuidelijke middelpunt. De twee helften van deze middelpunten zijn de Oostelijke en de Westelijke middelpunten. Gedurende de zes zomermaanden loopt de levenstroom van het Noorden naar het Zuiden en gedurende de wintermaanden gaat de negatieve levensstroom de andere richting uit.

Met elke maand, met elken dag, met elke oogwenk voltooit deze stroom een kleinen omloop. En terwijl deze stroom zijn loop vervolgt, geeft de dagelijksche omwenteling daaraan een Oostelijke of Westelijke richting.

De Noordelijke stroom loopt gedurende den dag

van Oost naar West en des nachts van West naar Oost. De richtingen van den anderen stroom zijn onderscheidenlijk de tegenovergestelde van de genoemde. Zoo zijn er in werkelijkheid dus slechts twee richtingen, de Oostelijke en Westelijke. Het verschil van de Noordelijke en Zuidelijke stroomen wordt in het aardse leven niet gevoeld.

Deze twee stroomen brengen in het aardse Prana twee merkbare wijzigingen van de samenstellende ethers voort. Voortkomende uit hunne verschillende middelpunten, loopen de stralen van elk dezer etherische wijzigingen in elkander, de een aan de andere leven, kracht, vorm en andere hoedanigheden gevende.

Langs de stralen, die uit het Noordelijk middelpunt, te voorschijn komen, loopt de stroom van het positieve Prana; langs die, welke uit het Zuidelijke middelpunt komen, de stroom van het negatieve Prana. De Oostelijke en Westelijke kanalen van deze stroomen worden onderscheidenlijk Pingala en Ida genoemd, twee van de drie beroemde Nadis der Tantrikers.

Het zal beter zijn, de andere dragers van Prana te bespreken, wanneer wij ze plaatselijk in het menschelijk lichaam zullen ontmoeten.

De invloed van dit aardse Prana ontwikkelt twee middelpunten van werkzaamheid in de grove stof, welke bestemd is voor de vorming van het grofstoffelijk lichaam. Een gedeelte van de stof verzamelt zich rondom het Noordelijke en het

andere rondom het Zuidelijke middelpunt. Het Noordelijke middelpunt ontwikkelt zich in de hersenen, het Zuidelijke in het hart. De algemeene vorm van het aardsche Prana is zooiets als die van een ellips. Daarin is het Noordelijke centrum de hersenen, het Zuidelijke centrum het hart. De kolom, waarlangs de positieve stof zich verzamelt, strekt zich tusschen deze middelpunten uit. De middellijn is de plaats, waar de Oostelijke en Westelijke — rechtsche en linksche — gedeelten van de kolom zich vereenigen. De kolom is de medulla oblongata (verlengde merg). De middellijn wordt ook Soeshoemna genoemd; de rechtsche en linksche gedeelten de pingala en ida. De stralen van Prana, die zich splitsen uit de beide nadis, ieder hun eigen weg volgende, zijn slechts hunne vertakkingen en vormen te zamen met hen het zenuwstelsel.

Het negatieve Prana verzamelt zich rondom het Zuidelijke middelpunt. Dit neemt ook op dezelfde wijze als het vorige, een vorm aan. De rechter en linker gedeelten van deze kolom zijn de rechter en linker deelen van het hart.

Elk gedeelte heeft twee hoofdvertakkingen en elke vertakking vertakt zich weer in andere.

Van de twee openingen der vertakkingen is de een een bloedader en de andere een slagader. De vier openingen in de vier kamers zijn de vier lotusbladen van het hart. Voorts wordt het rechter gedeelte van het hart met al zijn vertakkingen

pingala genoemd, het linker gedeelte ida en het midden gedeelte soeshoemna.

Er bestaat evenwel reden om te denken, dat alleen het hart bedoeld wordt met de lotus, en zijne kamers met de lotusbladen, terwijl de drie bovenvermelde namen slechts gebezigd worden voor het zenuwstelsel.

De stroom van Prana werkt voor- en achterwaarts, in en uit. De oorzaak hiervan ligt in de veranderingen van het wezen van Prana, welke ieder oogenblik plaats vinden. Bij het voortschrijden van het jaar heeft er elk oogenblik een verandering plaats in de gesteldheid van het aardsche Prana, uit hoofde van de veranderlijke sterkte der zonne- en maanstromen. Juist uitgedrukt, is er daarom ieder oogenblik een nieuw soort van Prana. Daarom zegt Boeddha: "Het geheele leven hangt van het oogenblik af".

Het eerste Moment (van de kracht), dat allereerst in de stof, de kiem werpt, die de twee midelpunten doet voortkomen, is de eerste oorzaak van organisch leven. Indien de volgende Momenten in hunne tattwische uitwerking gunstig zijn voor de eerste oorzaak, neemt het organisme in sterkte toe en ontwikkelt zich; zoo niet dan blijft de eerste aandrang, de impuls zonder gevolgen. De algemeene uitwerking van deze opvolgende Momenten houdt het algemeene leven in stand, maar de impuls van het een of ander Moment dient om op te houden, wanneer de andere in werking komen.

Daardoor wordt een stelsel van voor- en achterwaarsche beweging tot stand gebracht. Voortkomende uit het middelpunt van werkzaamheid, gaat een Moment van Prana tot de uiterste einden van de grove vaten — zenuwen en bloedvaten — van het organisme. Het daaropvolgende Moment geeft daaraan echter de teruggaande beweging. Slechts enkele oogenblikken zijn noodig voor de voltooiing van de uitgaande en de beëindiging van de teruggaande beweging. Die tijd verschilt in de verschillende organismen. Wanneer het Prana uitgaat, halen de longen adem; als het teruggaat, begint het proces van uitademing. Het Prana beweegt zich in pingala, wanneer het van het noordelijke middelpunt oostwaarts gaat en van het zuidelijke middelpunt westwaarts; het beweegt zich in Ida, wanneer het van het noordelijke middelpunt westwaarts gaat en van het zuidelijke middelpunt oostwaarts. Dit beteekent, dat in het eerste geval het Prana van uit de hersenen naar de rechterzijde gaat, door het hart naar de linkerzijde en terug naar de hersenen en van uit het hart naar de linkerzijde door de hersenen naar de rechterzijde en terug naar het hart. In het tweede geval is de beweging het tegenovergestelde. In andere termen uitgedrukt: In het eerste geval gaat het Prana van uit het zenuwstelsel naar de rechterzijde door het bloedvatenstelsel naar de linkerzijde en weder terug naar het bloedvatenstelsel. Deze twee stroomingen hebben gelijktijdig plaats.

In het laatste geval is de beweging het tegenovergestelde. Het linker gedeelte van het lichaam, dat zoowel zenuwen als bloedvaten bevat, kan Ida genoemd worden en het rechtergedeelte de pingala. De rechter en linker luchtpijpen behooren onderscheidenlijk evengood tot pingala en ida als de andere deelen van de rechter en linker helften van het lichaam. Maar wat is dan soeshoemna? Een van de namen van soeshoemna is sandhi, de plaats, waar de twee, ida en pingala, zich vereenigen, tezamen komen. Het is werkelijk die plaats, vanwaar uit het Prana naar elke richting, rechts of links kan uitgaan, of onder zekere omstandigheden, naar beide richtingen. Het is de plaats, welke het Prana moet voorbijgaan, wanneer het van de rechter naar de linkerzijde overgaat en van de linker naar de rechterzijde. Het is daarom het ruggegraatskanaal en het cardiackanaal¹⁾.

Het ruggegraatskanaal strekt zich uit van het Brahmaran het noordelijke centrum van Prana, door de geheele ruggegraat (Brahma danda). Het cardiackanaal strekt zich uit vanaf het zuidelijke centrum tot halverwege tusschen de twee harthelften. Wanneer het Prana van uit het ruggegraatskanaal langs de rechterzijde naar het hart gaat, werkt de rechterlong; de adem gaat dan door het rechter neusgat in en uit. Wanneer het het Zuidelijke kanaal

¹⁾ Zie: Studie van het bewustzijn, § Het Levensweb omtrent de tweede soeshoemna nadi.

bereikt, kan men den adem uit geen der neusgaten voelen. Wanneer het echter uit het hartskanaal naar de linkerzijde gaat, begint de adem uit het linker neusgat te komen en gaat daar door heen, totdat het Prana weder het ruggegraatskanaal bereikt. Dan merkt men niet langer de ademhaling uit een of ander neusgaat. De uitwerking van deze beide omstandigheden van het Prana op de strooming van de ademhaling is eender en daarom denk ik, dat beide, de noordelijke en de zuidelijke kanalen aangeduid worden met soeshoemna. Laten wij om het eens zoo te zeggen, ons voorstellen, dat een plat vlak gebracht wordt tusschen de ruggegraats- en hartskanalen. Dit vlak zal dan door de holte van het soeshoemna gaan. Maar laten wij in het oog houden, dat er in werkelijkheid zulk een vlak niet bestaat. Het zal misschien nauwkeuriger zijn te zeggen, dat de stralen van het positieve ida en pingala zich overal heen als zenuwen verspreiden en die van het negatieve als bloedvaten, terwijl de stralen van soeshoemna door het geheele lichaam, halverwege tusschen de zenuwen en bloedvaten in, de positieve en negatieve nadis verspreiden.

Het volgende is de beschrijving van soeshoemna in "de Wetenschap van den Adem."

"Wanneer de adem in en uitgaat, het eene "oogenblik door het linker en het andere oogenblik door het rechter neusgat, dan is dat ook "soeshoemna. Wanneer Prana in die nadië is,

“branden de vuren van den dood; dit wordt
 “wishoewa genoemd. Wanneer hij het eene oog-
 “blik in het rechter en het andere oogenblik in
 “het linker neusgat zich beweegt, dan wordt dit
 “de ongelijke toestand genoemd (Wishama Bhawa);
 “wanneer hij door beide neusgaten tegelijk gaat,
 “hebben de wijzen dien wishoewa genoemd.

Zoo ook: Het is soeshoemna op den tijd, wan-
 neer het prana van het ida naar het pingala gaat
 of omgekeerd, en zoo ook, als het eene tattwa in
 een andere verandert. Dit soeshoemna heeft twee
 andere verrichtingen. In de eene zijner open-
 baringen wordt het Wedoweda en in de andere
 Sandhya sandhi genoemd.

Wanneer evenwel de rechter- en linkerstroo-
 mingen van het cardiac prana samenkomen met
 den linker en rechter stroom van uit de ruggegraat,
 zijn er schrijvers, die zich niet ophouden met het
 dubbele soeshoemna. Volgens hen is alleen de
 ruggegraat het soeshoemna.

De Oettar-gita en Satachakra-wiroepana be-
 hooren tot die klassen van werken.

Deze methode van uitlegging neemt een groot deel
 van de moeilijkheid weg. De hoogste aanbeveling voor
 deze zienswijze is hare betrekkelijke eenvoudigheid.
 De rechtsche stroom van uit het hart en de
 linksche stroom van uit de ruggegraat, kunnen
 beide, zonder eenige moeilijkheid, gerekend worden
 als de linker ruggegraatstroom te zijn, en zoo
 kunnen de overblijvende twee stroomen gerekend

worden de rechtsche ruggegraatstroomen te zijn.

De ontwikkeling van de twee middelpunten is dus het eerste stadium in de ontwikkeling van het foetus. De stof, die zich verzamelt onder den invloed van het noordelijke middelpunt wordt de ruggegraat en die rondom het zuidelijke middelpunt wordt het hart. De dagelijksche wenteling om de as verdeelt deze kolommen of kanalen in de rechter en linker gedeelten. De wederzijdsche invloed van deze twee middelpunten op elkander ontwikkelt vervolgens een boven en een beneden gedeelte in elk dezer middelpunten. Dit geschiedt eenigszins op dezelfde wijze en volgens hetzelfde beginsel als een Leidsche flesch, met positieve electriciteit geladen wordt door een negatieve staaf. Elk van deze middelpunten is dus in vieren verdeeld; 1 de rechtsche zijde positief, 2 de rechtsche zijde negatief, 3 de linker zijde positief, 4 de linker zijde negatief. In het hart worden deze vier gedeelten de rechter en linker hartooren en hartkamers. De tantra's noemen deze vier gedeelten de vier lotusbladen en duiden ze met verschillende letters aan. De positieve bladen van het hart vormen het middelpunt, van waar uit de positieve bloedvaten — de slagaderen zich ontwikkelen; de negatieve bladen zijn het uitgangspunt van de negatieve bloedvaten — de aderen. Dit negatieve Prana is doortrokken van 10 krachten: 1 Prana, 2 Apana, 3 Samana, 4 Wyana, 5 Oedana, 6 Krikila, 7 Naga, 8 Devadatta, 9 Dhananjaya,

10 Koerma. Deze tien krachten worden wajoe's genoemd. Het woord wajoe is afgeleid van den wortel "wa", bewegen, en beteekent niets anders dan een "stuwende kracht." De Tantrikers bedoelen daarmee niet daaraan het begrip van een gaste geven. In het vervolg zal ik daarom van deze wajoe's spreken als de krachten of stuwende vermogens van prana. Deze tien manifestaties van prana worden door sommige schrijvers teruggebracht tot enkel de eerste vijf, terwijl zij beweren, dat de overigen slechts wijzigingen ervan zijn. Daar dit echter slechts een kwestie van verdeeling is, zoo zal ik voor het oogenblik dit niet verder aanroeren. Van het linker positieve hartblad wordt het prana verzameld in een nadi, die zich in de borstkast in de longen vertakt en dan weder in een nadi verzameld wordt, die uitmondt in het rechter negatieve hartblad. Deze geheele omloop vormt ongeveer een cirkel (een chakra). Deze nadi wordt in de moderne wetenschap de longslagaderen en longaderen genoemd.

Door de opeenvolgende werking der positieve en negatieve prana's van de oostelijke en westelijke krachten ontstaan twee longen.

Op dezelfde wijze verspreiden zich van uit het rechter positieve hartblad verscheidene nadis, die in twee richtingen op- en benedenwaarts gaan, de eerste onder den invloed van de noordelijke, de laatste onder den invloed van de zuidelijke krachten. Al deze nadis monden, na een rondgang door

de boven- en beneden deelen van het lichaam, in het linker negatieve hartblad uit.

Tusschen de linker positieve en rechter negatieve bladen heeft men een chakra. Deze chakra houdt in: de longslagaderen, de longen en de longadereën. In de borstkast ligt deze chakra, die positief is met betrekking tot de lagere deelen van het lichaam, waarin de verschillende vertakkingen loopen van het lagere chakra, welke laatste het rechter positieve hartsblad en het linker negatieve hartsblad samen voegt.

In de bovengenoemde chakra (in de holte van de borstkast) is de zetel van prana, de eerste en belangrijkste van de bovenvermelde tien manifestaties. Daar de in- en uitademing een ware aanwijzer zijn van de veranderingen van prana, zoo hebben de longbewegingen denzelfden naam. Met de veranderingen van prana hebben wij een beantwoordende verandering van de andere levensverrichtingen.

De lagere negatieve chakra houdt de voornaamste zetels in van andere manifestaties van prana.

Zoo heeft apana zijn zetel in de lange darm, samana in den navel, oedana in de keel, wijana in het geheele lichaam, oedgana veroorzaakt op-rispingen, koerma is de oorzaak van het knippen der oogen, krikila veroorzaakt het gevoel van honger in de maag. Kortom, uitgaande van de vier bloembladen van het hart, hebben wij een geheel netwerk van bloedvaten. Er zijn twee stelsels van

deze bloedvaten, die in elk deel van het lichaam naast elkander liggen, door talloze kleine kanaaltjes, capillaire vaten, aan elkander verbonden. Dit geheele netwerk wordt gevormd door de bloedvaten, die van uit de vier hoofdbuizen vertakken, twee aan twee, waarvan, zooals is uiteengezet, drie groote chakra's gevormd zijn. Een van deze chakra's vult met al zijne vertakkingen de geheele borstkast. De andere, beginnende in het hart, heeft zijn tegenovergestelde uiteinde in den navel. Van uit bijna elk punt in deze chakra vertakken zich kleine bloedvaten. Deze hoopen zich in verschillende middelpunten op. Een ervan is in den lever, een ander in de maag, een ander weer in de ingewanden, een ander in de milt. Al deze innerlijke organen (viscera) staan, dit zij terloops aangetekend, positief en negatief tegenover elkander, daar zij onderscheidenlijk in de rechter en linker helften van het lichaam zijn gelegen. Deze verschillende krachtmiddelpunten zijn bekend onder de namen: apana, samana, enz.

De derde chakra, die naar het hoofd gaat, vertakt zich in acht hoofdnadis:

1. Goendhari gaat naar het linker oog.
2. Hastadjihwa „ „ „ rechter oog.
3. Poesha „ „ „ rechter oor.
4. Yashaswani „ „ „ linker oor.
5. Alammoeka „ „ „ den mond.
6. Koekoe.
7. Sankhini.

8. Damini.

Van deze laatste drie geeft mijn boek geen nadere uitlegging en daarom zeg ik er nu niets van.

Zooals gezegd, gaat van de twee negatieve chakra's de benedenste door den navel en de bovenste door de keel (Kanthasthankoer).

Vanuit den navel en vanuit de keel gaan 72000 nadis, die zich over het geheele lichaam verspreiden. De navel wordt ook sarpini genoemd; hij heeft het uiterlijk van een slang. Enkelen zeggen, dat hij er uitziet als een schildpad; de vaten, die daarvan uitgaan, geven er dien vorm aan. Van uit dit middelpunt (de navel) gaan tien nadis naar boven en tien naar beneden, twee aan twee ineen gekronkeld. Evenzoo van uit de keel. Het aantal tien wordt door sommigen, zooals ik het opgemerkt heb, tot vijf teruggebracht, omdat deze nadis afzonderlijk de voertuigen zijn van de manifestaties van prana. Twee gaan door de handen en voeten en twee door de geslachtsdeelen en het stemorgaan. Kort samengevat, zien wij dus, dat van het zuidelijk middelpunt van prana (het hart) het prana zich langs kanalen beweegt, die in verschillende deelen van het lichaam samenkomen als middelpunten van de verschillende manifestaties van prana. Het is als water, dat, van een heuvel vallende, in verschillende meren zich verzamelt, terwijl elk meer zich ontlast door verscheidene rivieren.

Deze middelpunten zijn:

1. de hand kracht middelpunten, 2. voet kracht

middelpunten, 3. spraak kracht middelpunten, 4. afvoerende kracht middelpunten, 5. voortbrengende kracht middelpunten, 6. spijsverterende en absorberende kracht middelpunten, 7. ademhaling kracht middelpunten, 8. de vijf zinnen kracht middelpunten. Middelpunten van verstandelijke en zedelijke krachten bestaan ook in dit stelsel; het komt gelegener voor ze te behandelen onder het hoofdstuk manas, de verstandskronkeling.

Het zijn deze middelpunten te zamen met het hart, die den naam voeren van padma's of kamals (Lotus). Enkele ervan zijn groot, andere klein, zeer klein. Een tantrische lotus is het type van een plantaardig organisme, een wortel met verschillende takken.

Deze middelpunten zijn de vergaarbakken van verschillende krachten en van daar ook de wortels van de padma's; de nadi's, die van uit deze middelpunten vertakken, zijn hunne takken.

De zenuwvlechten van den modernen ontleedkundige komen met deze middelpunten overeen. Uit hetgeen boven gezegd is, blijkt, dat de middelpunten gevormd zijn uit bloedvaten. Het eenige verschil tusschen zenuwen en bloedvaten evenwel is het verschil tusschen de voertuigen van positieve en negatieve prana. De zenuwen maken het positieve, de bloedvaten het negatieve stelsel van het lichaam uit. Waar er zenuwen zijn, zijn er ook overeenkomstige bloedvaten. Beide worden, zonder onderscheid, nadi's genoemd. Het eene stel heeft

als middelpunt de lotus van het hart; het andere de duizendbladige lotus van het verlengde merg, (medulla oblongata). Het zenuwstelsel is het nauwkeurig beeld van het bloedvatenstelsel. Het eenige verschil, dat er in hun uiterlijk bestaat, wordt door hunne verschillende gesteldheden teweeg gebracht.

Evenals het hart heeft het hersenstelsel zijn boven en beneden gedeelten, — de groote en kleine hersenen — zoowel als zijn rechter en linker gedeelten. De zenuwen, die naar elk deel van het lichaam gaan, en die van daar weder teruggaan, te zamen met die, welke naar de boven en beneden deelen gaan, komen overeen met de vier bladen van het hart. Dit stelsel heeft ook, evenals het eerste, weder evenveel middelpunten van verschillende krachten.

Deze beide middelpunten komen in gesteldheid met elkander overeen. Zij zijn feitelijk dezelfde, de zenuwvlechten en de ganglia¹⁾ van de moderne anatomie.

Naar mijne opvatting zijn de tantrische padma's dus niet enkel middelpunten van zenuwkracht (de positieve noordelijke prana) maar tevens ook van de negatieve prana, welker voertuigen de bloedvaten zijn.

In de moderne anatomie wordt de verdeeling van het bloed gezegd uit te maken de functie der

¹⁾ Men heeft ganglia lymphatica, watervaatknoopen, en ganglia nervosa, peesknoopen. Blijkbaar worden eerstgenoemden bedoeld.

nadi's van het hart. De tantrische opvatting verschilt eenigszins. De stroom van prana, hetzij positief of negatief, gaat en door de nadi's van het hart en door die van de hersenen. Deze stroom vormt en in de bloedvaten en in de zenuwen de stroomen van twee verschillende fluiden. De fluide der nadi's van het hart wordt gewoonlijk bloed genoemd, eene oplossing van verschillende voedende stoffen. De fluide der nadi's van de hersenen voert met zich gevoelens en beweging voortbrengende (motorische) krachten. In beide gevallen is het een aanbrengen van stoffen van buiten in het organisme. De eerste neemt in zich op scheikundige, de laatste fysieke stoffen of hunne inwerkingen op scheikundige stoffen; of eenvoudiger uitgedrukt, de eerste neemt scheikundige, de laatste hunne veranderingen in zich op.

Wat handeling betreft, zijn er handelingen, die beter door positieve en andere, die beter door negatieve energie verricht worden. Het in zich opnemen van scheikundige stoffen en hunne veranderingen zijn handelingen, even goed als elke andere. Eenige der scheikundige stoffen worden beter door de negatieve en andere weder door de positieve prana geassimileerd; eenige van onze gevoelens veroorzaken langerdurende uitwerkingen op de negatieve, andere weder op de positieve prana.

Het is nu prana, die de grove stof verdeeld heeft tusschen de zenuw- en bloedvaatstelsels en het zijn hare stroomen, die in deze stelsels her en

derwaarts werken. Zooals wij gezien hebben wordt prana uit de vijf tattwa's (ethers) gevormd en dienen de nadi's slechts als kanaaltjes, waarlangs de tattwische stroomen loopen. De tattwische middelpunten in het rechter deel van het lichaam zijn die van de zon en die in het linker deel van de maan. Van elk dezer zonne- en maanmiddelpunten zijn er vijf soorten. Hun soort wordt bepaald door wat peesknoopen (ganglia nervosa) genoemd wordt. De halve maansgewijze ganglia zijn dus de reservoirs van het apas tattwa¹⁾. Op gelijke wijze hebben wij de reservoirs der andere krachten. Van uit deze centrale reservoirs loopen de tattwische stroomen langs dezelfde lijnen en verrichten de verschillende, naar hun aard toegewezen, handelingen in de physiologische inrichting van het lichaam.

Het wajoe tattwa o.a. vervult de functie van het vormen en onderhouden der huid, het positieve ervan geeft ons de positieve en het negatieve ervan de negatieve huid. Elk ervan heeft vijf lagen: 1 zuiver wajoe, 2 wajoe agni, 3 wajoe prithiwi, 4 wajoe apas, 5 wajoe akasha. Deze vijf klassen van cellen hebben de volgende vormen:

1 zuiver wajoe.	Deze is de volkomen bol van het wajoe.
2 wajoe agni.	De bol wordt door den driehoek van het agni in zijn vorm gewijzigd.

¹⁾ Zie hoofdstuk II omtrent den vorm van de apas tattwa trilling.

- 3 wajoe prithiwi. Dit is wat verkregen wordt door den volgehouden druk van het vierhoekige prithiwi op het bolvormige wajoe.
- 4 wajoe apas. Zooiets als bij een zons of maansverduistering; als de halve maan boven op den anderen bol ligt.
- 5 wajoe akasha. De bol geplet door den boven op liggenden cirkel en gebobeld.

Een microscopisch onderzoek van de huid zal aantonen, dat de huidcellen dit uiterlijk hebben.

Evenzoo worden beenderen, spieren en vet gevormd door het prithiwi, agni en apas. Akasha verschijnt in verschillende toestanden; overal, waar plaats is voor eenige stof, is akasha.

Wij zien dus, dat, terwijl het aardsche prana een nauwkeurige openbaring van het zonne prana is, het menschelijke prana een nauwkeurige openbaring van beide is. Het microcosmos is een nauwkeurige afschildering van het macrocosmos. De vier lotusbladen van het hart vertakken werkelijk in twaalf nadi's.

Zoo ook hebben de hersenen twaalf paren zenuwen. Dit zijn de twaalf teekens van den Dierenriem, te zamen in hunne positieve en negatieve phases. In elk teeken gaat de zon 31 malen op; wij hebben daarom 31 paren zenuwen. Inplaats van paren, spreken wij in den taal der tantra's van chakra's. Overal, waar deze chakra's door het

lichaam gaan, hebben wij daarnaast de bloedvaten loopen, voortkomende uit de twaalf nadi's van het hart. Het eenige verschil tusschen de ruggemergs- en hartschakra is, dat de eerste kruisgewijs in het lichaam liggen, terwijl de laatste er in de lengte in liggen.

De sympathische zenuwdraden bestaan uit lijnen van tattwische middelpunten — de padma's of kamals. Deze middelpunten liggen in al de boven vermelde 31 chakra's. Van uit de twee middelpunten van werkzaamheid — de hersenen en het hart — d.i. de teekens van den Dierenriem in hunne positieve en negatieve phases — vertakt zich dus een stelsel van nadi's.

De nadi's van uit elk middelpunt loopen zoo zeer in elkander, dat het eene stel altijd naast het andere gevonden wordt. De 31 chakra's van de ruggemerg worden tot bestaan gebracht door en correspondeeren met de 31 zonsopgangen en die van het hart met de 31 zonsondergangen in een teeken van den Dierenriem.

In deze chakra's bevinden zich verschillende tattwische middelpunten; het eene stel is positief, het andere negatief. De eerste hangen samen met de hersenen, waarmede zij door de sympathische zenuwdraden verbonden zijn; de laatste hangen samen met het hart, waarmede zij een aderlijke verbinding hebben. Dit dubbele stelsel wordt aan de rechterzijde pingala, aan de linkerzijde ida genoemd. De ganglia van het apas middelpunt zijn

halve maanvormig, die van het tedjas, wajoe, pri-thiwi en akashā onderscheidenlijk driehoekig, bolvormig, vierhoekig en rond. Elk tattwisch middel-punt heeft ganglia van alle tattwa's om zich heen.

In dit stelsel van nadi's beweegt zich prana. Wanneer de zon het teeken Mesha (Ram) van het macrocosmos ingaat, gaat het prana in de daar-medede overeenstemmende nadis (zenuwen) van de hersenen. Van daar daalt het elken dag naar het ruggemerg. Met het opkomen der zon daalt het in de eerste ruggemergs-chakra naar rechts. Het gaat dan over in de pingala. Het beweegt zich langs de zenuwen van de rechterzijde, tegelijkertijd geleidelijk overgaande in de bloedvaten. Tot het middaguur is de kracht van dit prana grooter in de zenuw- dan in de bloedchakra. Op het middag-uur worden zij van gelijke kracht. In den avond bij zonsondergang, is het prana met zijn geheele kracht over gegaan in de bloedvaten. Van daar uit hoopt het zich op in het hart, het negatieve zuidelijke middelpunt. Het verspreidt zich dan in de bloedvaten van de linkerzijde en gaat vervolgens geleidelijk in de zenuwen over. Te middernacht is de kracht in evenwicht; in den morgen (de pratah sandhia) is het prana juist in de ruggegraat (de positieve soeshoemna); van daar uit begint het langs de tweede chakra te gaan.

Dit is de loop van de zonnestroom van het prana.

De maan doet andere kleinere stroomen ont-

staan. De maan beweegt zich twaalf oneven keeren meer dan de zon. Daarom gaat de maan, terwijl de zon over een chakra gaat (d.i. gedurende 60 gharis-dag en nacht) over twaalf oneven chakra's. Daarom hebben wij twaalf oneven veranderingen van het prana gedurende 24 uren. Veronderstel, dat de maan ook in Aries (Ram) begint. Evenals de zon begint zij in de eerste chakra en heeft 58 min. 4 sec. noodig om van het ruggemerg het hart te bereiken en evenveel minuten om van het hart terug te gaan naar het ruggemerg.

Beide deze prana's bewegen zich in hunne onderscheidene loopbanen, langs de tattwische middelpunten, hierboven vermeld. Elk ervan is op welken tijd ook, in welk deel van het lichaam ook, steeds in denzelfden stand der tattwische middelpunten. Het openbaart zich eerst in het wajoe middelpunt, dan in het tedjas, ten derde in het prithiwi en ten vierde in het apas middelpunt. Akashā komt dan binnen en gaat het soeshoemna onmiddellijk vooraf.

Wanneer de maanstroom van het ruggemerg naar de rechterzijde gaat, gaat de adem door het rechter neusgat, en zoo lang als de stroom van prana in de rugzijde van het lichaam blijft, gaat het tattwa van het wajoe over naar het apas. Wanneer het prana in de voorzijde van de rechterhelft gaat, gaat het tattwa weder van het apas terug naar het wajoe. Wanneer het prana in het hart overgaat, wordt de adem geheel en al niet gevoeld

uit de neus te gaan. Wanneer het prana van uit het hart naar de linkerhelft overgaat, begint de adem uit het linker neusgat te gaan en zoolang als het prana in het voorste gedeelte ervan is, hebben wij een verandering van het tattwa, van het wajoe naar het apas. Zij veranderen weder als te voren, totdat het prana het ruggemerg bereikt, als wanneer wij het akashā hebben. Dit is de gewone verandering van prana, als wij in volmaakte gezondheid zijn.

De aandrang, welke aan het plaatselijk prana is gegeven geworden door de zon en de maan krachten, die werkzaamheid en bestaan geven aan het aardse prana, zijn prototype is oorzaak, dat het voor altijd op dezelfde wijze te werk gaat. De werking van den menschelijken vrijen wil en zekere andere krachten veranderen den aard van het plaatselijke prana en verbijzonderen het in die mate, dat het te onderscheiden is van de algemeene, aardse of zonne prana's. In verband met den verschillende aard van prana kan de rangschikking en duur van de tattwische zoomede positieve en negatieve stroomen in verschillende graden teweeg gebracht worden. Ziekte is het gevolg van deze veranderingen.

Inderdaad is de uitstrooming van den adem de zekerste aanwijzing van de tattwische veranderingen van het lichaam. Het evenwicht van de positieve en negatieve tattwische stroomen loopt uit op gezondheid; de verwarring van hunne harmonie op ziekte.

De wetenschap van de uitstrooming van den adem is daarom van het hoogste belang voor ieder mensch, die zijn eigen gezondheid en die van zijne mede-schepselen naar waarde schat. Zij is tegelijkertijd de belangrijkste, de gemakkelijkste en de meest belangwekkende tak van Joga. Zij leert ons hoe onzen wil te leiden om de verlangde veranderingen te bewerken in de rangschikking en natuur van onze positieve en negatieve tattwische stroomen. Dit doet zij op de volgende wijze:

Alle lichamelijke handeling is prana in zekeren toestand. Zonder prana is er geen handeling en elke handeling is de uitkomst van de verschillende harmoniën der tattwische stroomen. Beweging in welk gedeelte van het lichaam ook is dus de uitkomst van de werkzaamheid der wajoemiddelpunten in dat gedeelte van het lichaam. Op dezelfde wijze hebben wij, wanneer er ook werkzaamheid in de prithiwi middelpunten is, een gevoel van vreugde en voldoening: zoo ook zijn de oorzaken van andere handelingen en aandoeningen.

Wij zullen bevinden, dat, bij een liggende houding, wij van zijde veranderen, wanneer de adem uit dat neusgat gaat. Wij maken daar uit de gevolgtrekking, dat, wanneer wij op zekere zijde liggen, de adem uit het tegenovergestelde neusgat zal gaan. Daaruit zien wij, dat, wanneer het gewenscht is, de negatieve toestanden van ons lichaam in positieve te veranderen, wij tot dit middel onze toevlucht moeten nemen.

Een onderzoek van de physiologische uitwerkingen van prana op het grofstoffelijke lichaam en de reactie van de massale kracht (lichaam) op prana, zal het onderwerp uitmaken van mijn volgend opstel.

IV.

PRANA.

Het pranamaya kosha (voertuig van het Leven) gaat gedurende het etmaal in drie algemeene toestanden over, den waak-, droom-, en slaaptoestand (djagrat, swapna en soeshoepti). Deze drie veranderingen veroorzaken overeenkomstige wijzigingen in het manamaya kosha (het verstands-voertuig) en daardoor ontstaat het bewustzijn van de levensveranderingen. Het denkvermogen ligt inderdaad achter het prana. De draden (tattwa's) van het eerstgenoemde werktuig zijn fijner dan die van het laatste, d.w.z. in het eerstgenoemde hebben wij gedurende hetzelfde tijdsverloop een grooter aantal trillingen dan in het laatste. Hunne spanningen staan tot elkander echter in zulk een verhouding, dat door de trillingen van het eene, het andere uit zijn eigen begint te trillen. De veranderingen geven daarom aan het denkvermogen een gelijksoortig voorkomen en bewustzijn van het verschijnsel wordt verkregen. Dit heeft echter eenigen tijd later plaats.

Mijn doel van het oogenblik is om al deze veranderingen van prana — de natuurlijke en voortgebrachte — te beschrijven, die tezamen de totale

som van onze aardsche ondervinding uitmaken en die gedurende tijdperken van ontwikkeling het denkvermogen uit zijn toestand van sluimering hebben wakker geschud. Zooals ik gezegd heb, zijn deze veranderingen in drie algemeene toestanden te verdeelen, den waaktoestand, den droomtoestand en den slaaptoestand. De waaktoestand is de positieve, de slaaptoestand de negatieve toestand van prana; de droomtoestand is de samenvoeging van beide (soeshoemna, sandhi). Zooals in mijn vorig artikel is aangetoond, gaat de zonnestroom gedurende den dag in een positieve richting en wij zijn dan wakker. Als de nacht aanbreekt, heeft de positieve stroom zich meester gemaakt van het lichaam. Hij heeft zooveel kracht verkregen, dat de waarnemings- en bewegings-organen ongevoelig worden voor de buitenwereld. Waarneming en handeling houden op, de waaktoestand verdwijnt. De overmaat van den positieven stroom verslapt als het ware de tattwische snaren van de verschillende middelpunten van werkzaamheid en zij houden dientengevolge op met op de gewone etherische (tattwische) veranderingen van de buitenwereld te antwoorden. Wanneer alsdan de kracht van den positieven stroom de gewone grenzen overschrijdt, volgt de dood daarop; prana houdt dan op eenig verband te hebben met het grove lichaam, het gewone voertuig van de uiterlijke tattwische veranderingen. Maar juist op het oogenblik dat het prana uit het hart stroomt, begint het negatieve

binnen te vloeien en begint hij de uitwerking van den anderen stroom tegen te werken. Wanneer het prana het ruggemerg bereikt, zijn de uitwerkingen van den positieven stroom geheel opgehouden en wij ontwaken. Wanneer op dit oogenblik de kracht van den negatieven stroom door de een of andere oorzaak de grens overschrijdt, zou de dood erop volgen; maar juist op dit oogenblik begint de positieve stroom met middernacht te werken en de uitwerking van den vorigen tegen te gaan. Een evenwicht van de positieve en negatieve stroomen houdt dus lichaam en ziel bij elkander. Bij overmaat van kracht van een der stroomen volgt de dood. Wij zien dus, dat er twee soorten van dood zijn, de positieve met betrekking tot het ruggemerg, de de negatieve, met betrekking tot het hart. Bij de eerste gaan de vier hoogere beginselen uit het lichaam door het hoofd (brahmarandra) langs het ruggemerg; bij de tweede gaan zij den mond uit door de longen en luchtpijpen. Deze twee soorten van dood bakenen verschillende wegen af voor de hoogere beginselen. Hieromtrent echter later. Laat ons nu de veranderingen van prana een weinig meer nader onderzoeken.

Er zijn zekere openbaringen van prana, welke wij in alle drie toestanden gelijkelijk werkzaam vinden. Deze openbaringen zijn door enkele schrijvers, zooals ik reeds vermeld heb, onder vijf hoofden verdeeld geworden. Zij hebben verschillende middelpunten van werkzaamheid in verschil-

lende deelen van het lichaam, van waar uit zij hun beheersching over elk deel van het fysieke lichaam bevestigen. Namelijk:

Positief.

1. Prana, rechter long.
2. Apana, het apparaat voor den afvoer der faecalien, lange darm, enz.
3. Samana, maag.
4. Wyana over het geheele lichaam in verschillende toestanden met verschillende organen (van de rechterzijde) verschijnende.
5. Oedana, bij de ruggemerg- en kardiace middelpunten (rechterzijde).

Negatief.

1. Prana, linker long.
2. Apana, de organen voor de urine loozing.
3. Samana, twaalfvingerige darm.
4. Wyana, over het geheele lichaam, enz. van de linkerzijde.
5. Oedana, bij de ruggemerg- en kardiace middelpunten (linkerzijde).

1. Prana is die openbaring van het levensvoertuig, die de atmosferische lucht van buiten binnen het lichaam brengt.

2. Apana is die openbaring, welke van binnen uit het lichaam de dingen wegwerpt, die daarin niet meer noodig zijn.

3. Samana is die openbaring, die de voedingssappen

absorbeeren en naar elk deel van het lichaam voert.

4. Wyana is die openbaring, welke oorzaak is, dat elk deel van het lichaam zijn vorm houdt en bijgevolg die bederf-veroorzakende krachten weerstaat, die het tot een dood lichaam zouden maken.

5. Oedana is die openbaring, die de levensstroomen terug doet gaan naar de middelpunten, namelijk het hart en de hersenen. Het is daarom deze openbaring, die den dood veroorzaakt, plaatselijk of algeheel.

Wanneer prana uit eenig deel van het lichaam zich terugtrekt, om de een of andere oorzaak, dan verliest dat deel zijn vermogens van handeling. Dit is lokale dood. Op die wijze worden wij doof, stom, blind, enz. Op die wijze lijden onze vertering vermogens, enz. Algeheele dood wordt op dezelfde wijze veroorzaakt. Bij overdaad van kracht van elk der beide stroomen, blijft het prana in de soeshoemna en gaat er niet uit. De verworven werkracht van het lichaam begint dan te verdwijnen. Hoe verder af van de middelpunten (het hart en de hersenen) hoe spoediger het afsterven. Om die reden wordt het eerst de pols niet meer aan de uiterste deelen van het lichaam gevoeld en vervolgens al nader en nader bij het hart, totdat wij het nergens meer voelen. [Evenzoo is het deze opgaande aandrang, die onder gunstige omstandigheden, oorzaak is van groei, vlugheid en bewegelijkheid.] Behalve de reeds vermelde of aangeduide lichaamsorganen dient de openbaring van wyana om de vijf zins-

organen en de vijf bewegingsorganen (motorische organen) hun vorm te doen behouden. De organen van het grofstoffelijke lichaam en de prana-krachten, die zich door hare werkzaamheid openbaren, hebben dezelfde namen. Wij hebben alzoo:

De bewegingsorganen
en vermogens.

1. Wach, de stemorganen en het spraakvermogen.
2. Pani, de handen en het manuale vermogen.
3. Pada, de voeten en het vermogen om te loopen.
4. Paya, de anus.
5. Oepastha, de teeldeelen en de krachten, die hen beide tot elkander trekt.

De zinsorganen en
vermogens.

1. Chakans, het oog en het gezichtsvermogen.
2. Twak, de huid en het gevoelvermogen.
3. Srota, het oor en het gehoorvermogen.
4. Rasana, de tongen en het proefvermogen.
5. Ghrana, de neus en het reukvermogen.

Het werkelijke feit is dat de verschillende vermogens de overeenkomstige organen zijn van de levensbeginselen. Leerzaam zal het nu zijn om de tattwische veranderingen en invloeden van deze verschillende openbaringen van het leven te beschrijven. [Prana. Zoolang men gezond is, werkt Prana door het geheele lichaam in één soort tatt-

wische middelpunten tegelijk. Wij zien dus, dat gedurende den loop der positieve en negatieve stroomen wij vijf tattwische veranderingen hebben. De kleur van prana gedurende den invloed van den negatieve stroom is zuiver wit, gedurende die van den positieven stroom roodachtig wit. Eerstgenoemde is kalmer en rustiger dan de laatste.

De tattwische veranderingen geven aan elk hunner vijf nieuwe kleurmengelingen; namelijk:

Positief-roodachtig wit.

1. wajoe tattwa blauw.
2. agni tattwa rood.
3. prithiwi tattwa geel.
4. apas tattwa wit.
5. akasha tattwa donker.

Negatief-zuiver wit.

1. wajoe tattwa blauw.
2. agni tattwa rood.
3. prithiwi tattwa geel.
4. apas tattwa wit.
5. akasha tattwa donker.

Het is duidelijk, dat er een verschil is tusschen de positieve en negatieve tattwische kleurschakeringen. Er zijn dus tien algemeene kleurschakeringen.

De positieve stroom, de roodachtig witte, is heeter dan de negatieve, de zuiver witte. Daarom kan in het algemeen gezegd worden, dat de positieve stroom warm, en de negatieve koud is. Elk van hen ondergaat vijf tattwische temperatuursveranderingen. Het agni is het heetst, dan volgt het geel, wajoe is koud en apas is het koudst. Akasha heeft een toestand, die noch koude noch warmte aanbrengt. Deze toestand is daarom de meest

gevaarlijke van alle en veroorzaakt bij langeren duur dood, ziekte en zwakte. Het is duidelijk, dat indien de verkoelende tattwa's niet tijdig invallen na de verhittende tattwa's, om de opeengehoopte uitwerkingen van deze laatste tegen te gaan, de levensverrichtingen achteruit zullen gaan. De juiste kleur en de juiste temperatuur, waarbij deze verrichtingen in hun volle kracht werkzaam zijn, zullen verstoord worden en ziekte, dood, zwakte zijn niet anders dan deze verstoring in verschillende graden. Hetzelfde is het geval, indien de verhittende tattwa's niet tijdig invallen na de verkoelende.

Het is licht te begrijpen, dat deze veranderingen van tattwische kleuren en temperaturen niet plotseling zijn. De een gaat geleidelijk en zacht in de andere over en de tattwische vermengingen veroorzaken talloze kleuren, evenveel feitelijk als blijkens mijn vorig hoofdstuk, het zonneprana getoond heeft ze te bezitten. Elk van deze kleuren dient om het lichaam gezond te houden, indien zij juist lang genoeg als noodig in werking blijft, maar zoodra de duur ervan verandert, is ziekte ervan het gevolg. De mogelijkheid is er dus voor evenveel en meer ziekten dan er kleuren in de zon zijn.

Indien de duur van eenige kleur verlengd wordt, moet er een andere kleur zijn of meer dan een, die het tijdperk van hun duur daaraan gegeven hebben. Wanneer een kleur korter duurt dan het moet, dan moet er evenzoo een of meer kleuren

in haar plaats gekomen zijn. Dit geeft twee methoden aan voor de behandeling van ziekten. Alvorens hierover uit te weiden, zal het echter noodig zijn zoo volkomen mogelijk de oorzaken te onderzoeken, die de ideale tijdperken der tattwa's verlengen en verkorten.

Om nu terug te keeren tot Prana: Deze tot de longen behorende openbaring van het levensbeginsel is de belangrijkste van alle, omdat hare werking ons den meest betrouwbaren maatstaf verschaft voor de tattwische toestanden van het lichaam. Het is om deze reden, dat aan deze levensuiting bovenal den naam van prana is gegeven. Wanneer nu het prana in de tot de longen behorende tayas middelpunten werkt (d.i. de middelpunten van den lichtgevenden ether), dan worden de longen in een driehoekigen vorm van uitzetting gebracht, de buitenlucht stroomt erin en het proces van inademing is volbracht. Met elke nimisha (oogwenk) of troeti wordt een teruggaande aandrang aan de stroomen van prana gegeven. Met dezen teruggaanden stroom worden de longen in hun oorspronkelijken toestand gebracht en de overvloedige lucht wordt eruit gedreven. Dit is het proces van uitademing. De lucht, die uit de longen gedreven wordt, heeft een driehoekigen vorm. De waterdamp, welke deze lucht in zekere mate bevat, geeft ons een middel aan de hand om de waarheid hiervan proefondervindelijk te bewijzen. Indien wij een zuiveren helderen spiegel nemen, dien onder den neus

brengen en voortdurend den adem over het koele oppervlak laten gaan, dan zal de waterdamp van de lucht erop gecondenseerd worden en zal men zien, dat die een bijzonderen vorm heeft. In het geval van het zuivere agni zal deze vorm op het glas een driehoek zijn. Iemand anders moet echter op het glas kijken, omdat de figuur nogal snel verdwijnt.

Gedurende de werking van de andere tattwa's worden de longen naar hunne onderscheidene gedaanten vervormd en geeft de spiegel ons de overeenkomstige figuur. Alzoo hebben wij in apas de halve maan, in wajoe den bol, in prithiwi het vierkant. Door de vermenging dezer tattwa's kunnen wij andere figuren krijgen, langwerpige vierkanten, quadraten, sferoiden, enz.

Er dient nog bij vermeld te worden, dat de lichtgevende ether het uit de atmosferische lucht getrokken materiaal naar de middelpunten van den lichtgevenden ether voert en van daar naar elk deel van het lichaam. Zoo voeren de andere ethers hun materiaal naar hunne onderscheidene middelpunten. Het is niet noodig om de werking der andere manifestaties een voor een te beschrijven. Men kan echter erop wijzen, dat, alhoewel al de vijf tattwa's in al de vijf manifestaties werken, elk van deze manifestaties aan een dezer tattwa's gewijd is. In prana heeft dus het wajoe tattwa de bovenhand, in samana het agni, in apana het prithiwi, in wyana het apas en in oedana het akasha tattwa.

Ik herinner mijne lezers eraan, dat de algemeene kleur van prana overeenkomt met die van het apas tattwa en dit zal duidelijk maken, waarom het apas tattwa in wyana de bovenhand heeft. De donkere tint van akasha is de duisternis van den dood, enz. veroorzaakt door de manifestatie van oedana.

Gedurende het leven vinden deze tien veranderingen in prana plaats bij tusschenpoozen van ongeveer 24 minuten elk. Deze veranderingen houden nimmer op, hetzij in wakenden, in den slaap of in den droomtoestand. Het is enkel in de twee soeshoemna's of in het akasha, dat deze veranderingen voor een oogenblik potentiëel worden, omdat het van daar uit is, dat deze tattwische manifestaties zich in het stofgebied van het lichaam vertoonen.

Indien dit oogenblik voortduurt, blijven de krachten van prana potentiëel, en in den dood is prana dus in potentiëelen toestand. Wanneer de oorzaken, die de neiging hebben om het tijdperk van soeshoemna te verlengen en dus den dood teweeg brengen, opgeheven worden, gaat dit individueele prana van het potentiëele over in den actieven positieven of negatieven toestand, al naar het geval is. Het zal de stof belevendigen en haar in den vorm ontwikkelen, waarnaar hare opgehoopte potenties haar aandrijven.

Nu kan het een of ander gezegd worden omtrent de werkzaamheid van de zins- en bewegingsorganen. In het algemeen kan gezegd worden dat alle werkzaamheid is tattwische beweging. Deze werkzaam-

heid kan enkel in waaktoestand verricht worden en niet in den slaap-, of droomtoestand. Deze tien organen hebben tien algemeene kleuren, te weten :

Zinsorganen.

1. hetoog—agni—rood.
2. het oor—akasha—donker.
3. de neus—prithiwi—geel.
4. wasana—apas—wit.
5. huid—wajoe—blauw.

Beweginsorganen.

1. de handen—wajoe—blauw.
2. de voeten—prithiwi—geel.
3. de tong—apas—wit.
4. de anus—akasha—donker.
5. geslachtsdeelen—agni—rood.

Alhoewel deze de gewoonlijk overheerschende tattwa's zijn, in deze verschillende middelpunten, bestaan al de andere tattwa's toch ook in een ondergeschikten toestand. Zoo hebben wij in het oog roodachtig geel, roodachtig wit, donkerrood, roodachtig blauw, en hezelfde ook in de andere organen. Deze vijfvoudige verdeeling van deze kleuren is slechts in het algemeen; in de werkelijkheid is er een bijna ontelbare verscheidenheid van kleuren in elk ervan.

Bij elke handeling van elk dezer tien organen neemt voornamelijk het orgaan en het geheele lichaam in het algemeen een verschillende kleur aan, de kleur van die bijzondere tattwische beweging, welke die handeling uitmaakt.

Al deze veranderingen van prana stellen de eind-som samen van onze wereldsche ondervinding. Toegerust met dit toestel, begint prana zijn menschelijke pelgrimstocht, vergezeld van een denkvermogen, dat nog slechts in die mate ontwikkeld is, dat het in staat is het "ik ben" van het ahamkara (ikheidszin) of vidjnana (zelferkenning), het vierde beginsel van onder af aan gerekend, te verbinden met deze manifestaties van prana. De tijd drukt daarop de talloze kleuren van het heelal in. De gezicht—gevoel—smaak—gehoor- en reukverschijnselen in al hunne verscheidenheid vereenigen zich in prana, juist zooals onze dagelijksche ondervinding ons leert, dat een stroom van electriciteit vele berichten op een en hetzelfde oogenblik overbrengt. Op dezelfde wijze doen dit de verschijnselen van de bewegingsorganen, en de vijf overblijvende algemeene verrichtingen van het lichaam vereenigen zich in dit prana om zich ter bestemder tijd te openbaren.

Enkele toelichtingen zullen dit alles duidelijk maken. Ten eerste wat betreft onze sexueele betrekkingen. Het voortbrengende agni tattwa van den man is positief, dat van de vrouw negatief. Eerstgenoemde is warmer, ruwer, rusteloozer dan het laatste; het laatste is koeler, zachter en kalmer dan het andere. Deze twee stroomen hebben de neiging om in elkaar te vloeien; als deze beide stroomen in staat worden gesteld aan die neiging gevolg te geven, vloeit daaruit een gevoel van

bevreddiging voort; zoo niet, dan is een gevoel van onbehagelijkheid daarvan het gevolg. Het uitgangspunt van deze gevoelens zal mijn onderwerp zijn onder het hoofd van het manomaya kosha (mentaal beginsel). Hier zal ik alleen de verkleuring van prana bespreken bij handeling of niet-handeling van het orgaan. Het positieve agni heeft de neiging om in het negatieve te vloeien en vice versa. Indien daaraan niet toegegeven wordt, richten de herhaalde aandringen van dit tattwa zich op zichzelf, het middelpunt groeit in kracht en het geheele prana wordt met elken dag donkerder en donkerder rood gekleurd. De middelpunten van het agni tattwa over het geheele lichaam worden sterker in hunne werking, terwijl al de andere een algemeene roode tint krijgen. De oogen en de maag worden sterker. Dit is echter enkel het geval tot bepaalde grenzen en onder bepaalde omstandigheden. Indien het agni te veel in sterkte toeneemt, worden al de andere middelpunten van de overige tattwa's in hunne werking bedorven door een te overvloedige kleuring van agni en ziekte en zwakte zijn ervan de gevolgen. Indien de man echter aan deze neiging toegeeft meer dan hij het behoeft en op meer dan een middelpunt, raakt het mannelijke prana door het vrouwelijke agni gekleurd, en vice versa. Dit leidt ertoe om al de middelpunten van dit tattwa te verzwakken en geeft aan het geheele prana een vrouwelijke kleur. De maag krijgt een verlaagde temperatuur, de oogen worden zwak en het man-

nelijk vermogen verdwijnt. Indien bovendien aan meer dan een bijzondere vrouwelijke agni de gelegenheid gegeven wordt om bezit te nemen van het mannelijk prana en vice versa, dan wordt het algemeen tegenstrevende tattwa dieper en sterker. Het geheele prana wordt dan tot een ruimere mate bedorven, grootere zwakte volgt erop, zaadvloeiingen, onmacht en dergelijke tegenstrijdige kleuren nemen bezit van het prana. Buitendien zullen de afzonderlijke eigenaardigheden van de mannelijke of vrouwelijke agnis, die bezit genomen hebben van een zwak prana, de neiging hebben om elkander af te stooten.

Laat ons nu het geval nemen, dat iemand gaat loopen. Het prithiwi tattwa der voeten wint in sterkte, de gele kleur doordringt het geheele prana. De middelpunten van prithiwi over het geheele lichaam beginnen levendiger te werken; agni ontvangt alsdan een milde en gezonde toevoeging aan zijn eigen kracht, het geheele gestel helt over naar een gezond evenwicht — noch te heet, noch ook te koud — en een algemeen gevoel van behagelijkheid, vergezeld van kracht, opgeruimdheid en een neiging tot vreugde is ervan het gevolg.

Laat ik een andere opheldering geven uit de verrichtingen van wach (spraakvermogen) en dan zal ik afgedaan hebben met de organen van handeling.

De kracht (shakti) van de spraak (wach saraswati) is een van de belangrijkste godinnen van het

Hindoe pantheon. Het hoofdbestanddeel van prana, dat leidt tot de vorming van dit orgaan is het apastattwa. De kleur van de godin wordt daarom gezegd wit te zijn. De stembanden met het strottenhoofd vooraan vormt de gitaar (wina) van de godin. Daar bevinden zich het schildvormig kraakbeen en het ringvormig kraakbeen. Het eerste is een breed kraakbeen, den vorm van de keel aangevende, en bij den man meer vooruitstekend dan bij de vrouw. Daaronder ligt het ringvormig kraakbeen. Daarachter, of liever daaraan zijn de stembanden gespannen. De lucht, die bij het ademen langs deze stembanden gaat, brengt ze in trilling en daarvan is het geluid het gevolg. Gewoonlijk zijn deze stembanden te los om eenig geluid te geven; het apas tattwa nu, de melkwitte godin van de spraak, vervult de hoogst gewichtige functie om deze stembanden te spannen. Als de halvemaanvormige stroom van dit tattwa door de spieren van deze stembanden gaat, dan worden deze, als het ware, rimpelig en krommingen vormen zich in den stroom. De diepte van deze krommingen is afhankelijk van de kracht van den stroom. Hoe dieper deze krommingen, des te strakker worden de stembanden. Het schildvormig kraakbeen dient om de kracht van den aldus voortgebrachte klank te variëren.

Hiermede kan volstaan worden en is het voldoende om aan te toonen, dat de werkelijke beweegkracht bij het voortbrengen van de stem het apas tattwa van prana is.

Zooals wel gemakkelijk begrepen zal worden, zijn er zekere etherische toestanden van de buitenwereld, die de middelpunten van het apas tattwa prikkelen; de stroom gaat langs de stembanden, deze worden dan gespannen en geluid wordt voortgebracht. De prikkeling van deze middelpunten komt echter ook van de ziel door het verstand heen. Het bezigen van dit geluid als het voertuig van de gedachte, zooals dit in de loop der evolutie heeft plaats gevonden, is de echtverbintenis van Brahma (het vignanamaya kosha, de ziel) met Saraswati, het vermogen, van de spraak, in den mensch gezeteld.

Het apas tattwa van het stemorgaan, alhoewel de hoofdbeweegekracht in het voortbrengen van geluid, wordt overeenkomstig de omstandigheden gewijzigd door de samenvoeging in verschillende graden van de andere tattwa's. Zoover als de menschelijke kennis reikt, zijn van deze klanken ongeveer 49 verscheidenheden aangeteekend onder den naam van swara. Ten eerste zijn er zeven algemeene tonen. Deze kunnen positief en negatief zijn (tiwa en komala) en dan kunnen elk dezer drie onderverdeelingen hebben. Deze tonen zijn verder in acht raga's geschikt en elke raga heeft weer verscheidene ragini's. De enkelvoudige ragini's kunnen met andere aaneen geschakeld worden en elke ragini kan vele rangschikkingen van tonen hebben. De verscheidenheden van het geluid worden op die wijze bijna ontelbaar. Al deze verscheiden-

heden worden veroorzaakt door de verschillende spanningen der stembanden, de gitaar (wina) van Saraswati; en de spanningen verschillen door de afwisselende kracht van den apasstroom, veroorzaakt door den neven-invloed der andere tattwa's.

Elke variatie van geluid heeft verder haar eigen kleur, die op hare wijze het geheele prana beïnvloedt. De tattwische uitwerking van al deze tonen is in boeken omtrent muziek opgenomen.

Verscheidene ongesteldheden en goede of slechte neigingen, op het prana teweeggebracht, kunnen door de kracht van het geluid genezen worden. Saraswati is een alvermogende godin en beheerscht onze prana's ten goede of ten kwade, al naar gelang het geval is. Indien een lied of toon door het agni tattwa gekleurd is, kleurt het geluid het prana rood; evenzoo het wajoe, apas, akasha en prithiwi, blauw, wit, donker en geel. De roodgekleurde gezangen veroorzaken hitte en kunnen toorn, slaap, digestie en blozing veroorzaken. De akasha gekleurde zang veroorzaakt vrees, vergeetachtigheid, enz. Gezangen kunnen evenzoo aan ons prana de kleur geven van liefde, vijandschap, vereering, zedelijkheid, onzedelijkheid, al naar gelang het geval is.

Laat ons een anderen sleutel gebruiken. Wanneer de woorden, die wij uiten, de kleur hebben van het agni tattwa, zooals die van toorn, liefde, begeerte, dan is ons prana rood gekleurd en werkt deze roodheid op onszelf in. Het kan dan ons

wezen verteren; wij kunnen er mager en ingevallen uitzien, wij kunnen tienduizend andere ongesteldheden krijgen. Verschrikkelijke vergelding van toornige woorden!

Wanneer onze woorden vervuld zijn van goddelijke liefde en vereering, vriendelijkheid en zedelijkheid, woorden, die vreugde en voldoening geven aan wie ze hoort, de kleuren van prithiwi en apas, dan worden wij beminnelijk en bemind, vereerend en vereerd, vriendelijk en zedelijk, welwillend en welwillend bejegend, tevredenstellend en steeds tevreden. De beheersching van de spraak — het soetya van Patandjali — is dus een van de voornaamste beoefeningen van Yoga.

Genoeg hierover, wij zullen het voorloopig hierbij laten. Indrukken van de zinnen, kleuren het prana op een dergelijke wijze. Indien wij ons te veel bezighouden met te kijken naar alles, met hooren naar wat aangenaam klinkt, met het ruiken naar wat aangenaam riekt, enz., zullen de kleuren van deze tattwa's buitengemeen versterkt worden en heerschappij verkrijgen over ons prana. Indien wij te verzot zijn op het zien van mooie vrouwen, op het hooren van de muziek hunner stemmen, dat de hemel ons dan genadig zij, want de minste en meest algemeene uitwerking is, dat ons prana vrouwelijk gekleurd zal worden. Indien het slechts terwille van de liefde tot de vrouwen ware, dan moest men deze overmatige neiging vermijden, want vrouwelijke hoedanigheden in den man vinden

geen begunstiging in de oogen van de vrouw.

Deze ophelderingen zijn voldoende om te verklaren, hoe de tattwische kleuren van de ons omringende natuur in het prana opgenomen worden. Het is noodig erbij te zeggen, dat geen nieuwe kleuren opgenomen worden in de vorming van het prana. Alle kleuren van het heelal zijn daarin reeds aanwezig, zooals zij ook reeds zijn in de zon, het prototype van prana. De kleuring, waarover ik zoo dikwijls gesproken heb, is slechts het versterken van de bijzondere kleur tot een mate, dat de andere kleuren daardoor overschaduwd worden. Het is deze evenwichtsverstoring, die in de eerste plaats oorzaak is van de verscheidenheid van het menschelijk prana en in de tweede plaats van die ontelbare ongesteldheden, die het vleesch eigen zijn. Hieruit blijkt duidelijk, dat elke handeling van den mensch aan zijn prana een afzonderlijke kleur geeft en de kleur op haar beurt het grofstoffelijk lichaam beïnvloedt. Maar wanneer, op welken tijd doet de bijzondere tattwische kleur haar invloed op het lichaam gevoelen? Gewoonlijk onder de gewone tattwische gesteldheid van de buitenwereld. Dit beteekent, dat, wanneer het agni tattwa op een bepaalde tijdsruimte in eenig prana kracht gekregen heeft, die kracht zich vertoonen zal, wanneer die bepaalde tijdsruimte weder terugkeert.

Voordat wij het beproeven om een oplossing te geven van dit vraagstuk, is het noodzakelijk de volgende waarheden te begrijpen.

De zon is de voornaamste levenschenkster voor elk organisme in het zonnestelstel. Op het oogenblik, dat een nieuw organisme tot bestaan is gekomen, verandert de zon haar karakter met betrekking tot dat organisme. Zij wordt nu de onderhoudster in dat organisme van positief leven. Tegelijkertijd begint de maan op hare wijze het organisme te beïnvloeden. Zij wordt de onderhoudster van het negatieve leven. De planeten vestigen elk voor zich hun eigen stroomen in het organisme. Ter wille van de eenvoudigheid heb ik tot nu toe slechts gesproken van de zon en de maan, de beheerschers onderscheidenlijk van de positieve en negatieve stroomen, van de rechter en linker helften van het lichaam, van de hersenen en van het hart, van de zenuwen en bloedvaten. Deze twee zijn de hoofdbronnen van het leven, maar er moet aan herinnerd worden, dat de planeten een wijzigenden invloed op deze stroomen uitoefenen. Zoo wordt de werkelijke tattwische toestand op een zeker oogenblik door al de zeven planeten bepaald. Op dezelfde wijze als de zon en de maan, gaat elke planeet na den algemeenen tattwischen toestand van het oogenblik bepaald te hebben, er toe over om veranderingen in te voeren in het organisme, waardoor het Moment geboren wordt. Deze veranderingen stemmen overeen met de manifestatie van die kleur van prana, die op dat oogenblik verschijnt. Veronderstel b.v. dat de negatieve roode kleur in prana is binnengegaan,

wanneer de maan in de tweede graad van het teeken Libra is. Indien de eene niet het gevolg is van den storenden invloed van eenig lichtgevend lichaam, zal die roode kleur zich manifesteren wanneer de maan in denzelfden toestand is; in het andere geval wanneer de storende invloed verplaatst is. Zij kan zich vertoonen binnen een maand tijds, of wel voor eeuwen uitgesteld worden. Het is moeilijk den tijd te bepalen wanneer een handeling haar gevolg zal hebben. Voor een groot deel hangt het af van de kracht der uitwerking. De kracht van de uitwerking kan in tien graden verdeeld worden, ofschoon enkele schrijvers verder zijn gegaan:

1. Oogenblikkelijke. Deze graad van sterkte heeft terzelfder tijd en plaats zijn uitwerking.
2. 30° kracht. In dit geval zal de uitwerking zich vertoonen, wanneer elke planeet op den tijd van uitwerking in hetzelfde teeken is.
3. 15° kracht. (Horoe).
4. 10° kracht. (Dreskana).
5. $200'$ kracht. (Narwanska).
6. $150'$ kracht. (Dwadashanska).
7. $60'$ of 1° kracht. (Trensāna).
8. $1''$ kracht. (kala).
9. $1''$ kracht. (Wepala).
10. $1''$ kracht. (Troeti).

Veronderstel, dat in eenig prana tengevolge van eenige handeling het agni tattwa de sterkst mogelijke overheersching verkrijgt, bestaanbaar met

het behoud van het lichaam, dan zal het tattwa zijn uitwerking hebben ten tijde en ter plaatse, totdat het tot zekeren graad zichzelf uitgeput heeft. Dan zal het latent worden en zich vertoonen, wanneer op zeker tijdstip dezelfde planeten in dezelfde huizen zich bevinden. Voorbeelden zullen dit duidelijker maken. Veronderstel, dat de volgende beweging der planeten op een zeker oogenblik een tattwische toestand aanwijst, wanneer een zekere kleur in het prana is getreden.

3 April, Dinsdag.

Op een tijdstip, dat de stand der sterren is als volgt:

	teekens	graden	minuten	seconden
Zon.	11	22	52	55
Mars	5	28	1	40
Mercurius. . . .	10	25	42	27
Saturnus	3	9	33	30
Venus	11	26	35	17
Maan	8	16	5	9
Jupiter.	7	15	41	53

wordt verondersteld, dat de bovenbedoelde handeling plaats grijpt.

De bestaande uitwerking zal voorbijgaan, tegelijk met den maanstream, die twee uren duurt en dan ophoudt. Zij zal dan latent worden en blijven tot op den tijd, dat deze planeten weder in denzelfden stand zijn. Van deze standen kunnen er, zooals reeds is ingezien, negen en meer zijn.

Zoodra de juiste tijd ophoudt, waarin een kleur

haar overhand in prana verkregen heeft, wordt hare uitwerking op het grofstoffelijk lichaam latent. Zij vertoont zich weder op de gewone wijze, wanneer de sterren in dezelfde huizen zijn. Een gedeelte van haar innerlijke kracht is tegen dien tijd verloren gegaan en hare uitwerking wordt weder latent om zich in nog geringere mate te vertoonen, wanneer op zeker tijdstip de helft der huizen samentreffen en zoo gaat het verder met de overblijvende deelen, hierboven vermeld. Dit kan eenige keeren plaats vinden, telkens als er een toenadering tot samentreffen is en dan zal de uitwerking een neiging hebben zich te vertoonen, alhoewel het slechts een neiging zal blijven.

Ofschoon noodzakelijkerwijs zeer pover, dienen deze opmerkingen om aan te toonen, dat de indruk op prana door eenige handeling, hoe onbeduidend ook, gemaakt, tijdperken noodig heeft om op te houden, want honderden en duizenden jaren kunnen voorbijgaan, voordat de sterren tot elkander weder in die mate samenkomen, als toen de handeling verricht werd.

Kennis van de sterrekunde is dus bij den occulten wedischen godsdienst in hooge mate noodzakelijk. De volgende opmerkingen kunnen evenwel het bovenvermelde een weinig duidelijk maken. Zooals er reeds dikwijls op gewezen is, is het pranamaya kosha een nauwkeurig beeltenis van het aardsche prana. De periodieke stroomen van de ijle krachten der natuur, die in de aarde zijn, gaan overeen-

komstig dezelfde wetten door het levensbeginsel. Op dezelfde wijze als de Dierenriem is het pranamaya kosha in huizen, enz. verdeeld. De noordelijke en zuidelijke helling van de aardas geven ons het hart en de hersenen. Elk ervan vertakt zich in twaalf vertakkingen, welke zijn de twaalf teekens van den Dierenriem. De dagelijksche omwenteling geeft ons vervolgens de 31 chakrams, waarvan in mijn vorig artikel sprake is. Deze Chakrams hebben alle de verdeelingen van de teekens van de Dierenriem. Over de verdeeling in halve huizen is reeds gesproken geworden. Men heeft het positieve halfhuis en het zuidelijke halfhuis. Dan hebben wij $1/3$, $1/9$, $1/12$, en zoo vervolgens, of de verdeelingen en onderverdeelingen ervan. Elk van deze chakrams, zoowel de dagelijksche als de jaarlijksche, is feitelijk een cirkel van 360 graden, evenals de groote cirkels van den hemelbol. Door deze chakrams wordt een baan van zeven soorten levensstroomen gevestigd: 1 Zon, 2 Maan, 3 Mars-Agni, 4 Mercurius-Prithiwi, 5 Jupiter-Wajoe, 6 Venus-Apas, 7 Saturnus-Akasha. Nu kunnen er langs dezelfde chakrams terzelfder tijd alle verschillende stroomen, of een of meer gaan. De lezer zij herinnerd aan de telegrafische stroomingen van de moderne electriciteit. Het is duidelijk, dat de werkelijke toestand van prana bepaald wordt door den stand van deze verschillende gelocaliseerde stroomen. Wanneer nu een of meer van deze tattwische stroomen versterkt wordt door een handeling van ons onder zekeren stand van de

stroomen, dan is het alleen, wanneer wij in zekeren graad denzelfden stand van de stroomen hebben, dat de tattwische uitwerking in volle kracht verschijnen zal. Nu kunnen er wel op andere tijdstippen uitingen ervan in zwakke mate zijn, maar de geheele kracht zal nimmer uitgeput worden, totdat wij denzelfden stand dezer stroomen tot in de uiterste verdeeling van een graad weder hebben. Hiervoor zijn tijdperken na tijdperken noodig en het is geheel onmogelijk, dat de uitwerking gedurende het tegenwoordige leven ophoudt. Hieruit vloeit de noodzakelijkheid voort van een volgend leven op deze aarde.

De opgehoopte tattwische uitwerkingen van een levenswerkzaamheid geven aan elk leven zijn eigen algemeene tint. De tint slijt geleidelijk af al naar mate de samenstellende kleuren een voor een verdwijnen, of in sterkte achteruit gaan. Wanneer elk der samenstellende kleuren, een voor een, genoegzaam versleten zijn, verdwijnt ook de algemeene tint van een leven. Het grofstoffelijk lichaam, waaraan door die bijzondere kleur geboorte was gegeven, houdt op aan het nu anders gekleurde prana te beantwoorden. Het prana gaat niet uit de soeshoemna en dood is daarvan het gevolg.

Zooals reeds is gezegd, zijn de twee gewone vormen van den dood de positieve door de hersenen, en de negatieve door het hart. Er kan ook nog een derde soort van dood zijn, de tattwische dood door akasha. Bij deze laatste kan het prana uit

een of ander deel van het lichaam gaan. Zulke gevallen zijn zeldzaam en het is goed ook, dat zij het zijn.

Na den dood gaat het prana naar drie verschillende gebieden, overeenkomstig de paden, langs welke het het lichaam verlaat. Het negatieve pad voert het naar de maan, het positieve naar de zon en het derde is een vreeselijke toestand tusschen de beide in.

Het negatieve pad is het meest algemeene, dat het prana inslaat. Dit pad voert het naar de maan (het Chandraloka), omdat de maan de heer is van het negatieve systeem en van de negatieve stroomen en van de negatieve soeshoemna, het hart, dat daarom een gevolg is van het maan-prana. Het prana, dat de algemeene negatieve kleur heeft, kan slechts langs dit pad zich bewegen en wordt natuurlijk overgebracht naar de reservoirs, de middelpunten van het negatieve prana. De menschen, in wie de twee uren durende maanstroom meer of minder regelmatig gaat, gaan dit pad op.

Dit prana, dat de kracht van zijn aardsche kleur verloren heeft, belevendigt de stof der maan overeenkomstig zijn eigen kracht en vestigt op die manier aldaar voor zich een soort van positief leven.

Het denkvermogen is hierbij in een droomtoestand. De tattwische indrukken van de bijeen verzamelde krachten gaan het op dezelfde wijze voorbij, als zij het doen in onze aardsche droomen. Het eenige verschil is, dat er in dien toestand geen bijkomende

invloed van indigestie is, om die tattwische indrukken zoo sterk en plotseling te maken, dat zij vreeselijk worden. Die droomerige toestand wordt door een uiterste kalmte gekenmerkt. Wat wij ook in onze gedachte hebben over de belangrijke onderzinking van deze wereld waarover wij ook gedacht, of gehoord, of gezien, of ons verheugd hebben, het gevoel van voldoening en genot, de zaligheid en blijdschap van de apas en prithiwi tattwa's, het verterend gevoel van liefde van het agni, de aangename vergetelheid van het akasha, zij allen gaan ons achter elkander voorbij in volkomen kalmte. De pijnlijke indrukken blijven weg, omdat het pijnlijke te voorschijn komt, wanneer de een of andere indruk, die niet in harmonie met het omringende is, zichzelf aan het verstand opdringt. In dezen toestand leeft het denkvermogen in Chandraloka, wat beter begrepen zal worden, wanneer ik het over de tattwische oorzaken van dromen zal hebben.

Zoo gaan eeuwen en eeuwen in dezen toestand voorbij, waarin het denkvermogen overeenkomstig dezelfde algemeene wetten, die voor prana bestaan, de indrukken van een vorig leven heeft uitgeput. De sterke tattwische kleuren, welke de voortdurende werkzaamheid van prana daarin tot bestaan had gebracht, verwazen langzaam, totdat ten laatste het denkvermogen met het prana in evenwicht komt. Beiden hebben nu de tint van een vorig leven verloren. Van het prana kan nu gezegd worden,

dat het een nieuwe openbaring van het denkvermogen heeft, dat het een nieuw bewustzijn heeft. Wanneer zij beiden in dien toestand zijn, beiden zeer zwak, beginnen de opgehoopte tattwische uitwerkingen van het prana zich te vertoonen bij den terugkeer van dezelfde standen der sterren. Deze voeren ons weder terug van het maanprana naar het aardse prana. Op dit stadium heeft het denkvermogen geen individualiteit, welke waard is daarmede rekening te houden, zoodat het door het prana gevoerd wordt, waarheen zijn affiniteiten hem voeren. Het komt en vereenigt zich met die stralen der zon, die een gelijke kleur hebben, daar al die machtige potenties, die zich in den toekomstigen mensch zullen vertoonen, nog geheel latent zijn. Met de stralen der zon gaat het, overeenkomstig de gewone wetten der plantengroei, in den korrel, die dezelfde kleuren heeft. Elke korrel heeft een afgescheiden individualiteit, die de oorzaak is van zijn verschijning, afgescheiden van de anderen zijner broeders; en in menigen korrel kunnen menschelijke potenties zijn, die daaraan zijn eigen individualiteit geven. Deze korrel of korrels brengen het teeltzaad voort, dat in den vrouwelijken schoot den vorm van menschelijke wezens aanneemt. Dit is wedergeboorte.

Langs het positieve pad, door de brahmarandhra gaan die prana's, die voorbij de algemeene uitwerking van den Tijd gaan en daarom niet tot de aarde terugkeeren onder de gewone bindende

wetten. Het is de Tijd, die prana's van de maan terugbrengt, wanneer deze zelf, wat de meest algemeene en minst krachtige tattwische toestand is, in wisselwerking komt met den terugkeer van dezelfde soort astrale toestanden, maar daar de zon de houder zelf is van den Tijd, en de sterkste factor in de bepaling van haar tattwischen toestand, zou het voor den zonnetijd onmogelijk zijn om zonneprana teweeg te brengen. Daarom gaan enkel die prana's naar de zon, waarin bijna geen overwicht van eenige tattwische kleur aanwezig is. Dit is de toestand van het prana enkel bij yogi's. Door de voortdurende beoefening van de acht takken van yoga wordt het prana van alle zeer sterk persoonlijke kleuren gezuiverd en daar het duidelijk is, dat de Tijd op zulk prana onder gewone omstandigheden geen uitwerking kan hebben, gaan zij over naar de zon. Deze prana's hebben geen duidelijke geëigende kleuren; bijna alle, die naar de zon gaan, hebben dezelfde algemeene tint. Maar hun aard is verschillend. Zij kunnen van elkander onderscheiden worden overeenkomstig den tak van wetenschap, dien zij beoefend hebben, of naar de bijzondere en van elkander verschillende methoden van verstandelijke ontwikkeling, die zij op aarde gevolgd hebben. In dezen toestand is het denkvermogen, zooals in de maan, afhankelijk van de indrukken van prana. Voortdurende beoefening van yoga heeft daarvan een onafhankelijken werker gemaakt, enkel afhankelijk van de ziel, en het

prana naar zijn eigen vormen makende en het zijn eigen kleur gevende. Dit is een soort van moksha (bevrijding).

Alhoewel de zon de machtigste beheerscher van het leven is en de tattwische toestand van het prana nu geen invloed heeft op het prana, dat naar de zon is overgegaan, hebben de planetaire stroomen toch eenigen invloed daarop en er zijn tijden, waarop die invloed zoo sterk is, dat de aardsche toestanden, waarin zij te voren geleefd hebben, weder in hunne denkvermogens teruggeroepen worden. Een begeerte om hetzelfde goede werk te doen, dat zij in hun voorafgaande leven deden, vervult hen en, gedreven door die begeerte, komen zij somtijds terug tot de aarde. Sankaracharya heeft in zijn commentaar op de Brahma soetra's aangeteekend, dat Apantartamah, een van de wedische Rishi's op die wijze op aarde terugkeerde als Krishnadwaipayana, tegen het einde van het Dwapara tijdperk en in het begin van de Kaliyoega.

Dit is in het kort het verloop van het menschelijk leven. Nu moet er het een en ander gezegd worden omtrent een probleem van het grootst mogelijke belang. Hoe kunnen wij deze tegenstrijdige kleuren van prana verwijderen? Er zijn twee methoden om deze kleuren te verwijderen — de geneeskunde en de tucht van prana door beoefening van yoga.

Thans zijn er twee systemen van ziekteleer (Pathology) in zwang, de allopathische en de homeopathische methode. De allopathische methode

gaat volgens het principe van ongelijkheden te werk, de homoepathische volgens dat van gelijkheden. Indien zekere symptomen in het grofstoffelijke lichaam van eenig levend organisme merkbaar zijn — en deze symptomen zijn, laat de lezer zich dit herinneren, de uitkomsten van de tattwische veranderingen van het prana — zal de allopaath een geneesmiddel geven, dat stoffen verwijdt of toevoegt, welke de tattwische veranderingen van het prana aan het lichaam toegevoegd of er van afgenomen hebben. Indien de kracht van het prana zichzelf niet uitput, is er in de allopathie geen geneesmiddel er voor aanwezig; wat deze doen kan, is slechts het evenwicht der elementen in het grofstoffelijk lichaam in stand houden. Bovendien wanneer overeenkomstig de verandering der tattwische toestanden door den tijd, de heerschende graad van sterkte van het prana zichzelf uitgeput heeft, dan zal het overige latent worden en is allopathie machteloos tegenover deze latentheid. Dezelfde ziekte kan dan keer op keer terugkomen; daar is geen bepaalde genezing voor. De werkelijke kracht, die den wortel van de ziekte uitmaakt, is buiten het bereik van de allopathie. Voor de homoepathie is het mogelijk om meer radicale genezingen teweeg te brengen. Hoe? Door verergering. De verergering van de homoepathie heeft de bedoeling om het prana ineens in het grofstoffelijk lichaam te voorschijn te doen komen. Tegelijk met zijn volle kracht worden de

tegenstrijdige kleuren naar het lichaam overgebracht. De symptomen worden eerst verergerd, maar het prana wordt zuiver en gezond. Niet zoodra is dit het geval, of de gezonde invloed van het prana begint in het grofstoffelijk lichaam te blijven, herstelt dit overeenkomstig zijn eigen toestand en het evenwicht der elementen is hersteld.

Het allopathische systeem is gemakkelijker in de toepassing, omdat het, zooals iedereen weet, gemakkelijker is een afvoerkanaal door te spuien, terwijl het zeer moeilijk is om de ware kleur vast te stellen van het prana, dat aan den wortel van de stoornis ligt.

Hierbij zij opgemerkt, dat het succes van de homoeopathie een zeer goede bekrachtiging is van de occulte theorie van het prana. Het ware grondbeginsel van pathologie is werkelijk, wat in Indië in ieders mond is, namelijk: het geneesmiddel van vergift is het vergift zelf. De wetenschap van chromopathie (kleureninvloed) werkt eveneens op grond van dezelfde beide beginselen. Wanneer wij onzen patiënt water toedienen, dat gekleurd is tegengesteld aan de kleur van de ziekte, zal beterschap komen zooals bij de allopathie; maar, indien de kleuring van het water overeenstemt met die der ziekte, zal een verergering gevolgd worden door een onmiddellijke beterschap en volledige genezing, zooals bij de homoeopathie.

Dit voor zoover de pathologie betreft met betrekking tot de beteugeling van prana.

Nu ter zake van het pranayama.

Het woord pranayama beteekent het in bedwang houden van het prana. De verschillende kleuren van het prana hebben verschillende uitwerkingen op het grofstoffelijk lichaam in het algemeen en deze uitwerkingen worden aangeduid door de speciale manifestatie van het beginsel in de handeling van het ademen. Elke ziekte heeft haar eigen bijzondere kleur en iedere kleur wordt door den adem aangeduid. Nu bestaat pranayama in het langer doen voortduren en versterken dezer kleuren van het prana, door de ademhaling te houden in den toestand, die met de kleur verband houdt. Door dus den toestand van het grofstoffelijk lichaam langer te doen duren, wordt een verergering teweeg gebracht en is een genezing daarvan het gevolg. Pranayama is een zeer moeilijk proces en vereischt de meest volledige kennis van de wetenschap der ademhaling, zoowel theoretisch als practisch. Indien het zonder overleg toegepast wordt, kan het, in plaats van het prana te zuiveren, een bundel tegenstrijdige kleuren geven en dus eerder een bron van ellende dan van geluk zijn. Het pranayama van een bijzondere soort zal, indien het niet door de behoeften van het lichaam gerechtvaardigd wordt, slechts dienen om de bijzondere kleur van het prana te versterken en op die wijze een uitwerking teweeg brengen, juist tegenovergesteld aan die welke begerd wordt.

Er is ook een verzachtende methode bij de be-

handeling van ziekten door de beheersching van de ademhaling.

Indien de ziekte positief is, kunnen wij den negatieven stroom voortbrengen, en vice versa, door het lichaam in standen te brengen, die overeenkomen met het spel dezer stroomen. Indien de ziekte veroorzaakt wordt door de verhittende tattwa's, kunnen wij de verkoelende tattwa's in het spel brengen en vice versa.

De verandering van de positieve in de negatieve en vice versa wordt gemakkelijk ten uitvoer gebracht; wij kunnen op de tegenovergestelde zijde gaan liggen of op een andere wijze een druk teweeg brengen op de bloedvaten en zenuwen van de tegenovergesteld helft van het lichaam. De tattwische veranderingen daarentegen worden met grootere moeilijkheid teweeg gebracht.

Wij moeten ons eraan gewennen om naar gelieven langer of korter adem te halen al naar het geval is. Ik heb reeds opgemerkt dat de lengte van de uitgeademde lucht in het geval van akasha, wajoe, agni, prithiwi en apas onderscheidenlijk is: 1 (of 0), 8, 4, 12 en 16 Eng. duim onder den neus. Als wij ons nu eraan gewend hebben om naar believeu onzen adem 1, 4, 8, 12 of 16 Eng. duim ver te laten gaan, niet meer en niet minder, dan zullen de onderscheidene tattwa's in het spel gebracht worden. Dit is een van de moeilijkste processen van pranayama en wordt geclassificeerd onder het hoofd Hatha Yoga. Er is een andere

methode om deze tattwa's voort te brengen, hetzij in zijn eigen of in een andermans lichaam. Dit is door training van den wil en veranderingen in het prana teweeg te brengen door het verstandslichaam. Het is beter dit in een ander hoofdstuk te bespreken.

V.

HET DENKVERMOGEN.

Geen theorie van het leven van het Heelal is tegelijk zoo eenvoudig en zoo groot als de theorie van den Adem (Swara). Het is de eene algemeene beweging, die zich in maya openbaart krachtens de onzichtbare zelfstandigheid van den kosmos, het Parabrahma der Wedantynen. De meest geëigende uitdrukking in het hollandsch voor Swara zoude zijn: de levensstroom. De Indische wetenschap van den Adem onderzoekt en formuleert de wetten of eerder de eene algemeene wet, volgens welke deze levensstroom, deze beweegkracht van het universeel verstand, die, zooals Emerson het zoo schoon uitdrukt, langs de gedachedraden gaat, evolutie en involutie en al de verschijnselen van het menschelijke leven, physiologische, verstandelijke en geestelijke regelt: In de geheele uitgestrektheid van dit Heelal is er geen verschijnsel, groot of klein, dat niet zijn meest natuurlijke, meest verstandelijke en meest geëigende uitlegging vindt in de theorie van de vijf wijzen van openbaring van deze Algemeene Beweging, de vijf elementale tattwa's.

In de laatste twee hoofdstukken heb ik in het algemeen getracht uit te leggen hoe elk physiologisch verschijnsel geregeld wordt door de vijf tattwa's. Het doel van dit hoofdstuk is om in het kort de verschillende verschijnselen te behandelen met betrekking tot het derde ijle lichaam van den mensch, het manomaya kosha, het verstandslichaam, en aan te toonen, hoe symmetrisch en algemeen de tattwa's de samenstelling en de werking van dit beginsel ten uitvoer brengen.

Het is wat in het dagelijksche leven genoemd wordt de kennis, die onderscheid maakt tusschen het verstand en het fysieke leven (prana); maar bij eenige overweging zal men inzien, dat verschillende graden van kennis gevoegelijk aangenomen zouden kunnen worden als de onderscheidene kenmerken van de vijf toestanden van stof, die in den mensch de vijf beginselen noemen. Want, wat is kennis anders dan een soort van tattwische beweging van den Adem, opgevoerd tot zelfbewustzijn door de aanwezigheid, in grootere of mindere mate, van het ahamkara-beginsel? Dit is zonder twijfel het begrip van kennis door den Wedantynschen wijsgeer aangenomen, wanneer hij van verstandelijkheid, prana, spreekt als te zijn de beweegkracht, de eerste oorzaak van het Heelal.

Het woord swara is enkel een synoniem van verstandelijkheid, de eene manifestatie van het Eene, nederdalende in prakriti.

"Ik zie iets", beteekent volgens onze opvatting

van kennis, dat mijn manomaya kosha in een toestand van gezichtstrilling is geraakt.

"Ik hoor" beteekent, dat mijn manomaya kosha in een toestand van gehoorstrilling is.

"Ik voel" beteekent, dat mijn denkvermogen in een toestand van gevoelstrilling is.

En zoo ook met de andere zinnen.

"Ik bemin" beteekent, dat mijn denkvermogen in een toestand van liefdetrilling is (een vorm van aantrekking).

De eerste toestand, die van anandamaya, is de toestand van de hoogste kennis. Er is dan slechts één middelpunt, de grondslag van de geheele oneindigheid van het Parabrahma; en de etherische trillingen van zijn Adem zijn één door de geheele ruimte der oneindigheid heen. Er is slechts één verstandelijkheid, slechts één kennis. Het geheele Heelal, met al zijn mogelijkheden en werkelijkheden, is een deel van die kennis. Dit is de hoogste toestand van zaligheid. Er is daar geen bewustzijn van het Zelf, want het "Ik" heeft slechts een betrekkelijk bestaan, en er moet eerst een "Gij" en een "Hij" zijn, voor dat er een "Ik" kan zijn.

Het Ego neemt vorm aan, wanneer in het tweede bestaansgebied meer dan een kleiner middelpunt tot bestaan komt. Het is om deze reden, dat de naam ahamkara voor dezen toestand van zaken is aangewezen geworden. De etherische beweegkrachten van deze middelpunten zijn beperkt tot hun eigen bijzonder domein in de ruimte; en zij

verschillen in elk middelpunt. Zij kunnen echter elkander aandoen, juist op dezelfde wijze als de geïndividualiseerde etherische aandriften van een mensch aangedaan worden door die van anderen. De tattwische beweging van een middelpunt van Brahma wordt langs dezelfde algemeene lijnen naar het andere gevoerd. Twee verschillende bewegingen worden dus in het middelpunt gevonden. De krachtiger aandrift wordt het "Ik" genoemd, de zwakkere is het "Gij" of het "Hij", al naar gelang het geval is.

Dan komt Manas. Wiradj is het middelpunt en Manoe de atmosfeer van dezen toestand. Deze middelpunten gaan het kenvermogen van de gewonde menschheid te boven; maar zij werken onder gelijksoortige wetten als die, welke het overige deel van den kosmos besturen. De zonnen bewegen zich rondom de wirats op dezelfde wijze als de planeten zich rondom de zon bewegen. De samenstelling van Manoe is gelijksoortig met die van prana; het is samengesteld uit een nog fijnere graad van de vijf tattwa's en deze meerdere ijlheid begiftigt de tattwa's met verschillende werkzaamheden.

De vijf werkzaamheden van het prana zijn reeds vermeld; de volgende zijn de vijf werkzaamheden van het Manas, zooals zij door Patanjalie zijn opgegeven en door Wyasa aangenomen: 1 middelen tot kennis (pramana), 2 valsche kennis (wiparyaya), 3 gemengde verbeelding (wikalpa), 4 slaap (uidra), 5 herinnering (smriti). [Alle manifestatiën van het denkvermogen vallen onder een of ander dezer

vijf rubrieken. Alzoo bevat Pramana: 10. waarneming (pratyaksa), 20. gevolgtrekking (anoemana), 30. autoriteit (agama); Wiparyaya bevat: 10. onwetendheid (awidya, tamas), 20. ikheid (asmita, moha), 30. bezitsverlangen (raga, mahamoha), 40. diepe afkeer (tamessa, dwesha), 50. gehechtheid aan het leven (abhinwesa, andhatamesra).

De overige drie hebben geen bepaalde onderverdeelingen. Ik zal nu aantoonen, dat alle wijzigingen der gedachtevormen zijn van tattwische beweging op het verstandsgebied.

Het woord pramana (middelen tot kennis) is afgeleid van twee wortels, de predicatieve wortel "ma" en de derivatieve wortel "ana", met het voorvoegsel "pra". Het oorspronkelijke denkbeeld van de wortel "ma" is "gaan", "zich bewegen" en van daar "meten". Het voorvoegsel "pra" geeft aan den wortel het denkbeeld van volheid, verbonden als het is met den wortel "pri" "vullen". Dat wat nauwkeurig tot dezelfde hoogte op of neer gaat met een ander ding is het pramana van dat ding. Door het pramana van een ander ding te worden, neemt het eerste ding zekere hoedanigheden over, die het te voren niet had. Dit wordt altijd teweeg gebracht door een verandering van toestand, veroorzaakt door een zekere soort beweging, want het is altijd beweging, die verandering van toestand veroorzaakt. Dit is inderdaad ook de juiste beteekenis van het woord pramana, zooals het toegepast wordt voor een bijzondere manifes-

tatie van het denkvermogen. Pramana is een bijzondere tattwische beweging van het verstandslichaam; hare uitwerking is om het verstandslichaam in een toestand te brengen, overeenkomende met die van iets anders. Het denkvermogen kan evenveel veranderingen ondergaan als de uitwendige tattwa's in staat zijn ze daarop in te drukken; en deze veranderingen zijn door Patanjali onder drie hoofdgroepen geclassificeerd.

I. (Pratyaksa) Waarneming. Dit is de verandering van toestand, welke de werkzaamheden van de vijf zinsorganen op het denkvermogen teweeg brengen. Het woord is een samenstelling van "prati" "elk" en "akshya" "zinsvermogen, zinsorgaan". Het is daarom die sympathetische tattwische trilling, welke een zinsorgaan in contact met zijn voorwerp in het denkvermogen teweeg brengt. Deze veranderingen kunnen onder vijf algemeene hoofden, overeenkomstig het aantal zinnen geclassificeerd worden.

Het oog doet de tedjas trillingen ontstaan; de tong, de huid, het oor en de neus onderscheidenlijk de apas, wajoe, akasha en prithiwi trillingen. Het zuivere agni (tedjas) veroorzaakt de waarneming van rood, het tedjas prithiwi van geel, het tedjas apas van wit, het tedjas wajoe van blauw, enz. Andere kleuren worden in het denkvermogen voortgebracht door gemengde trillingen in duizend verschillende graden. Het apas geeft zachtheid, wajoe ruwheid, agni hardheid.

Wij zien door de oogen niet alleen de kleur, maar ook den vorm. In herinnering zij gebracht, dat een bijzondere vorm is bepaald geworden voor iedere tattwische trilling en dat alle vormen van grove stof aan overeenkomstige tattwische trillingen beantwoorden. Vorm kan dus door elken zin opgemerkt worden. Het oog kan den vorm zien, de tong hem proeven, de huid kan hem voelen, en zoo verder. Dit mag wellicht op een nieuwe bewering lijken, maar men worde eraan herinnerd, dat deugd geen daadzaak is. Het oor zou den vorm hooren, indien door het meer algemeen gebruik van het oog en van de huid voor dit doel het niet bijna tot werkeloosheid is gedoemd.

De zuivere apastrillingen veroorzaken een samen-trekkenden smaak, de apas-prihiwi een zoeten, de apas-agni een heeten, de apas-wajoe een zuren smaak, enz. Ontelbare andere variaties van smaak worden door tusschenliggende trillingen in verschillende graden veroorzaakt.

Iets dergelijks heeft plaats met de vokaal trillingen en andere veranderingen van trilling. Het is duidelijk, dat onze op waarneming berustende kennis niets anders is dan een werkelijke tattwische beweging van het verstandslichaam, veroorzaakt door de sympathetische mededeelingen der trillingen van het prana, juist zooals een op een bepaalde toon gestemd instrument van zelf begint te trillen, wanneer die toon op een ander dergelijk instrument wordt voortgebracht.

II. Het woord Anoemana (gevolgtrekking) heeft dezelfde wortels als pramana. Het eenige verschil zit in het prefix. Wij hebben hier "anoe" (na), in plaats van "pra". Gevolgtrekking (anoemana) is daarom "na-beweging". Wanneer het denkvermogen in staat is tegelijkertijd twee trillingen te ondergaan dan moet, wanneer op een gegeven oogenblik een van deze beide trillingen opgewekt is en waargenomen wordt, de tweede trilling van zelf zich openbaren.

Veronderstel, dat iemand mij knijpt. Alle trillingen tezamen, die de waarneming uitmaken van de handeling, "dat iemand mij knijpt", worden in mijn denkvermogen voortgebracht. Ik herken het verschijnsel. Bijna tegelijk met deze trillingen wordt een ander stel trillingen voortgebracht. Ik noem dit "pijn". Hier nu zijn er twee soorten van tatiwische beweging, de een na de ander komende. Wanneer nu op een andere tijd ik een dergelijke pijn gevoel, zal de beeltenis van de mij knijpende persoon voor mijn bewustzijn opgeroepen worden. Deze na-beweging is "gevolgtrekking". Inductie en deductie zijn beide wijzigingen van deze na-beweging. De zon schijnt altijd in een bepaalde richting op te komen. Het beeld van die richting wordt in mijn denkvermogen voor altijd verbonden met het opgaan van de zon. Wanneer ik ook maar aan het verschijnsel van zonsopkomst denk, zie ik in mijn verbeelding tegelijk de beeltenis van die richting. Ik zeg daarom, dat de zon volgens een wet in die

richting opkomt. Gevolgtrekking is daarom niets anders dan een tattwische beweging, komende na een andere daaraan verbondene.

III. De derde wijziging van wat genoemd wordt de "middelen tot kennis" (pramana) is autoriteit (agama). Wat is dit? Ik lees in mijn aardrijkskunde of hoor het mijn onderwijzer zeggen, dat Brittanje door den oceaan is omringd. Wat nu hebben deze woorden in mijne gedachten vastgeknoopt aan de voorstelling van Brittanje, den oceaan en hunne wederzijdsche betrekking? Zeer zeker is het geen waarneming en daarom geen gevolgtrekking, die van nature moet werken middels kennis door de zinnen verkregen. Wat is het dan? Er moet een derde wijziging zijn.

Het feit, dat woorden het vermogen bezitten om een zekere voorstelling in ons denkvermogen op te wekken, is iets van zeer groot belang. Elke Indische wijsgeer erkent dit als een derde wijziging van het denkvermogen, maar dit vindt geen erkenning van de zijde der moderne Europeesche filosofie.

Er bestaat echter weinig twijfel, of de kleur, die aan deze verstandelijke wijziging beantwoordt, verschilt van die, welke aan waarneming of gevolgtrekking beantwoordt. De kleur, welke aan de waarnemende wijziging van het denkvermogen behoort, is altijd enkelvoudig van natuur. Een zekere phase van de tayas trilling moet altijd in de gebruikelijke wijziging de overhand hebben; en evenzoo beantwoorden de trillingen van de andere

tattwa's aan onze verschillende zinswijzigingen. Elk van deze manifestaties heeft zijn eigen onderscheidende kleur. Het rood zal zoowel in de gezichts — als in de gehoors — of elke andere trilling voorkomen; maar het rood van de gezichtstrilling zal schitterend en zuiver zijn; dat van het reukorgaan zal vermengd zijn met geel; dat van het gevoelsorgaan zal blauwachtig zijn en het slaperigmakend rood zal eerder donker zijn. Er is daarom niet de minste waarschijnlijkheid, dat de vocale trilling zal overeenstemmen met de waarnemende trilling. De vocale trillingen zijn in haren aard dubbel en zij kunnen alleen samenvallen met de gehoortrillingen. Een nadere beschouwing zal echter aantoonen, dat er eenig verschil is tusschen de vocale en gevolgtrekkende trillingen. Bij gevolgtrekking wordt een zekere wijziging van geluid in ons denkvermogen gevolgd door een zekere gezichtsvoorstelling; en deze beide trillingen behouden in ons denkvermogen een even belangrijke positie. Wij plaatsen twee waarnemingen bij elkander, vergelijken haar, en zeggen dan, dat de eene na de andere komt. Op de gewone wijze van spreken is er geen vergelijking, geen gelijktijdige bewustwording, is er geen naast elkander plaatsen van twee waarnemingen. Zonder twijfel veroorzaakt de een de andere, maar wij zijn er geheel en al niet bewust van. Bij gevolgtrekking veroorzaakt de gelijktijdige tegenwoordigheid voor eenigen tijd van beiden, oorzaak en gevolg, een verandering in de kleur van het

gevolg. Vergeleken met de gevolgtrekkende trilling is het verschil minder groot in de vocale trilling. Onloochenbare kennis is in het tegenwoordige niet gevolgtrekkend, alhoewel zij dit, zonder twijfel, in het verleden wel geweest is; thans is zij een onderdeel van het denkvermogen geworden.

De tweede verstandelijke wijziging wordt genoemd "wiparyaya" (valsche kennis). Dit woord is ook afgeleid van een wortel, die "beweging beteekent: *i* of *ay* "gaan" "bewegen".

Het voorvoegsel "pari" is verbonden met den wortel "pra" en geeft aan den wortel hetzelfde denkbeeld. Paryaya heeft daarom dezelfde beteekenis als "pramana". Het woord "wiparyaya" beteekent daarom "een beweging, afgewend van de beweging, die met het woorwerp samenvalt". De trillingen van pramana vallen van nature samen met de trillingen, uitgaande van het waargenomen voorwerp; dit is niet het geval met de trillingen van wiparyaya. Zekere reeds verkregen toestanden van het denkvermogen verleenen aan de waarnemingen een nieuwe kleur van hun eigen en onderscheiden haar dus van de waarnemingen van pramana. Er zijn vijf wijzigingen van deze manifestatie.

I. Avidya. (Onwetendheid). Dit is het veld voor de manifestatie van al de wijzigingen van wiparyaya (valsche kennis). Het woord komt van den wortel "wid" "kennen", het voorvoegsel *a* en het aanhangsel *ya*. De oorspronkelijke beteekenis van het wortelwoord is "zijn" "bestaan". De oorspronke-

lijke beteekenis van "widya" is dus "de toestand van een ding zooals het is", of, uitgedrukt in termen van het verstandsgebied met één woord "kennis". Zoolang als ik in het gelaat van een menschelijk wezen een gelaat zie en niets anders, wordt mijn verstandelijke trilling gezegd te zijn "widya". Maar, zoodra ik een maan zie of iets anders behalve een gelaat, terwijl het toch een gelaat is, dat ik zie, dan wordt mijn verstandelijke trilling niet langer gezegd te zijn "widya" maar "awidya". Awidya (onwetendheid) is daarom niet een negatief begrip; het is even positief als widya zelf. Het is een groote fout om te veronderstellen, dat woorden met bijzondere voorvoegsels altijd abstracties beteekenen en nooit werkelijkheden. Dit echter in het voorbijgaan. De toestand van awidya is die toestand, waarin de verstandstrillingen verstoord zijn door die van akasha of van andere tattwa's, welke daardoor het voortbrengen van valsche voorstellingen teweegbrengen. Het algemeene voorkomen van awidya is akasha, duisternis, en hierin ligt de reden, waarom tamas een synoniem van dit woord is. Dit algemeene overwicht van duisternis wordt veroorzaakt door zeker gebrek in de individueele denkvermogens, omdat, zooals wij het door dagelijksche ondervinding weten, een zeker voorwerp niet dezelfde soort trillingen in alle denkvermogens opwekt. Wat is nu het verstandelijk gebrek?

Dit wordt gevonden in den aard van de opge-

taste potentiële energie van het denkvermogen. Dit opstapelen van energie is in de filosofie een probleem van het grootste belang en de leer der zielsverhuizing vindt daarin haar duidelijkste uitlegging. De wet kan volgenderwijs uitgelegd worden.

Wanneer iets in een zekere tattwische beweging gebracht wordt, innerlijk of uiterlijk, verkrijgt het een geschiktheid om voor de tweede maal gemakkelijk in dezelfde soort beweging gebracht te worden en bijgevolg aan een andere beweging wederstand te bieden. Wanneer het ding voor zekeren tijd aan dezelfde beweging is onderworpen, wordt die beweging een noodzakelijk attriboot van het ding. De opgelegde beweging wordt, om zoo te zeggen, zijn tweede natuur.

Wanneer dus iemand zijn lichaam aan een bepaalde vorm van oefening gewent, worden zekere spieren van zijn lichaam gemakkelijk in beweging gebracht. Een andere vorm van oefening, die het gebruik van andere spieren vereischt, zal bevonden worden, vermoeiend te zijn wegens den wederstand, voortgebracht door spiergewoonten. Dit is ook het geval met het denkvermogen. Indien ik een diep gewortelde overtuiging heb, zooals enkelen tegenwoordig hebben, dat de aarde vlak is en de zon zich om haar heen beweegt, kan het eeuwen duren om die overtuiging te verdrijven. Duizende voorbeelden van zulke verschijnselen kunnen vermeld worden. Hier is het echter enkel noodzakelijk om aan te toonen, dat de geschiktheid om gemakkelijk

in een verstandelijken toestand te geraken en weerstand te bieden aan een anderen, is, wat ik bedoel met deze opgestapelde energie. Zij wordt in het sanskrit verschillend, "wasana" of "sansakara", genoemd.

Het woord "wasana" komt van den wortel "was" "wonen". Het beteekent het wonen of fixeeren van zekeren vorm van trillende beweging in het denkvermogen. Het is door wasana, dat zekere waarheden het denkvermogen aangeboren zijn en niet alleen zekere zoogenaamde waarheden, maar al de zoogenaamde natuurlijke neigingen — moreele, fysieke, geestelijke — worden op die wijze het denkvermogen aangeboren. Het eenige verschil in de verschillende wasana's ligt in hunne respectievelijke stabiliteit. Die wasana's, welke op het denkvermogen zijn ingedrukt als het gevolg van den gewonen ontwikkelingsgang der natuur veranderen nooit. De gevolgen van de onafhankelijke mensche lijke handeling zijn van tweeërlei soort. Wanneer de handeling uitloopt op neigingen, die het vooruitgaande ontwikkelingsgetij der natuur strekken, dan put de uitwerking der handeling door den tijd zichzelf uit door de afstootende kracht van den onderstroom der evolutie. Loopen daarentegen de beide in dezelfde richting, dan is vermeerderde kracht daarvan het gevolg. Deze laatste soort handelingen noemen wij deugdzaam, de andere slecht.

Het is deze wasana, deze tijdelijke overheersching van den tegenstrijdigen stroom, die valsche kennis

veroorzaakt. Veronderstel, dat de positieve voortbrengende stroom in iemand de kracht enz. heeft. Indien een negatieve vrouwelijke stroom van dezelfde graad van kracht enz. zich daaraan voordoet, zullen beide trachten zich te vereenigen. Een aantrekking, die wij sexueele liefde noemen, zal zich dan voordoen. Wanneer aan deze twee stroomen niet vergund wordt zich te vereenigen, dan vermeerderen zij in kracht en reageeren op het lichaam zelf tot diens nadeel; wordt het hun vergund zich te vereenigen, dan putten zij zichzelf uit. Deze uitputting brengt een verlichting voor het denkvermogen aan, de vooruitgaande evolutiestroomen geven daaraan grootere kracht en dan is een gevoel van voldoening daarvan het gevolg. Deze tattwische verstoring van het denkvermogen zal, zoolang als zij voldoende kracht heeft, haar eigen kleur geven aan alle waarnemingen en opvattingen. Zij zullen niet in hun ware licht verschijnen, maar als oorzaken van voldoening. Daarom zegt men, dat ware verliefden alle dingen rooskleurig zien. De verschijning van een gelaat, dat wij gaarne zien, veroorzaakt een gedeeltelijke samenvloeiing van de stroomen en een zekere mate van voldoening is daarvan het gevolg. Wij vergeten, dat wij een gelaat zien; wij zijn alleen bewust van zekere oorzaak, een toestand van voldoening teweeg brengend. Die oorzaak van voldoening noemen wij bij verschillende namen: Soms noemen wij haar een bloem, op andere keeren noemen wij haar een

maan. Soms gevoelen wij, dat het de levensstroom zelf is, die uit die dierbare oogen stroomt; op andere tijden herkennen wij de nectar zelf in die dierbare omhelzing. Zoo zijn de manifestaties van awidya. Zooals Patandjali zegt, bestaat awidya in de waarneming van het inwendige, het zuivere, het aangename en het geestelijke, in plaats van of eerder in het niet-eeuwige, het onzuivere, het smartelijke en het niet-geestelijke. Dit is de genesis van awidya, die, zooals opgemerkt is, een substantiële werkelijkheid is en niet een louter negatief begrip.

Dit verstandsverschijnsel veroorzaakt de vier overblijvende wijzigingen nl. 1. Aswita, (egoïsme), 2. Raga, (voor zich houdende begeerte), 3. Dwesha, (afstootende begeerte), 4. Abhiwishesha, (gehechtheid aan het leven).

1. Aswita, (egoïsme) is de overtuiging, dat het werkelijke leven (poeroesh-swara) een is met de verschillende verstands- en physiologische verschijnselen; dat het Hooger Zelf hetzelfde is als het Lager Zelf; dat de som van onze waarnemingen en opvattingen is het werkelijke Ego en dat er niets anders is. In den tegenwoordigen cyklus van evolutie en in den voorafgaanden is het denkvermogen hoofdzakelijk bezig geweest met deze waarnemingen en opvattingen. De werkelijke levenskracht heeft zich nooit als een afgescheiden openbaring vertoond; van daar het gevoel, dat het Ego hetzelfde moet zijn als het verstandsverschijnsel. Het is

duidelijk, dat awidya, zooals het hierboven is aangeduid, op den bodem van deze manifestatie ligt.

2. Raga, (het verlangen om voor zich te houden). Het misleidende gevoel van voldoening, hierboven onder awidya vermeld, is de oorzaak van dezen toestand. Wanneer een voorwerp bij herhaling in ons denkvermogen dit gevoel van voldoening teweeg brengt, dan brengt ons denkvermogen de gewoonte voort om telkens en telkens in denzelfden toestand van tattwische trilling te vervallen. Het gevoel van voldoening en de uitbeelding van het voorwerp, dat die voldoening schijnt te veroorzaken, hebben de neiging om te zamen te verschijnen en dit is een hunkeren naar het voorwerp, een verlangen om het ons niet te laten ontglippen en dat is Raga.

Wij mogen den aard van dit gevoel van voldoening en zijn tegenstelling, genot en smart wel grondiger onderzoeken. De sanskrit woorden voor deze twee verstandstoestanden zijn onderscheidenlijk: *soekh* en *doekh*. Beide komen uit den wortel *Khan* "graven"; de aanhangsels *soe* en *does* geven het verschil. Het eerste brengt met zich mede het denkbeeld van gemak en het ontleent dit denkbeeld aan de onbelemmerde gemakkelijke uitstrooming van den adem. De grondgedachte van *soekh* is daarom "onbelemmerd graven", het graven in grond, die slechts weinig weerstand biedt. Op het denkvermogen overgebracht, wordt die handeling *soekh*, die daarop een gemakkelijke indruk maakt. De handeling moet, in den aard harer trillingen

samenvallen met de op dat tijdstip overheerschende omstandigheden van de verstandstrillingen. Voordat waarnemingen en opvattingen hadden wortel geschoten in het denkvermogen, was er geen verlangen, geen genot. De genesis zoowel van verlangen als van wat genot genoemd wordt, namelijk het gevoel van voldoening, veroorzaakt door de indrukken door uitwendige voorwerpen, begint met het wortelschieten in het denkvermogen van zekere waarnemingen en opvattingen. Dit wortelschieten is eigenlijk slechts het overschaduwen van het oorspronkelijke stel indrukken voortkomende uit den verstandelijken ontwikkelingsgroei. Wanneer het contact met het uiterlijke voorwerp voor een oogenblik die wolk van den helderen horizon van het denkvermogen verdrijft, wordt de ziel bewust van een gevoel van voldoening, dat, zooals ik aangetoond heb, awidya met het uiterlijke voorwerp verbindt. Zooals hierboven is aangetoond, geeft dit geboorte aan verlangen.

Hiermede overeenkomstig is de genesis van smart en de begeerte om het af te stooten. Het grond-denkbeeld van *doekhak* (smart) is de handeling van graven, waarbij een groote mate van weerstand wordt ondervonden. Overgebracht op het verstand, beteekent het een handeling, die wederstand ontmoet van de zijde van het denkvermogen. Het denkvermogen geeft niet gereedelijk toe aan deze trillingen; het tracht ze met alle macht af te stooten. Er ontstaat een gevoel van ontbering; het is alsof

iets van zijn natuur hem wordt ontnomen en een buitenstaand iets wordt ingevoerd. Dit bewust worden van ontbering of gebrek is smart en de afstootende kracht, welke deze buitenstaande trillingen in het denkvermogen opwekken is bekend onder den naam van *dwesha*, afkeer (begeerte om af te stooten).

3. Het woord *dwesha* komt van den wortel *dewish*, dat een samenstelling is van *doe* en *ish*. *Ish* zelf is een samengestelde wortel: *i* en *s*. Dit eind *s* is verbonden aan den wortel *soe* "ademhalen" "in zijn natuurlijken toestand zich bevinden". De wortel *i* beteekent "gaan" en *ish* beteekent daarom "gaan naar zijn natuurlijken toestand". Overgebracht op het denkvermogen wordt het woord een synoniem van *raga*. Het woord *doe* in *doekkh* (smart) doet dezelfde functie als in *does*. Daarom beteekent *dwish* "een hunkeren naar afstooting". Toorn, jaloezie, haat, enz. zijn alle wijzigingen ervan, zooals liefde, toegenegenheid, vriendschap die van *raga* zijn.

4. Door wat boven gezegd is geworden, is het gemakkelijk de genesis van het beginsel "gehechtheid aan het leven" op te sporen. Ik moet nu trachten om de overheerschende *tattwa*'s van deze werkingen aan te toonen.

De algemeene kleur van *awidya* is, zooals reeds is gezegd, die van *akasha*, duisternis; anders overheerscht in toorn het *agni tattwa*. Wanneer dit vergezeld wordt door *wajoe*, zal er een groote mate van beweging in het lichaam zijn; *prithiwi* zal het

halstarrig maken, apas gemakkelijk te leiden, akasha zal een glimp van vrees geven.

Hetzelfde tattwa is overheerschend in liefde. Prithiwi maakt haar wulpsch, wajoe veranderlijk, agni jaloersch, apas lauw en akasha blind. Akasha overheerscht in vrees. Het heeft neiging om trouweloosheid voort te brengen. In prithiwi wordt de schroomvallige op de plaats vastgenageld; met wajoe loopt hij weg; apas zwicht voor vleierij; agni heeft neiging om iemand wraakzuchtig te maken.

Ik wend mij nu tot Wikalpa. Het is die kennis, welke de woorden medebrengen of uitdrukken, maar waarvoor er op het fysieke gebied geen werkelijkheid is.

De geluiden der natuur te zamen met hetgeen zij te aanschouwen geeft, hebben ons namen gegeven voor de waarnemingen.

Tegelijk met de vermeerderingen en verminderingen van de waarnemingen, hebben wij ook vermeerderingen en verminderingen gehad van de daarmede verbonden geluiden. De geluiden maken onze woorden uit.

Bij wikalpa worden twee of meer waarnemingen op zulk een wijze te zamen gevoegd, dat zij beantwoorden aan een opvatting, die geen daaraan overeenkomstige werkelijkheid op het fysieke gebied heeft. Dit is een noodzakelijk gevolg van de algemeene wet van wasana. Wanneer het denkvermogen gewend is geraakt aan de waarneming van meer dan een verschijnsel, dan hebben die

allen een neiging om te zamen op nieuw te verschijnen; en wanneer twee of meer dier verschijnselen tezelfder tijd samen komen, hebben wij in ons denkvermogen een uitbeelding van een derde iets. Dat iets kan al of niet op het fysieke gebied bestaan. Indien het niet bestaat, dan is het verschijnsel wikalpa; bestaat het echter, dan noemen wij het samadhi.

Wij zullen nu het belangrijke verschijnsel van slaap, Nidra, onderzoeken. Dit is ook een verschijnsel van het manomaya kosha, het denkvermogen. Indische wijsgeeren spreken van drie toestanden in dit verband: waak-, droom- en slaaptoestand.

1. Waaktoestand. Dit is de gewone toestand, wanneer het levensbeginsel in vereeniging met het denkvermogen werkt. Het denkvermogen ontvangt dan door de handeling der zinnen indrukken van uiterlijke voorwerpen. De andere vermogens van het denkvermogen zijn zuiver verstandelijk en zij kunnen zoowel in den waak- als in den droomtoestand werkzaam zijn. Het eenige verschil is, dat in den droom het denkvermogen de waarnemende veranderingen niet ondergaat. Wat is dit? Deze toestandsveranderingen zijn altijd positief en de ziel heeft daarin geen keuze, omdat zij daaraan onderworpen is. Zij komen en gaan als een noodzakelijk gevolg van de werking van swara in al zijn vijf wijzigingen. Zooals in mijn laatste artikel is uitgelegd geworden, houden de verschillende zinsorganen op om op de uiterlijke tattwische veran-

deringen te antwoorden, wanneer de positieve stroom meer kracht dan gewoonlijk in het lichaam verkrijgt. De positieve kracht doet zich aan ons voor in den vorm van hitte, de negatieve in dien van koude (Zie Babbitt, Electriciteit en Magnetisme). Ik zal daarom voor het vervolg van deze krachten spreken als hitte en koude.

De Oepanishad zegt, dat in den droomloozen slaap de ziel in de bloedvaten, in het hartevlies in de holte van het hart slaapt. Heeft het bloedvatenstelsel (het negatieve middelpunt van prana) ook iets uitstaande met den droom? Volgens de Indische wijze is de droom een toestand, liggende tusschen het waken en slapen en het is daarom redelijk om te veronderstellen, dat er in het bloedvatenstelsel dus iets moet zijn, dat op deze beide verschijnselen betrekking heeft. Wat is dat iets? Er is verschillend daarover gewag gemaakt als het pitta, het agni en de zon. Het is onnoodig te zeggen, dat men met deze woorden bedoeld heeft het een en hetzelfde ding aan te toonen. Het is de uitwerking op het lichaam, teweeggebracht door den zonne-adem in het algemeen en het agni tattwa in het bijzonder. Het woord pitta zou menigeen op een dwaalspoor kunnen brengen en daarom is het noodig erop te wijzen, dat het woord niet noodzakelijkerwijs altijd beteekent gal. Er is een soort pitta, dat de sanskritsche physiologie uitsluitend in het hart plaatst. Dit wordt het sadhaka pitta genoemd. Het is niets meer of minder dan

de hartstemperatuur en daarmede is het, dat wij in den slaap of droom te maken hebben.

Volgens den Indischen wijsgeer is het de harts-temperatuur, die de drie toestanden in verschillende graden veroorzaakt. Dit en niets anders is de beteekenis van de wedische tekst, dat de ziel slaapt in het hartevlies, enz. Al de levensverrichtingen worden behoorlijk uitgevoerd, zoolang wij een volkomen evenwicht hebben van de positieve en negatieve stroomen, hitte en koude. Het gemiddelde van de zonne- en de maan-temperatuur is de temperatuur, waarop prana zijn verband met het grove lichaam in stand houdt. Het gemiddelde wordt bereikt, na een heelen dag en nacht eraan te zijn blootgesteld. Binnen dat tijdsverloop is de temperatuur aan twee algemeene veranderingen onderhevig. De eene is het uiterste van den zonne-, de andere het uiterste van de maan-temperatuur. Wanneer de positieve haar dagelijksche hoogtepunt bereikt, treden de zinsorganen buiten werking. Wij ondervinden het dagelijks, dat de zinsorganen binnen zekere grenzen aan uitwendige tattwische trillingen beantwoorden. Wanneer de grens op de een of andere wijze overschreden wordt, dan worden de organen ongevoelig voor deze trillingen. Daarom is er een zekere graad van gesteldheid ¹⁾ waarbij de zinsorganen geregeld kunnen werken. Wanneer deze op de een of andere wijze overschreden wordt, worden de organen onbekwaam om eenigen indruk

¹⁾ In het engelsch: temperature.

van buiten te ontvangen. Gedurende den dag verzamelt de positieve levensstroom kracht in het hart. De gewone spanning ¹⁾ wordt door dit opzamelen van de kracht natuurlijk grooter en de zinnen slapen. Zij ontvangen geen indruk van buiten af. Dit is voldoende om den droomtoestand te verwekken. De zenuwen van het grove lichaam (Sthoela sarira) zijn dan slechts verslapt; de ziel ziet, dat het denkvermogen niet langer aangedaan wordt door de uitwendige indrukken. Het denkvermogen is echter gewend aan verschillende gewaarwordingen en opvattingen en gaat uit louter gewoonte in verschillende toestanden over. Al naar mate de adem zich wijzigt naar de vijf tattwische toestanden, wordt hij de oorzaak van de verschillende opkomende indrukken. Zooals reeds is gezegd, heeft de ziel geen deel aan het oproepen van deze visioenen van haar eigen vrijen wil. Het is door de werking van een noodzakelijke levenswet, dat het denkvermogen de verschillende veranderingen van de waak- en slaaptoestanden ondergaat. De ziel heeft geen deel aan het oproepen van de zinsbegoochelingen van een droom; anders zou het onmogelijk zijn om de verschrikkelijke droomen te verklaren. Waarom toch zou de ziel, indien zij bij het droomen geheel daarbuiten staat, soms die afschuwelijke verschijningen in het leven roepen, die met een verschrikkelijken schok ons bloed naar het hart schijnen terug te jagen? Geen

¹⁾ In het engelsch: temperature.

ziel zou ooit zoo handelen als zij er iets aan kon doen.

Het feit is, dat de indrukken van een droom met de tattwa's veranderen. Zooals het eene tattwa gemakkelijk in het andere overgaat, maakt de eene gedachte voor de andere plaats. Het Akasha tattwa veroorzaakt vrees, schaamte, verlangen, toorn; wajoe brengt ons naar verschillende plaatsen; agni toont ons goud en zilver; prithiwi kan ons genietingen, glimlachjes, liefkozingen aanbrengen en zoo verder. En dan hebben wij samengestelde tattwische trillingen. Wij zien dan mannen en vrouwen, feesten en gevechten, raadsvergaderingen en algemeene vergaderingen; wij wandelen dan in tuinen, ruiken de fijnste bloemen, zien de schoonste plaatsen; wij schudden onze vrienden dan de hand, houden redevoeringen, reizen in verschillende landen. Al deze indrukken worden door den tattwischen toestand van het verstandlichaam veroorzaakt, voortgebracht of door: 1. fysieke stoornissen, 2. gewone tattwische veranderingen of 3. door de een of andere ontstane natuurlijke verandering van toestand.

Daar dit de drie verschillende oorzaken zijn, zijn er dus ook drie verschillende soorten van droomen. De eerste oorzaak is fysieke stoornis. Wanneer de natuurlijke stroomen van het prana zoodanig verstoord zijn, dat ongesteldheid er het gevolg van is, of wel op het punt staan in die mate verstoord te geraken, ondergaat het denkvermogen gewoonlijk deze tattwische veranderingen. De overeenstem-

mende snaren van het denkvermogen worden te sterk gespannen en wij droomen van al de onaangename bijeenkomende dingen, van welke ziekte die ook moge zijn en die ons wacht. Zulke droomen zijn in hun aard verwant aan de razernijen van het delirium; er is alleen verschil in kracht en hevigheid. Zoo kunnen wij bij ziekte op gelijke wijze droomen van gezondheid en hare bij-omstandigheden. De tweede soort van droomen wordt veroorzaakt door de gewone tattwische veranderingen. Wanneer de vroegere, tegenwoordige en toekomstige tattwische toestand van de ons omringende omstandigheden van denzelfden aard is, wanneer er geen verandering is en wanneer er geen verandering voor ons is weggelegd, dan is de stroom van onze droomen zeer kalm en in zijn zachten voortgang effen. Evenals de atmosferische en gezonde physiologische tattwa's rustig van het eene in het andere overgaan, doen dit ook de indrukken van ons denkvermogen in deze klasse van droomen. Gewoonlijk kunnen wij ons deze droomen zelfs niet herinneren, want zij houden niets prikkelends in om het in herinnering te houden. De derde soort van verandering lijkt op de eerste; er is alleen verschil in den aard der uitwerkingen. Al naar mate het geval zich voordoet, noemen wij deze uitwerkingen ziekte of gezondheid; hier kunnen wij de gevolgen groepeeren onder de algemeene termen voorspoed of tegenspoed.

In beiden is het proces van mentale prikkeling

echter hetzelfde. Doortrokken van alle soorten van goed en kwaad, zijn de levensstroomen, hoewel nog sluimerend en neiging hebbend om in werkzaamheid over te gaan, krachtig genoeg om de sympathetische snaren van het denkvermogen in trilling te brengen. Hoe reiner het denkvermogen en hoe meer bevrijd van het stof der wereld, hoe gevoeliger het is voor de lichtste en minste neiging van het prana voor de een of andere verandering. Wij worden dientengevolge bewust van de komende gebeurtenissen in droomen. Dit verklaart den aard van voorspellende droomen. Het is echter een zeer moeilijke en ik kan wel zeggen onder gewone omstandigheden een geheel onmogelijke taak om de waarde dezer droomen te schatten, om de beteekenis van elken droom te vinden. Bij elke poging kunnen wij duizende fouten maken en wij hebben eigenlijk de hulp van een volmaakten yogi noodig om zelfs onze gewone droomen goed te leeren begrijpen, laat staan dus de andere. Laten wij de moeilijkheden, die ons omringen om de juiste beteekenis van onze droomen te kennen, nader verklaren en uitleggen.

Iemand van hetzelfde stadskwartier, waar ik woon, maar dien ik niet ken, ligt op sterven. De tattwische stroomen van zijn lichaam, bezwangerd met den dood, brengen stoornis in de atmosferische tattwa's en worden door hunne geaardheid in verschillende graden van sterkte over de geheele wereld verspreid. Zij bereiken ook mij en tijdens

mijn slaap prikkelen zij de sympathetische snaren van mijn denkvermogen. Daar er in mijn denkvermogen geen bepaalde ruimte voor dien man is, zal mijn indruk slechts algemeen zijn. Nu zal er in het denkvermogen van den stervende op zijn sterfbed het beeld komen van een mensch, mooi of leelijk, mager of dik, mannelijk of vrouwelijk, betreurd of niet en nog meer andere hoedanigheden van dien aard. Het doet er niet toe wat voor soort van mensch. De kracht van de samengestelde verbeelding (wikalpa) zal nu, tenzij krachtig in bedwang gehouden door de sterkste beoefening van yoga, in volle werking komen en het is bijna zeker, dat iemand, die vroeger in mijn denkvermogen met al deze tattwische hoedanigheden verbonden is geweest, in mijn bewustzijn nu verschijnen zal. Het is duidelijk dat ik op een verkeerd spoor zal zijn. Dat zeker iemand dood of stervende is, daarvan kunnen wij verzekerd zijn, maar wie en waar is voor gewone menschen niet na te gaan. En het is niet alleen de manifestatie van wikalpa, die ons op het dwaalspoor brengt; al de manifestaties van het denkvermogen doen evenzoo. De toestand van samadhi, die niets anders is dan zichzelf in de meest volmaakte overgave voor de tattwische omgeving te brengen, is daarom onmogelijk, tenzij al de andere manifestaties in volkomen bedwang worden gehouden. Yoga, zegt Patandjali, is de manifestaties van het denkvermogen in bedwang houden.

Resumeerende, wordt de droomtoestand zoolang gehandhaafd, als en wanneer de graad van werking van het hart niet hoog genoeg is om het verstandslichaam te beïnvloeden. Maar met toenemende positieve kracht moet dit beïnvloed worden. Het manas en het prana zijn van dezelfde stof gemaakt en aan dezelfde wetten onderworpen. Hoe ijler echter de stof is, hoe sterker de krachten moeten zijn, die gelijke veranderingen voortbrengen. De trillingen per seconde van het eerste zijn echter grooter dan die van het andere lagere en dit veroorzaakt zijn ijlheid. De hoogere beginselen worden altijd beïnvloed door het onmiddellijk daarop volgend lagere beginsel. Alzoo zullen de uiterlijke tattwa's prana onmiddellijk beïnvloeden, maar het denkvermogen kan alleen beïnvloed worden door het prana en niet rechtstreeks. De werkzaamheid van het hart is enkel een aanwijzing van de warmtegraad van prana. Wanneer daarin voldoende warmte is bijeengegaard en het prana dan voldoende kracht verkregen heeft, zal het het verstandslichaam aandoen. Dat houdt ook eens op. De mentale trillingen komen ook in rust. Het denkvermogen kan slechts bij een zekere ijlheid werken; daarboven moet het tot rust overgaan. In dezen toestand hebben wij geen droomen meer. De eenige manifestatie van het denkvermogen is die van rust. Dit is de toestand van een droomloozen slaap (Soeshoepti).

Er is nog heel veel te zeggen omtrent de ver-

houdingen van het hooger Zelf in dezen toestand. Wij zullen dit onder een afzonderlijk hoofd behandelen. Ik ga nu over tot de vijfde en laatste mentale manifestatie: Smriti, geheugen, herinnering.

Zooals prof. Max Müller heeft aangetoond, is het oorspronkelijke denkbeeld van den wortel *smri* (waaruit voortkomt *smriti*) "zacht maken" "smelten". Het proces van zacht maken of smelten is, aan het smeltend ding een dichtheid van stof verleenend, die nader en naderbij komt tot de tattwische dichtheid van de smeltingskracht. Alle verandering van toestand is gelijkwaardig aan de assumptie van de zijde van het veranderende ding, van den toestand van het tattwa, dat de verandering veroorzaakt. Vandaar het secundaire begrip van den wortel "beminnen". Liefde is die toestand van het denkvermogen, waarin het smelt tot den toestand van het voorwerp der liefde. Deze verandering is analoog aan de scheikundige verandering, die ons een portret geeft op een gevoelige plaat. Zooals in dit verschijnsel het preparaat van de gevoelige plaat versmolten wordt in den toestand van het weerkaatste licht, zoo versmelt de gevoelige plaat van het denkvermogen in den toestand van zijne gewaarwordingen. De indruk op het gemoed is des te dieper, naarmate de kracht van de indrukkende stralen grooter is en naarmate de sympathie tusschen het denkvermogen en het waargenomen voorwerp grooter is. Deze sympathie wordt teweeggebracht door opgegaarde potentiële energie en

de waarnemende stralen zelve werken met grooter kracht, wanneer het denkvermogen in een sympathetischen toestand verkeert.

Zooals boven is uitgelegd, ontstaat elke waarneming in het denkvermogen. Zij is niets meer dan een verandering van den tattwischen toestand van het denkvermogen en wat achter blijft is enkel een geschiktheid om spoediger weder in denzelfden toestand te vervallen. Het denkvermogen valt in denzelfden toestand terug, wanneer het onder den invloed is van dezelfde tattwische omgeving. De aanwezigheid van dezelfde dingen roept denzelfden mentalen toestand terug.

Deze tattwische omgeving kan van tweeërlei soort zijn, astraal en plaatselijk. De astrale invloed is het effect op het individueele prana van den op dat tijdstip aanwezigen toestand van het aardse prana. Indien dit effect zich voordoet als het agni tattwa, zullen van onze gewaarwordingen de zoodanige in het denkvermogen optreden, die een sterk op den voorgrond tredend verband met dit tattwa hebben. Eenige hiervan zijn een hunkeren naar weelde, een verlangen naar nakomelingschap, enz. enz. In het geval van het wajoe tattwa kan een verlangen om te reizen onze gedachten bevangen, en zoo verder. Een nauwkeurige tattwische analyse van al onze gewaarwordingen is van het grootste belang; het is hier echter voldoende te zeggen, dat de tattwische toestand van het prana dikwijls in het denkvermogen voorwerpen oproept, die onder

dezelfde vroegere gesteldheden de voorwerpen van waarneming hebben uitgemaakt. Zooals is aange-toond, is het dit vermogen, dat ten grondslag ligt aan droomen van een bepaalde klasse. Ook in wakenden toestand handelt deze phase van het geheugen vaak als herinnering.

Lokale omgeving wordt gevormd door die voorwerpen, die het denkvermogen gewend is te onderscheiden tezamen met het onmiddellijke voorwerp van herinnering. Dit is het vermogen van associatie, maatschap.

Deze beide verschijnselen vormen de eigenlijke herinnering (*smriti*). Hier komt eerst het voorwerp in het denkvermogen en daarna de handeling en de omgeving der waarneming. Een andere zeer belangrijke soort van herinnering is, wat genoemd wordt, *boeddhi*, verstandsherinnering (van den geleerde). Dit is het vermogen, waardoor wij in het denkvermogen terug roepen, wat wij omtrent wetenschappelijke feiten geleerd hebben. Het proces van het optassen dezer zaken in het denkvermogen is hetzelfde, maar het terugkomen ervan in het bewustzijn verschilt hierin, dat hier eerst de handeling in het denkvermogen komt en dan het voorwerp.

Al de vijf *tattwa's* en de voorafgegaane mentale verschijnselen kunnen het verschijnsel van herinnering teweegbrengen. Verstandsherinnering heeft veel met yoga te maken, d. w. z. de oefening van den vrijen wil om de krachten van het denkver-

mogen in gewenschte kanalen te richten. Terwijl de indrukken, die in het denkvermogen wortel schieten tengevolge van de natuurlijke omgeving, het denkvermogen onwillekeurig tot een slaaf van de buitenwereld maken, kan boeddhi het tot zaligheid en vrijheid leiden. Maar zal deze tattwische omgeving altijd vroegere verschijnselen in het bewustzijn brengen? Neen. Dit hangt van hunne onderlinge kracht af. Het is wel bekend, dat wanneer de trillingen per seconde van akasha (geluid) een zekere grens overschrijden, zij het gehoorvlies niet aandoen. Hetzelfde is het geval met de andere tattwa's; het is bv. slechts een zeker aantal trillingen per seconde van het tedjas tattwa, die het oog aandoen en zoo verder met de andere zintuigen. Hetzelfde is het geval met het denkvermogen. Het is alleen, wanneer de mentale en uitwendige tattwische spanningen gelijk zijn, dat het denkvermogen begint te trillen als het in contact komt met de buitenwereld. Evenals de afwisselende gesteldheden van de uitwendige organen ons meer of minder gevoelig maken voor de gewone gewaarwordingen, men dezelfde geluiden soms niet hoort, dezelfde dingen soms niet ziet, zoo kunnen de mentale tattwa's niet aangedaan worden door waarnemingen van verschillende sterkte, of kunnen zij in verschillende graden aangedaan worden door waarnemingen van dezelfde sterkte. De vraag is nu, hoe wordt de afwisseling van deze mentale tattwische sterkte voortgebracht? Door

oefening en afwezigheid van oefening. Indien wij het denkvermogen, evenals wij het met het lichaam doen, gewennen aan een zekere waarneming of opvatting, dan zal het gemakkelijk zich tot die waarnemingen en opvattingen wenden. Indien wij echter de oefening opgeven, wordt het denkvermogen stijf en eindigt het geleidelijk om op die waarnemingen en opvattingen te antwoorden. Dit is het verschijnsel van "vergeten".

Laat een studeerende, wiens literarische oefening juist de knoppen van zijn denkvermogen heeft doen ontluiken, wiens denkvermogen juist begonnen is kracht genoeg te krijgen om door te dringen tot de oorzaken en gevolgen, zijn oefening opgeven, zijn denkvermogen zal dan die fijne opmerkingsgave van lieverlede verliezen. Hoe stijver het denkvermogen wordt, des te minder zal de causale betrekking hem aandoen, des te minder zal hij daarvan bewust worden, totdat hij ten laatste zijn geheele vermogen verliest.

Daar onophoudelijke invloed en werkzaamheid van een soort in den gewonen loop der natuur onmogelijk is, heeft elke indruk de neiging om weg te gaan, zoodra als hij gemaakt is. Zijn graad van duur hangt af van den duur der oefening.

Maar ofschoon werkzaamheid van een soort onuitvoerbaar is, is toch werkzaamheid van zekere soort altijd in het denkvermogen aanwezig. Met elke handeling verandert de kleur van het denkvermogen, en nu kan een kleur zoo diep wortel

schieten in het denkvermogen, dat het eeuwen na eeuwen daarin blijft, om niet te spreken van minuten, uren, dagen, jaren. Evenals de tijd eeuwen noodig heeft om de indrukken van de stoffelijke wereld af te breken; evenals lidteekens in de huid niet altijd verdwijnen, in zelfs twintig jaren niet, zoo ook zijn er eeuwen noodig om de indrukken van het denkvermogen weg te nemen. Honderden en duizenden van jaren kunnen dus in devachan doorgebracht worden om die tegenstrijdige indrukken af te slijten, die het denkvermogen in het aardsche leven heeft opgedaan. Met tegenstrijdige indrukken bedoel ik die indrukken, die niet vereenigbaar zijn met den toestand van moksha en een tint van het aardsche leven over zich hebben.

Met elk oogenblik verandert het denkvermogen van kleur, hetzij de indruk vermeerderd of verminderd wordt. Deze veranderingen zijn tijdelijk. Maar er is tegelijkertijd een permanente verandering in de kleur van het denkvermogen. Met elken geringen daad van onze wereldsche ondervinding, wint het ontwikkelende getijde van groei in kracht en gaat door in verscheidenheid. De kleur verandert voortdurend. Maar dezelfde algemeene kleur wordt onder gewone omstandigheden gedurende ons aardsche leven gehandhaafd. Onder buitengewone omstandigheden zouden wij menschen kunnen hebben met twee herinneringsvermogens. Onder zulke omstandigheden, zooals in het geval van den naderenden dood, vereenigen de opgehoopte

krachten van een leven zich in een andere kleur. De spanning wordt om zoo te zeggen verschillend van wat zij te voren was. Niets kan het denkvermogen weder in denzelfden toestand brengen. Deze algemeene kleur van het denkvermogen, verschillend van die van andere denkvermogens en toch zijn algemeenen aard behoudende voor een geheel leven, geeft ons het bewustzijn van persoonlijke identiteit. In elken daad, die verricht is, of verricht wordt of verricht zou kunnen worden, ziet de ziel dezelfde algemeene kleur en van daar het gevoel van persoonlijke identiteit.

Bij den dood verandert de algemeene kleur, en alhoewel wij hetzelfde denkvermogen hebben, hebben wij toch een ander bewustzijn. Daarom is geen voortduring van het gevoel van persoonlijke identiteit na den dood mogelijk.

Dit is een korte beschrijving van het manomaya kosha, het verstandslichaam in den gewonen toestand. De invloed van het hooger beginsel (het vidjnaan maya kosha) door beoefening van yoga brengt in het denkvermogen een tal van andere manifestaties voort. Dit zal het onderwerp van mijn volgende studie zijn.

VI.

DE ÂKÂSHAÏSCHE BEELDEN OF DE KOSMISCHE SCHILDERIJZAAL.

Onze leermeester (goeroe) in de tattwa-filosofie heeft ons aanbevolen in de leege ruimte van het hemelgewelf te blikken, wanneer de horizon volkomen helder is en onze aandacht daarop met de grootst mogelijke intensiteit te vestigen. Na voldoende oefening zullen wij daar, zooals ons is verteld, een verscheidenheid van schilderijen zien: de schoonste landschappen, de prachtigste paleizen ter wereld, mannen, vrouwen en kinderen in alle verschillende levenstoestanden.

Hoe is zoo iets mogelijk? Wat leeren wij uit deze practische les in de wetenschap der aandacht?

Ik meen in mijne laatste artikelen met genoegzame duidelijkheid den Oceaan van Leven (Prana) beschreven te hebben, met de zon als middelpunt en een voldoende suggestief denkbeeld gegeven te hebben van de natuur der macrocosmische verstandelijke of geestelijke atmosfeeren. Het behoort tot den inwezenlijken aard van deze atmosfeeren, dat elk punt daarin een centrum van actie en reactie vormt voor den geheelen Oceaan. Uit het-

geen reeds gezegd is geworden, zal het duidelijk zijn, dat elk van deze atmosfeeren haar eigen grens heeft. De aardsche atmosfeer strekt zich slechts enkele mijlen uit en de buitenste grenslijn van deze sfeer moet, zooals wel te begrijpen is, het voorkomen hebben van een sinaasappel, geheel overeenkomende met die van den aardbol. Dit is ook het geval met het zonne-prana en de hoogere atmosfeeren. Laat ons met het aardsche prana beginnen, dat naarschatting dezelfde grenzen heeft als onze atmosfeer. Elk atoom van onze aarde en het meest volmaakte zoowel als het meest onvolmaakte organisme vormt een centrum van actie en reactie voor de tattwische stroomen van het aardsche prana. Het prana heeft het vermogen om zich in den vorm van elk organisme te voegen, of om het op een andere wijze uit te drukken, de stralen van prana worden, als zij op een organisme vallen, van daaruit teruggekaatst, overeenkomstig de nu welbekende wetten van weerkaatsing. Zooals ook welbekend is, voeren deze stralen onze afbeeldingen met zich mede. En deze met zich medevoerende, gaan zij tot de bovenvermelde grens van het aardsche prana. Nu zal het gereedelijk te begrijpen zijn, dat binnen den denkbeeldigen bol, die ons aardsche prana omringt, wij een vergroot beeld hebben van ons centraal organisme. Niet enkel één organisme, maar al de kleinste punten, de meest onvolmaakte aanvangsvormen van georganiseerd leven, zoowel als de meest volmaakte

organismen, zij allen zijn in dien denkbeeldigen bol afgebeeld. Het is een prachtige schilderijzaal. Al hetgeen op de oppervlakte der aarde wordt gezien of gehoord, gevoeld, geproefd of geroken, heeft daar een glansrijke en vergrootte afbeelding. Op de grens van dit aardse prana verrichten de beeldvormende tattwische stralen een dubbele functie.

Ten eerste brengen zij de overeenkomstige stralen van het zonne-prana in dezelfde beweging (trilling). Dit wil zeggen dat deze schilderijen nu overgedragen worden naar het zonne-prana, van waaruit zij ter behoortijdst, stap voor stap, het universeel denkvermogen zelf bereiken.

Ten tweede werken deze stralen op zichzelf terug en terugkeerende van den begrenzenden bol, worden zij weder naar het centrum teruggekaatst.

Het zijn deze afbeeldingen, welke de oplettende toeschouwer te zien krijgt, als hij overdag in de ledige hemelruimte heen blikst; en het zijn deze afbeeldingen op deze geheimzinnige wijze gezien, die ons het beste voedsel verschaffen aan onze verbeelding en ons verstand en onsen verstrekkenden leiddraad verschaffen voor den aard en de werking der wetten, die het leven van den macrocosmos en den microcosmos besturen. Want deze schilderijen vertellen ons dat de geringste handeling van ons, op welk bestaansgebied ook, een handeling zoo onbeduidend dat zij zelfs voor ons ongemerkt voorbijgaat, voorbeschikt is als een eeuwigdurend

authentiek verslag opgeteekend te worden, als de uitwerking van het verleden en de oorzaak van de toekomst. Deze schilderijen vertellen ons ook van het bestaan der vijf universeele tattwa's, die zulk een belangrijke rol spelen in het heelal. Het zijn deze schilderijen, die ons leiden tot de ontdekking van de veelvoudige samenstelling van den mensch en van het heelal en van die krachten van het denkvermogen, die tot heden geen erkenning verkregen hebben uit de handen van de hedendaagsche officiële wetenschap.

Ik zal deze schilderijen nu een weinig meer in bijzonderheden behandelen. De wetenschap der fotografie leert ons dat onder bepaalde voorwaarden de lichtbeelden opgevangen kunnen worden op het veld van het lichtgevoelige papier. Maar hoe kunnen wij een verklaring geven van het lezen van letters op een afstand van veertig mijlen en meer? Zulke verschijnselen zijn voor mij zaken van persoonlijke ondervinding. Onlangs toen ik omstreeks vier uur in den ochtend verstrooid zat te kijken, het kan ook wel in een soort van droom geweest zijn, las ik een briefkaart in dienzelfden nacht, op een afstand van ongeveer 30 mijlen, door een mijner vrienden aan een anderen vriend geschreven. Op nog een andere omstandigheid, meen ik, moet gewezen worden; bijna de helft van de briefkaart had het over mij, het overige had betrekking op andere zaken, die voor mij wel een onbeduidend voorbijgaand belang kunnen gehad

hebben, maar van geen groote waarde voor mij konden zijn. Dit gedeelte van de briefkaart nu zag ik niet zeer duidelijk voor mijn geestesoog, en ik gevoelde dat hoe ik mij er ook voor inspande, ik zelfs mijne oogen niet lang genoeg op die regels kon vestigen om ze te verstaan, maar dat zij onweerstaanbaar aangetrokken werden tot de zinsnede, die over mij handelde, welke ik zeer duidelijk kon lezen. Vier dagen later liet de geadresseerde mij de briefkaart zien; voor zoover ik het mij nog herinneren kon, waren het precies, zin voor zin, dezelfde regels, als ik die reeds gezien had. Ik maak van dit geval in het bijzonder melding, omdat daarin de verschillende vereischten voor het voortbrengen van deze verschijnselen zeer duidelijk aangegeven zijn. Uit eene ontleding van dit voorval leeren wij de volgende feiten:

1 De schrijver van de briefkaart had de bedoeling, toen hij haar schreef, dat ik de kaart zou lezen en voornamelijk de zinsnede, die op mij betrekking had.

2 Ik was zeer verlangend het nieuws mijzelf betreffende, dat de briefkaart bevatte, te weten.

3 In de bovenvermelde gemoedsgesteldheid schreef mijn vriend de briefkaart.

Wat gebeurde er nu? De afbeelding van zijne gedachten op de briefkaart, zoowel op het fysieke als mentale gebied, vloog in elke richting langs de tattwische stralen van het macrocosmische prana en van de gedachtewereld. Een afbeelding ervan was

onmiddellijk op de macrocosmische sferen gemaakt en vandaar uit zond zij hare stralen naar de plaats van bestemming der briefkaart. Zonder twijfel ontvingen alle denkvermogens op de geheele aarde terzelfder tijd een schok van dezen gedachtenstroom. Maar alleen mijn denkvermogen was gevoelig voor de briefkaart en haar inhoud. Het was daarom op mijn denkvermogen alleen, dat eenige indruk gemaakt werd. De stralen werden als 't ware in mijn denkvermogen weerkaatst en het boven omschreven resultaat volgde.

Uit deze verklaring volgt dat om de uitbeeldende stralen van het prana te ontvangen, wij het denkvermogen in een toestand van harmonie moeten hebben, niet van antipatie. Dat wil zeggen, een denkvermogen op dat oogenblik vrij van alle handeling of sterk gevoelend, is de geschiktste ontvanger voor de afbeeldingen van den kosmos en daarom ook voor een zuivere kennis van het verleden en van de toekomst. En indien wij een sterk verlangen hebben om het ding te kennen, des te beter is het voor ons. Het is op deze wijze dat de goddelijke occultist de verslagen van het verleden leest in de geschiedboeken der Natuur en het is langs dit pad dat de beginner in deze wetenschap gaan moet, overeenkomstig de aanwijzing van onzen goeroe (leermeester).

Laat ons nu terugkomen op onze uitleggingen. Wij moeten begrijpen dat elk ding, in al zijne toestanden, dat op onze planeet geweest is of er

nog is, een duidelijk verslag heeft in het boek der natuur en dat de tattwische stralen van het prana en het denkvermogen de omtrekken van deze afbeeldingen voortdurend tot ons terugvoeren.

Hieraan is het tot op groote hoogte toe te schrijven dat het verleden ons nooit verlaat, maar altijd binnen ons leeft, ofschoon vele zijner prachtigste monumenten voor immer van de oppervlakte onzer planeet voor het gewone gezicht weggevaagd zijn. Deze terugkeerende stralen zijn altijd gericht naar het middelpunt, dat oorspronkelijk hen het aanschijn gaf. Met betrekking tot de delfstoffelijke omgeving van de aardsche verschijnselen worden deze middelpunten gedurende lange tijdperken ongerept bewaard en het is voor een gevoelig denkvermogen volkomen mogelijk om op elk tijdstip deze stralen naar zich toe te keeren, door in contact te komen met de delfstoffelijke overblijfselen van historische natuurverschijnselen. Een opgegraven steen van Pompei is afgebeeld als deel van het verschrikkelijke natuurverschijnsel, dat de stad van de oppervlakte der aarde wegvaagde en van nature zijn de stralen dier afbeelding gericht tot dien steen. Indien mevrouw Denton dien steen tegen haar voorhoofd drukt, is een sympathetische en ontvankelijke toestand het eenige voorafgaande vereischte voor de overbrenging van de geheele afbeelding naar haar denkvermogen. Deze sympathetische gesteldheid van het denkvermogen kan bij een persoon aangeboren of verworven zijn.

Opgemerkt moet worden, dat wat wij gewoon zijn natuurlijke vermogens te noemen, in de werkelijkheid verworven zijn; maar zij zijn in vorige incarnaties verworven geworden.

Shiwa zegt: Er zijn enkelen aan wie de tattwa's bekend raken, wanneer het denkvermogen door gewoonte gezuiverd is, hetzij door verkregen geschiktheid in vroegere geboorten, of door de welwillendheid van den Goeroe.

Het schijnt dat twee stukken graniet, uiterlijk in alle opzichten gelijk, geheel verschillende tattwische kleuren hebben; want de kleur van een ding hangt van een groot deel af van zijne tattwische omgeving. Het is de occulte kleur, die de werkelijke "ziel der dingen" uitmaakt, alhoewel de lezer nu reeds moet weten, dat hetsanskritsch woord prana er meer geëigend voor is.

Het is geen fabelachtige overlevering, dat de geoefende jogi in staat is om met een enkele krachtige wilsinspanning de afbeelding van eenig deel der wereld, van het verleden of het heden, voor zijne oogen te brengen. En niet alleen gezichtsbeelden, zooals de lezer uit onze uiteenzetting zou mogen afleiden. De instandhouding en vorming van gezichtsbeelden is enkel het werk van de lichtgevende ether — het tedjas tattwa. De andere tattwa's volbrengen hunne functiën eveneens. De akâsha of geluidgevende ether houdt het verslag in stand van alle geluiden, die ooit op aarde gehoord zijn of gehoord worden en op gelijke wijze

houden de andere drie ethers de verslagen der andere overblijvende gewaarwordingen in stand. Wij zien daaruit dat een jogi, al deze afbeeldingen tezamen voegende, in bespiegeling voor zijn geestes-oog ieder mensch, op welken afstand ook, zou kunnen waarnemen en ook zijn stem zou kunnen hooren. Dat Glyndon, in Italië zijnde, het gesprek tusschen Viola en Zanoni in hun verwijderd vaderland kon hooren en hen zien, is om die reden niet louter een droom van den dichter; het is een wetenschappelijke werkelijkheid. Het eenige ding, daarvoor noodzakelijk, is een gelijk gestemd denkvermogen te hebben. De verschijnselen van mentale telegrafie, psychometrie, helderhoorendheid, helderziendheid, zijn alle fases van deze tattwische werking. Eenmaal begrepen, is dit alles een zeer eenvoudige zaak. Het kan zijn nut hebben hier eenige opmerkingen ten beste te geven over de wijze waarop deze afbeeldingen van iemands heden zijn toekomst zullen vormen. Ik zal eerst trachten aan te toonen hoe volledig het verslag is. Ik kan vooraf den lezer herinneren aan hetgeen ik gezegd heb omtrent de tattwische kleur van elk ding. Dit is het wat individualiteit geeft, zelfs aan een stuk steen.

Deze beeldvorm in zijn geheel is slechts de kosmische afdruk van het individueele pranamaya kosha (levensvoertuig), waarover ik in mijn vorige artikelen gesproken heb. Het is mogelijk dat iemand, die niet ten volle de wijze van opzamelen van tattwische energie in het individueele prana be-

grepen heeft, gemakkelijker het verschijnsel in zijn kosmische weerkaatsing begrijpen kan. Inderdaad, de macrocosmische en de microcosmische verschijnselen zijn beide schakels van dezelfde keten en beide zullen medewerken tot het volledig begrijpen van het geheel. Veronderstel dat iemand op een berg staat met het schoonste natuurgezicht uitgestrekt voor zijne blikken. Terwijl hij daar staat in de aanschouwing van dezen rijkdom van schoonheid, wordt zijne afbeelding in deze houding tegelijkertijd in den zonneweg (ecliptica) gevormd. Niet alleen wordt zijn uiterlijke verschijning afgebeeld, maar ook de kleur van zijn leven verkrijgt de volledigste afschildering. Indien het agni tattwa op dat oogenblik in hem overheerschend is, indien op zijn gelaat de glans van voldoening ligt, indien de uitdrukking van zijne oogen kalm, bedachtzaam en vriendelijk is, indien hij zoozeer in den aanblik verzonken is, dat hij al het andere vergeet, dan zullen de vijf tattwa's afzonderlijk of in samenhang hun werk doen en al de voldoening, kalmte, genoeg, oplettendheid of onoplettendheid zullen met de fijnst mogelijke afschaduwing in de sfeer van den zonneweg (ecliptica) voorgesteld worden. De tattwische stralen van prana zullen, als hij stapt of hardloopt, daalt of stijgt, op- of voorwaarts springt, met de uiterste getrouwheid de voortbrengende en voortgebrachte kleuren in dezelfde sferische bewaarplaats opteekenen.

Daar staat een man met een wapen in zijn hand,

met de uitdrukking van wreedheid in zijne oogen, met den gloed van onmenschelijkheid in zijne aderen, terwijl zijn slachtoffer, mensch of dier, hulpeloos of worstelend om zijn leven, vóór hem ligt; het geheele voorval wordt onmiddellijk opgeteekend. Daar staan de moordenaar en het slachtoffer in hunne meest getrouwe kleuren; daar is de eenzame kamer of wildernis, de smerige hut of het vuile slachthuis; dat alles is daareven zeker en waar, als het in het oog van den moordenaar of het slachtoffer zelf is.

Laten wij nogmaals de voorstelling veranderen. Wij hebben een leugenaar voor ons. Hij vertelt een leugen en benadeelt daardoor een broeders-mensch. Niet zoo gauw is het woord uitgesproken, of het âkasha stelt zich met alle mogelijke bedrijvigheid aan het werk. Daar hebben wij de meest getrouwe voorstelling. Daar is de leugenaar; met de reflectie, welke de gedachte van den benadeelden persoon in het individueele prana werpt, is daar ook de benadeelde persoon. Daar zijn de woorden, met al de kracht van het overdachte kwaad. En als dat overdachte kwaad verwezenlijkt is, is daar ook de verandering ten kwade, welke zijn bedrog in het slachtoffer heeft teweeggebracht. Daar is feitelijk niets van de omgeving, van de voorafgaande en daaruit voortvloeiende gesteldheden — de oorzaken en gevolgen — dat niet daar voorgesteld is.

Het tooneel verandert en wij komen bij een dief. Laat de nacht zoo duister zijn als hij zijn kan;

laat de dief zoo behoedzaam en voorzichtig zijn als hij kan, onze afbeelding is daar met al hare kleuren duidelijk uitkomende, ofschoon misschien niet zoo sprekend. De tijd, het huis, de muur met een gat erin, de slapende en benadeelde bewoners, het gestolen eigendom, de volgende dag, de bekommerde hoofden des huisgezins, met al de voorafgaande en daaruit voortvloeiende verhoudingen zijn afgebeeld.

En dit is zoo niet alleen voor den moordenaar, den dief, den leugenaar, maar ook voor den echtbreker, den falsaris, den schurk, die zijn misdaad verborgen denkt voor elk menschelijk oog; hunne daden, evenals alle daden, die ooit zijn verricht, zijn levendig duidelijk, nauwkeurig aangegeven in de schilderijzaal der Natuur. Meer voorbeelden zouden gegeven kunnen worden, want de verschijnselen van ons sociaal leven zijn verschillend en samengesteld. Maar dit is onnoodig. Wat gezegd is, is voldoende om het beginsel te verklaren en de toepassing ervan is nuttig en niet zeer moeilijk. Maar wij moeten nu onze afbeeldingen uit onze zaal terugbrengen.

Wij hebben gezien dat tijd en ruimte en alle mogelijke factoren van een verschijnsel daar een nauwkeurige voorstelling ontvangen; en zooals ik tevoren reeds gezegd heb, zijn deze tattwische stralen verbonden aan den tijd, die hen hun verslag op het gebied van onze beeldengalerij zag achterlaten. Wanneer in den loop der tijden

dezelfde tijd zijn schaduw weder op de aarde werpt, ondersteunen de zoolang opgeborgen stralen der beelden krachtig de mensch-voortbrengende stof en vormen haar overeenkomstig hunne eigen potentiëele energie, die nu actief begint te worden. Men zal gereedelijk toegeven dat de zon leven geeft aan de aarde, zoowel aan de menschen als aan de planten en mineralen. Het zonnelieven neemt den menschelijken vorm aan in den schoot der moeder, en dit is enkel een inwerking van een zeker stel onzer beeldende stralen in het gelijkgestemde leven, dat zich reeds op onze planeet openbaart. Deze stralen verschaffen zich dus zelf een menschelijk grofstoffelijk lichaam in den schoot der moeder, en dan het nu eenigzins afwijkende en verschillende moederlijk lichaam verlatende, vangen zij hun aardsche reis aan. Naarmate de tijd voortschrijdt, verandert de afbeelding hare tattwische verhoudingen en het grofstoffelijk lichaam doet dit eveneens. In het geval van de wedergeboorte van den persoon, dien wij op den berg zagen rondblikken, heeft de kalme, oplettende, bevredigende houding van het denkvermogen, welke hij toen ontwikkelde, haren invloed op het nieuwe organisme; nogmaals verlustigt de persoon zich in de schoonheid der natuur en op die wijze is hij bevredigd en gelukkig.

Maar neemt nu het geval van den lagen wreed-aard, den wreedten moordenaar. Hij is van nature wreed; hij verlangt nog te moorden en te ver-

woesten en hij zou niet weerhouden kunnen worden van zijne afschuwelijke praktijken, als niet het beeld van het wegvliedende leven van het slachtoffer nu een samenstellend deel van zijn karakter was geworden; de smart, de angst en het gevoel van wanhoop en hulpeloosheid zijn daar in al hunne kracht. Bij sommige gelegenheden heeft zij een gevoel alsof hem het levensbloed uit de aderen vloeit. Zonder bepaalde oorzaak lijdt hij toch pijn; hij is onderhevig aan onverklaarbare aanvallen van schrik, wanhoop en hulpeloosheid. Zijn leven is ellendig; langzaam maar zeker neemt het af.

Laat het gordijn over deze voorstelling zakken; de wedergeboren dief komt nu op het tooneel. Zijne vrienden verlaten hem een voor een, of hij van hen wordt weggejaagd. Het beeld van het eenzame huis doet zijn invloed op hem gelden. Hij is tot een eenzame woning veroordeeld. Het beeld van iemand in het huis komende door een weinig bezocht gedeelte ervan, iets van zijn eigendom ontvreemdende, misschien hem wurgende, doemt met volle kracht in hem op. De man is tot voortdurende lafhartigheid veroordeeld. Hij trekt onweerstaanbaar menschen tot zich, die hem hetzelfde leed en hartzeer berokkenen, dat hij lang geleden anderen berokkend heeft. Deze toestand van hartverscheurend leed heeft op de gewone wijze zijn invloed op hem en deze schept onder denzelfden invloed zijne omgeving.

Neemt ook het geval van den overspeler. Als hij op aarde ronddoelt, wordt hij tot even zooveel leden van de andere sekse aangetrokken, als hij vroeger op schuldige wijze bemind heeft. Hij bemint er een, en zijn liefde zou op een gunstige beantwoording kunnen rekenen, maar al heel spoedig vertoonen zich een tweede, een derde, een vierde, die natuurlijkerwijs antagonist zijn van de eerste en haar bestrijden. De geloften van liefde worden geheel onverklaarbaar verbroken en het harteleed, dat veroorzaakt wordt, kan men zich goed voorstellen. Alle jaloesie en ingewikkelde twisten tusschen geliefden zouden gemakkelijk teruggevoerd kunnen worden tot dergelijke oorzaken.

En zij, die lang geleden gezondigd hebben door hunne liefde voor geld te verkoopen, zullen nu liefhebben en zullen op hunne beurt wegens hun armoede met minachting aangezien worden. Wat kan ellendiger zijn dan wegens armoede de weelde van liefde ontzegd te worden?

Deze ophelderingen zijn, geloof ik, voldoende om de wet te verklaren, volgens welke deze Kosmische beelden onze toekomstige levens besturen. Welke andere zonden ook begaan mogen worden onder de talloze verschillende omstandigheden van het leven, hunne tattwische gevolgen kunnen gemakkelijk nagespoord worden door de beeld-voorstellingen van den Kosmos.

Het is niet moeilijk te begrijpen dat de afbeelding van elk individueel organisme in prana,

ofschoon immer veranderend met de verschillende toestanden van het voorwerp, in substantie dezelfde blijft. Elk voorwerp bestaat in zijn vorm van prana, totdat in den loop der evolutie prana zichzelf oplost in de hoogere atmosfeer van manas.

Elke klasse en elke soort van levend organisme op de oppervlakte der aarde is in prana afgebeeld en het zijn deze afbeeldingen, die op het hoogste bestaansgebied, naar mijne opvatting, overeenkomen met de Ideën van Plato. Een zeer belangwekkende vraag doet zich op dit punt voor. Bestaan deze afbeeldingen voor eeuwig, of komen zij alleen tot bestaan, nadat de formatiën op het aardse gebied hebben plaats gehad? *Ex nihilo, nihil fit* [uit niets, wordt niets] is een welbekende leerstelling der wijsbegeerte; en ik ben het eens met Wyasa, dat de voorstellingen [wat wij nu afbeeldingen noemen] van alle voorwerpen in hunne oorspronkelijke, specifieke en individueele hoedanigheden altijd bestaan hebben, in het Universeele Denkvermogen. Swara of wat genoemd kan worden "de Adem Gods", de Levensadem, is, zooals reeds is uitgelegd, niet meer of minder dan abstracte Intelligentie, of indien de uitdrukking beter wordt begrepen, intelligente beweging. "In de Swara zijn (afgebeeld of voorgesteld) de "Weda's en de Sastra's; in de Swara de hoogste "gandharwa's; en in de Swara al de drie werelden; de Swara is Atma zelf."

Het is onnoodig dieper door te dringen in eene

bespreking van dit probleem; de opmerking is voldoende. Men zou echter kunnen zeggen dat elke formatie, welke op de oppervlakte van onze planeet plaats grijpt, onder den invloed van de zonne-ideën, is het aannemen door alle dingen van den vorm dezer gedachten. Het proces is geheel gelijk aan het proces van natte aarde, die de indrukken aanneemt van elk ding, dat daarop wordt gedrukt. De gedachte van elk ding is zijn ziel.

De menschelijke zielen bestaan in deze sfeer op gelijke wijze, als de zielen van de andere dingen en worden in dat hun tehuis door aardsche ondervinding aangedaan, op de wijze zooals boven is vermeld. In den loop der tijden verschijnen deze gedachten telkens en telkens weer op het fysieke gebied, overeenkomstig de wetten, waarop reeds gezinspeeld is.

Ik heb ook gezegd, dat deze afbeeldingen hunne afspiegelingen hebben in de mentale en hogere atmosfeeren. Nu kan men zeggen dat evenals deze zonneafbeeldingen telkens en telkens zich vertoonen, er tijden zijn, waarop deze mentale afbeeldingen ook weder verschijnen. De gewone ons bekende dood is de aardsche dood. Dit wil zeggen, dat de invloed van de zonneafbeeldingen gedurende eenigen tijd aan de aarde is onttrokken.

Na eenigen tijd, waarvan de duur afhangt van de kleuren der afbeelding, laten zij hun invloed weder op de aarde gelden en wij krijgen een aardsche wedergeboorte. Nu kunnen wij nog zoo-

vele keeren den aardsche dood sterven, toch wordt ons zonneleven niet uitgeblusht.

Menschen van de tegenwoordige manwantara echter kunnen onder zekere omstandigheden den zonne-dood sterven. Dan geraken zij buiten den invloed van de zon en worden alleen weder geboren onder de heerschappij van de volgende. Zij die nu den zonne-dood sterven, zullen in een toestand van zaligheid blijven gedurende de tegenwoordige manwantara.

Al deze afbeeldingen blijven in den boezem van Manoe gedurende de manwantarische pralaya. Op dezelfde wijze kunnen menschen een hooger dood ondergaan en hun tijd doorbrengen in een staat van nog hoogere en langer durende zaligheid. Het verstandslichaam kan eveneens verbroken worden, evenals het grofstoffelijke, het aardsche en het zonne-lichaam en dan blijft de gezegende ziel in zaligheid en ongeboren tot aan den dageraad van den tweeden dag van Brahma. Nog hooger en nog langer is de toestand, die volgt op den Brahmischen dood. Dan is de geest in rust gedurende het overige gedeelte van de Kalpa en de daaropvolgende mahapralaya. Na dit alles zal men gemakkelijk de bedoeling van de Hindoe leerstelling begrijpen, dat gedurende den nacht van Brahma, zooals inderdaad gedurende al de kleinere nachten, de menschelijke ziel en in werkelijkheid het geheele heelal, verborgen is in den boezem van Brahma, gelijk de boom in het zaad.

VII.

JOGA; DE ZIEL.

Wij hebben nu meer of minder volledig twee beginselen van de menschelijke samenstelling, prana en manas, beschreven. Het grove lichaam werd overgeslagen, omdat dit geen bepaalde behandeling behoeft. De vijf manifestaties van elk dezer twee beginselen kunnen gelukkig of ongelukkig zijn. De gelukkige manifestaties zijn die, welke in overeenstemming zijn met onze ware beschaving, welke ons tot de hoogste geestelijke ontwikkeling leiden, het summum bonum (het hoogste goed) van de menschheid. Die welke ons geketend houden aan de sfeer van terugkeerende geboorte en dood, kunnen de ongelukkige genoemd worden. Op elk der beide gebieden van het Leven — prana en manas — is er dus eene mogelijkheid van dubbel bestaan. Wij zouden dus kunnen hebben, en onder de tegenwoordige omstandigheden van het heelal hebben wij een gelukkige en een ongelukkige prana, een gelukkig en een ongelukkig denkvermogen. Deze twee als vier beschouwende, zou het aantal beginselen van de menschelijke samenstelling van vijf op zeven kunnen gebracht worden. De

ongelukkige verstandhoudingen van het eene gebied verbinden zich met de ongelukkige van het andere gebied en zoo ook de gelukkige; en zoo hebben wij in de menschelijke samenstelling een schikking van de beginselen, ongeveer als volgt:

1. Het grove lichaam.
- { 2. Het ongelukkige prana.
- { 3. Het ongelukkige denkvermogen.
- { 4. Het gelukkige prana.
- { 5. Het gelukkige denkvermogen.
6. De ziel (widjuna).
7. De geest (ananda).

Het fundamentum divisionis in de vijfvoudige verdeeling is het oepadhi, de bijzondere en onderscheiden toestand van de stof (prakriti) in elk geval; in de zevenvoudige verdeeling is het de natuur van Karma met betrekking tot zijn uitwerking op de menschelijke ontwikkeling.

De beide stellingen van deze krachten — de gezegende en de ongelukkige — werken op hetzelfde gebied en ofschoon de gezegende manifestaties op den langen duur naar den toestand van moksha neigen, wordt die toestand niet bereikt, tenzij en totdat de hoogere vermogens — de siddhi's — in het denkvermogen zijn voortgebracht door de beoefening van Joga. Joga is een vermogen van de ziel. Het is daarom noodzakelijk iets te zeggen omtrent de ziel en Joga, voordat de hoogere vermogens van het denkvermogen begrijpelijk kunnen beschreven worden.

Joga is de wetenschap van de menschelijke beschaving in de hoogste beteekenis van het woord. Zijn doel is de loutering en versterking van het denkvermogen. Door zijne beoefening wordt het denkvermogen vervuld met hooge aspiraties en verkrijgt het goddelijke vermogens, terwijl de ongelukkige neigingen tegelijkertijd afsterven.

Het tweede en derde beginsel hierboven vermeld worden "weggebrand door het vuur van goddelijke kennis" en de toestand van wat zaligheid in het leven wordt genoemd, wordt bereikt. Van lieverlede wordt ook het 7de beginsel neutraal en de ziel gaat over in een toestand van manwantarische moksha. De ziel kan nog hooger stijgen overeenkomstig de kracht van hare oefening. Wanneer ook het denkvermogen in rust is, evenals in den diepen slaap (soeshoepti) gedurende het leven, is de alwetendheid van het Widjnana (Brahma) bereikt. Er is een nog hoogere toestand, die van ananda. Dit zijn de resultaten van Joga. Nu zal ik het wezen van het ding beschrijven en het proces hoe zij bereikt worden.

Zoover als het wezen van Joga ermede gemoeid is, kan ik zeggen dat de menschheid haar tegenwoordigen staat van ontwikkeling bereikt heeft door de beoefening van dit groote vermogen. De Natuur zelve is een groote jogi en de menschheid is en wordt nog steeds gelouterd door de uitoefening van haar onvermoeiden wil. De mensch heeft slechts de groote leermeesteres na te volgen om

voor zijn individueel zelf den weg naar de volmaaktheid te verkorten. Hoe maken wij onszelf geschikt voor deze groote navolging? Welke zijn de stappen op den grooten ladder van volmaaktheid? Deze zaken zijn voor ons ontdekt door de groote Wijzen der Oudheid, en Patandjali's kleine boek is slechts een kort en suggestief afschrift van zooveel onzer ondervindingen in het verleden en mogelijkheden in de toekomst, als in het boek der Natuur is opgeteekend. Dit kleine boek gebruikt het woord Joga in een dubbele beteekenis. De eerste is een toestand van het denkvermogen, samadhi genoemd; de tweede is een stel handelingen en voorschriften, die den toestand in het denkvermogen veroorzaken. De definitie door den geleerde gegeven is een negatieve en is alleen toepasselijk op het gebied van het verstand. De bron van het positieve vermogen ligt in het hoogere beginsel, de ziel. Joga wordt er gezegd is het in bedwang houden van de (ijlere) manifestaties van het denkvermogen.

In de omschrijving zelve van de definitie ligt de veronderstelling opgesloten van het bestaan van een vermogen, dat in staat is de verstandsmanifestaties onder toezicht en in bedwang te houden. Dit vermogen is ons bekend als wilsvrijheid. Ofschoon de ziel door de manifestatie van het ego-isme (asmoeta) op het verstandsgebied misleid wordt om zichzelf te beschouwen als een slaaf van het tweede en derde beginsel, is dit toch niet

het geval; en zoodra het koord van ego-isme tot een zekere mate gevierd wordt, heeft de ontwa-king plaats. Dit is de eerste stap in de inwijding door de natuur zelf van het menschelijk ras. Het is een zaak van noodzakelijkheid. De samenwer-king van het tweede en derde beginsel met het vierde en vijfde doet de macht van het natuurlijke verstandelijke asmoeta over de ziel verslappen. "Ik ben deze of van de mentale manifestaties" zegt het Ego-isme. Zulk een stand van zaken kan even-wel niet lang duren. Deze manifestaties zijn twee-voudig in hunne natuur; de eene is juist de tegenovergestelde van de andere. Welke ervan is één met het Ego, de ongelukkige of de gezegende? Nauwelijks wordt deze vraag gedaan of de ontwa-king heeft plaats. Het is niet mogelijk om een enkele dezer vragen bevestigend te beantwoorden, of de ziel eindigt natuurlijk met te ontdekken, dat zij een afgescheiden iets is van het denkvermogen, dat alhoewel zij de slaaf geweest is, zij zijn kan (wat zij feitelijk ook is) de Heer van het denkver-mogen. Tot op dit tijdstip wordt de ziel heen en weer geslingerd, gehoorzaam aan de tattwische trillingen van het denkvermogen. Hare blinde sym-pathie met de mentale manifestaties is oorzaak van haren samenklank met het denkvermogen en van daar dat zij zoo heen en weer geslingerd wordt. Door haar ontwaken, hierboven vermeld, raakt de band van sympathie los. Hoe krachtiger de natuur, hoe grooter de verwijdering van den

samenklank is. In stede dat de ziel heen en weder geslingerd wordt door de mentale trillingen, is nu de tijd gekomen dat het denkvermogen trillen zal in gehoorzaamheid aan de trillingen van de ziel. Deze overname van de heerschappij is de vrijheid van den wil en deze gehoorzaamheid van het denkvermogen aan de trillingen van de ziel is Joga. De manifestaties in het denkvermogen, opgewekt door de uiterlijke tattwa's, moeten nu plaats maken voor de krachtiger beweging, die van de ziel komt. Van lieverlede veranderen de mentale kleuren hun eigen natuur en het verstand komt er toe om in samenklank te zijn met de ziel. Met andere woorden, het individueele mentale beginsel wordt geneutraliseerd en de ziel is vrij in hare alwetendheid.

Laat ons nu stap voor stap de vereischten van het denkvermogen voor samadhi opsporen. Samadhi of de mentale toestand, veroorzaakt door de beoefening van Joga, is op tweeërlei wijze te beschrijven. Zoolang het denkvermogen niet volkomen in de ziel is opgegaan, wordt de toestand sampradijnata genoemd. Het is die toestand, waarin de ontdekking van nieuwe waarheden in elk deel der Natuur volgt op arbeid. De tweede is de toestand van volmaakt verstandelijk opgaan. Deze wordt asampradijnata genoemd. Daarin bestaat geen kennen, geen ontdekken van onbekende dingen. Het is een toestand van intuïtieve alwetendheid. Twee vragen worden natuurlijk geopperd bij den begin-toestand. "Indien ik deze manifestaties ben, welke

“ervan ben ik? Ik denk geen ervan te zijn. Wat
 “ben ik dan? Wat zijn zij?”

De tweede vraag wordt opgelost in de sampradijnata samadhi, de eerste in de andere.

Alvorens verder in te gaan op de natuur van samadhi, vooraf een woord omtrent gewoonte en hartstochtelooheid. Deze twee worden door Patandjali aangewezen als de twee middelen om de verstandelijke manifestaties in bedwang te houden en het is zeer van belang om ze door en door te begrijpen. De manifestatie van hartstochtelooheid is de weerkaatsing in het denkvermogen van de kleur der ziel, wanneer zij bewust wordt van hare vrije natuur en bijgevolg afkeer heeft van de overheersching der hartstochten. Deze is een noodzakelijk gevolg van de ontwaking. Gewoonte is de herhaling van den toestand om dien in het denkvermogen te bevestigen.

De bevestiging van het denkvermogen in dezen toestand beteekent gedurende een zekeren tijd een toestand van gewone verstandelijke werkeloosheid. Hiermede bedoel ik dat de vijf gebruikelijke manifestaties gedurende zekeren tijd in rust zijn. Dien-tengevolge is het denkvermogen gedurende dien tijd vrij gelaten om invloeden te ontvangen. Hier zien wij voor den eersten keer den invloed van de ziel in den vorm van nieuwsgierigheid (witarka). Wat is dit? Wat is dat? Hoe is dit? Hoe is dat? Dit is de vorm, waarin nieuwsgierigheid zich openbaart in het denkvermogen. Nieuwsgierigheid is

een begeerte om te weten, en een vraag is een uitdrukking van zulk een begeerte. Maar hoe gewent de mensch aan vragen? De verstandelijke vorm van nieuwsgierigheid en vragen zal gemakkelijk begrepen worden door eenigen aandacht te schenken aan de opmerkingen, die ik gemaakt heb over den oorsprong van begeerte. Het proces van de geboorte van wijsgeerige nieuwsgierigheid komt overeen met het te voorschijn treden van begeerte. In dit laatste komt de aandrang van de buitenwereld door prana; in het laatste rechtstreeks van de ziel. Hierin wordt het genoegen verschaft door de weerkaatsing in het denkvermogen van de kennis der ziel, dat het Zelf en onafhankelijkheid beter zijn dan het Niet-Zelf en de tot slavernij voerende banden daarvan.

De kracht van de wijsgeerige nieuwsgierigheid hangt af van de sterkte van deze weerkaatsing en daar deze weerkaatsing in den aanvang tamelijk zwak is (zooals zij in den tegenwoordigen staat van geestelijke ontwikkeling der menschheid gewoonlijk is), kan de invloed van de wijsgeerige nieuwsgierigheid op het denkvermogen niet in vergelijking komen met die van de begeerte.

Wijsgeerige nieuwsgierigheid is daarom de eerste stap van verstandelijke opklimming naar Joga. Om te beginnen plaatsen wij voor ons denkvermogen elke mogelijke manifestatie van de Natuur en trachten elken mogelijken vorm ervan aan te passen aan iedere daarmede verband houdende manifes-

tatie. Dit is, zooals wij later zullen zien, dharana. Dit wil met ronde woorden zeggen onszelfen toelleggen op het onderzoek van achtereenvolgens alle takken der Natuurwetenschap.

Dit is de natuurlijke uitkomst van nieuwsgierigheid.

Bij deze poging om tot de ontdekking te komen van de betrekkingen, hetzij bestaande of mogelijke, werkelijke of potentieële, tusschen de verschijnselen der Natuur, wordt een ander vermogen in het denkvermogen voortgebracht. Dit vermogen noemt Patāndjali Wichara, overpeinsing. De grondgedachte van het woord is zich bewegen tusschen de verschillende betrekkingen der deelen, die het geheele voorwerp van onze beschouwing uitmaken. Het is slechts een grootere invloed op het denkvermogen van de bovengenoemdewijsgeerigenieuwsgierigheid. De derde toestand van deze samadhi is wat genoemd wordt ananda, geluk of zaligheid. Zoolang er nieuwsgierigheid of overpeinzing is, neemt het denkvermogen enkel den overeenkomenden vorm der ziel aan. Hiermede wordt bedoeld dat slechts de trillingen van de ziel hun weg in het denkvermogen banen; daarmede zijn zij nog niet volkomen geslaagd. Wanneer echter de derde toestand is bereikt, is het denkvermogen genoegzaam verfijnd om het volledige en heldere beeld van het zesde omhulsel te ontvangen. Dat beeld wordt het denkvermogen gewaar als zaligheid. Een ieder die zich gewijd heeft aan de studie der Natuur, is voor

hoe korten tijd ook, in dien langbegeerden toestand geweest. Het is zeer moeilijk dezen door omschrijving duidelijk te maken, maar ik ben er van verzekerd, dat deze het meerendeel mijner lezers niet vreemd is.

Maar van waar komt die zaligheid? Wat is zij? Ik heb haar een weerkaatsing der ziel genoemd. Maar voor alles, wat is de ziel? Naar hetgeen ik tevoren geschreven heb, zullen mijne lezers ongetwijfeld vermoeden, dat ik onder ziel enkel versta een afbeelding van het grove lichaam, het prana of het denkvermogen, voor zoover evenwel alleen als haar samenstelling betreft.

Ik heb vermeld dat in den macrocosmos de zon het middelpunt is, het prana de atmosfeer is van het tweede beginsel en dat de zonneweg (ecliptica) den vorm van dit beginsel aanduidt. Ik heb ook vermeld dat het individueele menschelijk beginsel slechts eene afbeelding is van dit macrocosmisch beeld. Ik heb verder vermeld dat in den Macrocosmos Wirat het middelpunt is en Manoe de atmosfeer van het tweede beginsel. Deze atmosfeer is gevormd uit de vijf universeele tattwa's, evenals prana, enkel met het verschil dat de mentale tattwa's een grooter aantal trillingen per seconde ondergaan dan de tattwa's van het prana. Ik heb ook gezegd dat het individueele denkvermogen een nauwkeurige afbeelding is van het macrocosmisch denkvermogen, het aspect natuurlijk verschillend naar de tijdsomstandigheden, zooals dit het geval is met prana.

Ik heb hetzelfde te zeggen met betrekking tot de ziel.

In den macrocosmos heeft men Brahmâ als het middelpunt en Widjnana (wijsheid) als de atmosfeer van dit beginsel. Zooals de aarde zich in het prana beweegt, zooals de zon in de Manoe ademt, zooals Manoe (of Wirat) in Widjnana ademt, zoo ademt de ziel in de hoogste admosfeer van Ananda (zaligheid). Brahmâ is het middelpunt van het geestelijk leven, zooals de zon het middelpunt is van prana en Wirat het middelpunt van het mentale leven.

Deze middelpunten zijn glansrijk als de zon, maar de gewone zinnen kunnen hen niet waarnemen, omdat het aantal tattwische trillingen per seconde boven hun vermogen is.

Deze ziel van het heelal (het widjnana maya kosha met Brahmâ als middelpunt) is ons geestelijk ideaal.

De tattwische draden van deze sfeer strekken zich uit over wat wij een Brahmanda noemen. Dit doen zij op overeenkomstige wijze als de tattwische stralen van prana, die ons bekend zijn door middel van de grove stof. Dit centrum met het heelal vormt het zelfbewuste heelal. In den boezem van deze atmosfeer bestaan alle lagere middelpunten.

Onder den invloed van de grove stof registreert de mentale macrocosmos de uiterlijke afbeeldingen, d.w.z. deze verkrijgt het vermogen om zich zelf te openbaren op de vijf wijzen, die ik in mijn

artikel betreffende het denkvermogen beschreven heb. Onder den invloed van Brahmâ evenwel krijgt de mentale macrocosmos (Manoe) de hoogere, hier besproken, vermogens. Deze dubbele invloed verandert na zekeren tijd de natuur van Manoe zelf. Het heelal heeft als 't ware na iedere manwantara een nieuw denkvermogen. Deze verandering is altijd ten goede. Het denkvermogen is altijd aan het vergeestelijken. Hoe later, hoe geestelijker de Manoe. Er zal een tijd komen dat het tegenwoordige macrocosmisch denkvermogen geheel in de ziel zal zijn opgenomen. Het zelfde zal het geval zijn met den microcosmos van den mensch. Brahmâ is dus van nature alwetend. Hij is van een Zelf bewust. De typen van elk ding, dat was, of is, of zijn zal in den loop der tijden, zijn slechts zoovele verschillende samenstellingen van zijne tattwa's. Elke phase van het heelal met hare oorzaken en gevolgen is in hem. Het is hijzelf, zijn eigen zelfbewustzijn. Één denkvermogen is in hem opgenomen in den tijd van 14 manwantara's. De beweging van de verstands-tattwa's wordt in die mate verhaast dat zij geestelijk worden. Tegen den tijd dat dit in het heelal plaats grijpt, worden de trillingen der tattwa's van Prana eveneens onder den invloed van Manoe verhaast, totdat het Prana zelf veranderd is in den Manoe van het volgende tijdperk. En terwijl deze omzetting plaats vindt, ontwikkelt tegelijkertijd op gelijke wijze de grove stof zich tot prana.

Dit is het proces van involutie; maar laten wij het voor het oogenblik laten rusten en den draad van ons onderwerp weder opnemen.

De menschelijke ziel is een nauwkeurige afbeelding van dit macrocosmische beginsel. Zij is alwetend, evenals haar prototype en heeft dezelfde geaardheid. Maar de alwetendheid van de menschelijke ziel is nog latent. Het zesde beginsel is slechts een klein weinig ontwikkeld. De menschheid in het algemeen heeft slechts een zeer flauw begrip van oneindigheid, van godheid en van al zulke onderwerpen. Dit beteekent dat de stralen van het oneindige op dit standpunt van onzen groei nog slechts even ons zesde beginsel tot werkzaam leven beroeren. Wanneer in den loop der tijden de stralen van het oneindige voldoende kracht verzameld hebben, zal onze ziel in haar ware licht verschijnen. Wij kunnen dit proces bespoedigen door Wairagija, die zooals is aangetoond kracht geeft tot Joga.

De middelen om Joga te versterken verdienen eene afzonderlijke beschouwing. Enkele ervan helpen in het terzijde stellen van die invloeden en krachten, die den groei tegenwerken; andere, zooals de overpeinzing van het goddelijk beginsel, bespoedigen het proces van de ontwikkeling der menschelijke ziel en het daaropvolgende opgaan van het denkvermogen in de ziel. Nu heb ik eenvoudig de natuur van het zalige samadhi te ontdekken, dat, zooals ik gezegd heb, veroorzaakt wordt door de weerkaatsing van de ziel in het denkvermogen.

Deze weerkaatsing beteekent eenvoudig de vorming van het denkvermogen naar den toestand van de ziel. Het denkvermogen gaat uit zijn eigen gewonen toestand over in dien van de hoogere energie der ziel. Het grootere aantal tattwische trillingen per seconde dringt door in de stof van een lager aantal tattwische trillingen per seconde. Dit opheffen van het denkvermogen, dit boven zichzelf gaan, vindt in het nederlandsch zijn uitdrukking in het woord verheffing en dit is de beteekenis van het woord ananda, aanduidende den derden toestand van sampradjnata samadhi. Elk oogenblik van ananda is een stap tot opheffing van het denkvermogen en door voortdurende wetenschappelijke overpeinzing verandert het denkvermogen als ware zijn natuur en gaaf voor altijd over in een hooger en toestand van samenstelling. De toestand, die in ananda slechts in het oogenblik van welslagen plaats greep, wordt nu een doorlopende toestand van het denkvermogen. Deze bevestiging van de hoogere energie is bekend onder den naam van Asmita, dat vertaald kan worden (zooals het gewoonlijk geschiedt) door het woord ego-isme, maar beteekent "deel uitmaken van het-Zelf". Hiermede eindig ik voor dezen keer, maar ik hoop het onderwerp in mijn volgende hoofdstuk te vervolgen.

VIII.

DE ZIEL. JOGA.

Het doel dat met dit artikel beoogd wordt, is om de trappen langs den weg van de verstandstof aan te duiden tot aan de volkomene oplossing in de ziel.

In mijn vorige artikel voerde ik het denkvermogen tot den toestand van sampradjnata samadhi. Het is in dezen toestand dat het denkvermogen het vermogen verkrijgt om nieuwe waarheden te ontdekken en nieuwe combinaties van bestaande dingen te zien. Daar deze toestand in de lange tijdperken van voorbijgegane levens bereikt is, heeft de mensch een kennis van wetenschap opgedaan tot den tegenwoordigen trap van ontwikkeling en het verkrijgen van deze hoeveelheid wetenschap is het middel geweest (op de wijze als in mijne laatste behandeling van dit onderwerp is aangeduid) om ons denkvermogen op te voeren tot zijn tegenwoordige hoogte van volmaking, waarop wij geleerd hebben te zeggen, dat deze groote vermogens aangeboren zijn aan het menscheelijk denkvermogen. Zooals ik aangetoond heb, zijn deze vermogens eerst aan het denkvermogen aan-

geboren na lange onderwerping van het denkvermogen aan den invloed der ziel.

Door de voortdurende beoefening van deze samadhi, leert het denkvermogen zich te richten naar die kosmische invloeden, die uit hun aard strijdig zijn met die slechte vermogens van onze samenstelling, welke onzen vooruitgang tegenhouden. Deze vermogens hebben van nature de neiging om uit te sterven. Het einddoel van dit verloop is die toestand van het denkvermogen, wanneer zijne manifestatiën geheel potentiëel worden. De ziel zou, indien zij wilde, door hare ineigen kracht ze in het gebied van het actueele kunnen voortstuwen, maar zij verliezen geheel het vermogen om de ziel met zich mede te slepen.

Wanneer deze toestand bereikt is, of op het punt is bereikt te worden, beginnen zich in het denkvermogen eenige vermogens te openbaren, die in het tegenwoordige tijdperk verre van algemeen zijn. Deze toestand wordt technisch para wairagya genoemd, of de Hoogere onverschilligheid. Het woord wairagya wordt gewoonlijk in het Hollandsch weergegeven met onverschilligheid en wordt door de moderne denkers ongunstig beoordeeld. Dit moet, geloof ik, gedeeltelijk toegeschreven worden aan eene misvatting van de beteekenis van het woord. Ik geloof dat in het algemeen begrepen wordt dat menschenhaat de eenige aanwijzing of misschien de hoogste volmaking is van dezen verstandelijken toestand.

Niets kan verder zijn van de bedoeling dier wijzen, die wairagya gesteld hebben als de hoogste uitdrukking voor de bereiking van Zaligheid. Wairagya of onverschilligheid wordt door Wyasa in zijne "Toelichting van de Joga-Aphorismen" uitgelegd als de "eindtoestand van volmaakte kennis". Het is die toestand, waarin het denkvermogen, kennis krijgende van de ware natuur der dingen, niet langer tot een verkeerd welbehagen misleid kan worden door de manifestatie van awidya. Wanneer deze opwaartsche neiging bevestigd wordt, wanneer deze gewoonte om naar het goddelijke op te stijgen een tweede natuur wordt, wordt de naam van para wairagya gegeven aan den bijkomenden verstandelijken toestand.

Deze toestand wordt op vele wijzen bereikt en de weg wordt door vele duidelijk omschreven stadiën aangewezen. Eén wijze is de beoefening van sampragnata samadhi. Door de voortdurende beoefening van deze samadhi, waartoe het denkvermogen uit zichzelf overgaat, wanneer het eenmaal de zaligheid van het vierde stadium van dien toestand ondervonden heeft, raakt het denkvermogen gewend aan een toestand van geloof aan het doeltreffende van het beoogd doel. Dit geloof is niets meer dan een toestand van verstandelijke helderziendheid, waarin de nog onbekende waarheden der natuur hare schaduwen voor zich uit beginnen te werpen. Het verstand begint als 't ware overal de waarheid te gevoelen en, aangetrokken

door het gevoel van Zaligheid (Ananda), zet het zich met toenemenden ijver er toe om het proces van zijn evolutie uit te werken. Dit geloof wordt door Patandjali Sradhha genoemd en de daaruit volgende ijver, waarover ik gesproken heb, noemt hij Wirya.

Standvastig in dezen ijver en in zijn werk, komt de manifestatie van het geheugen van zelf. Dit is een toestand van hooge ontwikkeling. Bij de minste gedachte verrijst iedere waarheid voor het oog van het denkvermogen en de vier stadiën van samadhi verschijnen voortdurend, totdat het denkvermogen vrijwel een spiegel van de natuur wordt.

Dit komt overeen met den toestand van para wairagya, welke in de tweede plaats ook bereikt kan worden door de bespiegeling over het verhevene oertype van de ziel.

Deze is de Ishwara van Patandjali, de macrocosmische ziel, die voor immer in dien toestand van oorspronkelijke zuiverheid van dat wezen blijft. Het is deze Ishwara, waarover ik in mijn laatste artikel gesproken heb als het zelfbewuste Heelal.

Zooals ik Hem begrijp, is deze Ishwara enkel een macrocosmisch middelpunt van dezelfde natuur als, ofschoon hooger in werkzaamheid, dan de zon.

Zooals de zon met hare oceaan van Prana de oertype is van ons levensbeginsel — het prana maya Kosha — zoo is Ishwara de groote oertype van onze zielen. Wat is het zesde beginsel anders dan een aanzicht van het bestaan van dit groote Wezen,

verlengd tot een afgescheiden aanzicht in de lagere beginselen, toch bestemd om weder zich op te lossen in zijn eigen waar zelf? Juist zooals ik aangetoond heb, dat het levensbeginsel in de zon leeft na onzen aardschen dood, om keer op keer in het actueele leven terug te keeren, zoo leeft de ziel op gelijke wijze in het Ishwara. Wij kunnen, indien wij dit wenschen, dit wezen beschouwen als de groep van alle bevrijde zielen, maar wij moeten tegelijkertijd eraan denken, dat de niet-bevrijde zielen eveneens zijne ontwikkelde weerskaatsingen zijn, bestemd om op den langen duur hun oorspronkelijken toestand te bereiken. Het is daarom noodzakelijk het onafhankelijk bestaan van Ishwara en van de andere zielen in Ishwara aan te nemen.

Dit macrocosmisch psychisch middelpunt, deze Ishwara, dit ideaal van het zesde beginsel in den mensch, is het groote reservoir van elke actueele kracht in het heelal. Hij is de ware type van de volmaaktheid der menschelijke ziel. De voorvallen van het mentale en fysieke bestaan, die hoe volmaakt op zichzelf ook, voor Zijn meer alles-omvattende natuur louter onvolmaaktheden zijn, vinden in Hem niet plaats. Er bestaat voor Hem geen ellende (de vijf alles omvattende soorten van ellende van Patandjali zijn tevoren reeds vermeld), want ellende kan alleen ontstaan in den teruggaanden loop van het eerste ontwaken van het verstand, daar zij allen veroorzaakt wordt door

gewaarwording en het menschelijke zesde beginsel in den loop der tijden nog geen genoegsame kracht verkregen heeft om het verstand tot zich en buiten het gebied der zinnen te trekken, om het tot heerscher stof te maken, d. w. z. wat zijn oertype oorspronkelijk is, en niet tot instrument voor dienstbaarheid, dat gewaarwording ervan gemaakt heeft.

Door deze bespiegeling van het zesde beginsel van het Heelal wordt er eene eenstemmigheid gevestigd tusschen dit beginsel en de menschelijke ziel. Die eenstemmigheid is alleen noodig, opdat de universeele tattwische wet met grooter effect kan werken. De menschelijke ziel begint dan gereinigd te worden van de stof der wereld en oefent op haar beurt op dezelfde wijze invloed uit op het denkvermogen en de Jogi wordt daarin dien invloed gewaar door het verslappen der banden, door de stof (Prakriti) gesmeed en door een ieder uur en elken dag sterker worden van hemelwaarts-gerichte aspiratiën.

De menschelijke ziel begint dan een middelpunt van kracht te worden voor zijn eigen klein heelal, juist zooals Ishwara het middelpunt van kracht is in Zijn Heelal. De microcosmos wordt dan een volmaakt klein afbeeldsel van den macrocosmos. Wanneer volmaaktheid bereikt is, worden alle verstandelijke en phijsiologische tattwa's van den microcosmos en, tot een zekere uitgestrektheid, van de omringende wereld, de slaven der ziel;

waarheen zij zich neigt, zijn de tattwa's ten haren dienste. Bij een wilsuïting van haar, zal het atmosferische wajoe tattwa, met de mate van kracht, welke zij goedddunkt of in staat is te concentreeren, een meubelstuk, dat binnen het bereik is van haren wil, in beweging brengen. Bij een wilsuïting van haar zal het apas tattwa op hetzelfde oogenblik uw dorst lesschen, uw koorts genezen of inderdaad de kiemen uitwisschen van welke ziekte zij ook wenscht.

Als zij wil, zal ten slotte elke tattwa op elk der lagere gebieden zijn werk voor haar doen. Deze hooge vermogens zullen niet alle plotseling voor den dag komen, maar geleidelijk zich vertoonen en natuurlijk overeenkomstig bepaalde geschiktheden in bepaalde vormen.

Eene beschrijving van deze vermogens ligt echter thans niet in mijne bedoelling. Mijn eenige doel reikt niet verder dan om aan te toonen op welke wijze de menschelijke ziel, overeenkomstig de algemeene natuurwet, door bespiegeling van het macrocosmisch zesde beginsel, voor het denkvermogen het middel wordt om den toestand te bereiken, die para wairagya genoemd wordt. De wetten volgens welke deze hooge vermogens werken, kunnen het onderwerp uitmaken van een volgende poging.

Behalve deze twee, somt de schrijver van de Aphorismen over Joga vijf andere wijzen op, volgens welke men het denkvermogen van hen, die door de kracht van voorafgaand Karma reeds

tot het goddelijke neigen, hun weg zien banen naar den besproken toestand.

De eerste wijze is het gewinnen van het denkvermogen aan de uitingen van vreugde, sympathie, verheffing en medelijden, onderscheidenlijk jegens de achtswaardigen, de ongelukkigen, de deugdzamen en de boosaardigen. Elk goed mensch zal ons vertellen, dat betoon van vreugde bij de genoegens van een ander een groote deugd is. Waarom? Welk kwaad is er in jaloezie? Ik denk dat geen andere wetenschap dan de filosofie der tattwa's met zekere mate van voldoening de reden van het waarom van dergelijke vragen uiteenzet.

Wij hebben gezien dat in een toestand van genot, genoegens, vreugde, voldoening en dergelijke het prithiwi of apas tattwa in het prana en in het denkvermogen de bovenhand heeft. Het is duidelijk dat, indien wij ons denkvermogen in dien toestand brengen, wij een van de beide tattwa's in onze levens- en verstandsbeginselen voortbrengen. Wat zal het gevolg dan zijn? Een proces van loutering zal dan aanvangen. Beide beginselen zullen beginnen gereinigd te worden van elk spoor van gebrek, dat de buitensporigheid van een der andere tattwa's aan ons gestel kan hebben gegeven.

Al deze physiologische of mentale oorzaken, die ons opletendheid in het denkvermogen voortbrengen, worden weggenomen.

Lichamelijke, kwade buien verdwijnen, want zij zijn het gevolg der verstoring van het evenwicht

van de physiologische tattwa's, en behagelijkheid, vreugde, genot zijn daaraan vreemd. Het eene brengt het andere voort. Evenals het evenwicht van de tattwa's behagelijkheid en genot van het leven aanbrengt, zoo herstelt het gevoel van behagelijkheid en genot, dat ons prana en denkvermogen kleurt, wanneer wij ons zelven in overeenstemming met het behagelijke brengen, het evenwicht van onze tattwa's.

En wat blijft er dan over, wanneer het evenwicht der tattwa's hersteld is? Tegenzin tot arbeid, twijfel, luiheid en andere gevoelens van die soort kunnen niet langer stand houden en het eenige gevolg is de terugkeer van het denkvermogen tot volmaakte kalmte. Zooals Wijasa in zijne Toelichting zegt: "*de witte wel*" verschijnt in het denkvermogen. Zoo en op gelijke wijze is het gevolg van de manifestatie van de andere hoedanigheden. Maar om zulk een gevolg te volbrengen, is er een langdurige en krachtige betrachting ervan noodig.

De volgende methode is Pranayama, diepe uit- en inademing. Dit leidt ook tot hetzelfde doel en op dezelfde wijze. Het diep in- en uitademen heeft tot zekere hoogte dezelfde uitwerking als het hardloopen en andere sterke beweging. De hitte, die veroorzaakt wordt, verbrandt zekere elementen van ziekte, waarvan het gewenscht is dat zij verbrand worden. Maar in de gevolgen is de beoefening ervan gunstiger dan de sterke beweging. Bij sterke beweging begint de soeshoemna haren invloed te

doen gevoelen en dit is niet goed voor de physiologische gezondheid. Pranayama goed toegepast daarentegen is uitsluitend gunstig uit een physiologisch en verstandelijk oogpunt. De eerste uitwerking, welke bij pranayama teweeggebracht wordt, is het algemeene overwicht van het prithiwi tattwa. Het is onnoodig den lezer er aan te herinneren, dat het apastattwa den adem het laagst doet gaan en dat het prithiwi tattwa daarop volgt. Bij onze poging om den adem dieper dan gewoonlijk te laten gaan, moet het prithiwi tattwa voortgebracht worden en het algemeene overwicht van dit tattwa, met de daaruit voortvloeiende gouden tint van den lichtcirkel om ons hoofd, kan nooit falen om vastheid van doel en krachtdadige oplettendheid teweeg te brengen. Dan komt het apastattwa in werking. Dit is de zilveren tint van onschuld, die het hoofd van een heilige omhult en het bereiken van den toestand van parawairagya aanduidt.

De volgende is het bereiken van de tweevoudige helderheid van gewaarwording en hart. De gewaarwordingshelderheid is het vermogen om de veranderingen van Prana te bemerken. De vroeger afgerichte oplettendheid wordt, overeenkomstig bepaalde neigingen, op een of meer van de vijf zintuigen geconcentreerd. Is die in de oogen geconcentreerd, dan kan men de atmosferische en physiologische kleuren van prana zien. Ik kan dit door persoonlijke ondervinding bevestigen. Ik kan

de verschillende kleuren van de jaargetijden zien. Ik kan den regen *zien* komen, een uur, twee uren en soms zelfs twee dagen voor dat het bepaald regent. Schitterende stralen van groen, zacht getint door het frissche en zuivere wit, verschijnen overal om mij heen in de kamer, in de lucht, op een tafel voor mij of op de muur voor mij. Wanneer dit gebeurt, ben ik zeker, dat er regen in de lucht is en spoedig zal neerkomen. Als het groen met rood doorstreept is, gaat er nog eenige tijd mede heen, vóór hij komt, maar hij is in voorbereiding.

Deze opmerkingen omtrent kleur zullen genoeg zijn. Het vermogen kan opgewekt worden door een volgehouden poging om in de ruimte te zien, of op iets anders zooals de maan, een ster, een juweel enz. De overige vier zinnen verkrijgen eveneens dergelijke vermogens, en geluiden, geuren, smaken, gevoelens, die de gewone mensch niet waarneemt, worden door den Jogi opgemerkt.

De harts-helderheid is het vermogen van het denkvermogen om gedachten te voelen en op gelijke wijze als bij de zinnen te *bemerken*. In mijn eerste hoofdstuk over de ijlere krachten der natuur, heb ik een kaart van het hoofd gegeven, aanduidende de plekken en aangevende de kleuren van de verschillende soorten van verstandelijke manifestaties. Deze kleuren worden gezien door dengene, die dit vermogen heeft, of verkrijgt en zij maken de zekerste wijze uit om iemands

gedachte te lezen. Door volgehouden oefening herkent men de fijnste schakeeringen.

Men kan deze gedachten ook *gevoelen*. De wijzigingen der gedachte, zich bewegende langs de universeele tattwische draden, doen ieder mensch aan. Zij geven elk een duidelijken stoot aan het pranamayakosha en dus een waarneembaren stoot aan de kloppingen der hersenen en aan de gemakkelijker waar te nemen kloppingen van het hart. Iemand, die deze kloppingen van het hart bestudeert, zit met zijn aandacht samengetrokken in het hart (terwijl dit, zooals van zelf spreekt, open is voor elken invloed) en leert elken invloed daar te voelen. De uitwerking op het hart van de mentale wijzigingen van andere menschen is een feit, dat wat hoedanigheid betreft, door de meeste alledaagsche ondervinding getoetst kan worden. Deze gewaarwordings- of hartshelderheid, al naar het geval is, eenmaal bereikt, doodt twijfelzucht en leidt ten slotte tot den toestand van parawairagya.

Vervolgens, zegt Patandjali, kan men vertrouwen op de kennis, verkregen uit droomen en in den slaap. Maar men kan voor het oogenblik hiermede volstaan.

IX.

JOGA; DE ZIEL; DE GEEST.

De vijf etherische stroomen van gewaarwording hebben hunne brandpunten in de hersenen en van uit deze vijf middelpunten wordt de beweging overgebracht naar het mentale beginsel. Deze verschillende brandpunten dienen als verbindingschakels tusschen de mentale en levensbeginselen. De gezichtsstroomen brengen in het denkvermogen de geschiktheid voort om bewust te worden van kleur. Met andere woorden zij brengen in het denkvermogen de oogen voort. Op dezelfde wijze krijgt het denkvermogen de geschiktheid om indrukken te ontvangen van de vier overblijvende gewaarwordingen. Deze geschiktheid wordt na eeuwenlange blootstelling verkregen. Tijdperken na tijdperken gaan voorbij en nog is het denkvermogen niet geschikt om deze tattwische trillingen te ontvangen. De levensgolf begint haar georganiseerden tocht op aarde met plantenvormen. Van af dien tijd beginnen de uitwendige tattwische stroomen het plantaardige organisme aan te doen en dit is het begin van wat wij gewaarwording noemen. De wijzigingen van de uitwendige tattwa's

beroeren door het geïndividualiseerde plantenleven de snaren van het sluimerend denkvermogen, maar dit zal er nog niet op antwoorden. Het is niet in harmonie ermede. Hooger en hooger door de plantvormen heen gaat de levensgolf, grooter en grooter is de kracht, waarmede het de mentale snaren aanslaat en beter wordt de geschiktheid van dat beginsel om op de tattwische aanroepingen van het leven te antwoorden. Wanneer wij het dierenrijk bereiken, zijn de uitwendige tattwische brandpunten juist zichtbaar. Deze zijn de waarnemende organen, die elk voor zich de geschiktheid hebben om in zichzelf zijn eigen bijzondere tattwische stralen in een brandpunt samen te trekken. In de laagste vormen van het dierenleven zijn zij even merkbaar en dit is het teeken, dat het mentale beginsel dan in een betrekkelijk hoogen staat van volmaaktheid is; het is eenigzins begonnen op de uiterlijke tattwische aanroeping te antwoorden. Langer en langer wordt nu dit dierlijk leven aan de uiterlijke tattwa's blootgesteld; grooter en grooter wordt met elken dag de kracht daarvan in hunne verschillende brandpunten; hooger en hooger wordt de vorming van deze brandpunten; krachtiger en krachtiger wordt de uiterlijke aanroeping op het denkvermogen en meer en meer volmaakt wordt het mentale antwoord. Er komt een tijd in den groei van deze ontwikkeling, dat de vijf mentale zinnen goed ontwikkeld zijn, zooals wordt aange-toond door de ontwikkeling van de uiterlijke

zinnen. De werking van deze vijf mentale zinnen noemen wij het verschijnsel van waarneming. Op de manifestatie van deze is opgericht de machtige bouw van die mentale manifestaties, welke ik getracht heb te bespreken in de verhandeling over het denkvermogen. De wijze, waarop deze ontwikkeling plaats grijpt, is daarin ook beschreven.

De uiterlijke tattwa's van de grove stof scheppen grove brandpunten in een grof lichaam, om van daar uit hunne stroomen uit te zenden, De ziel doet hetzelfde. De tattwische stroomen van de uiterlijke ziel — Ishwara — scheppen dergelijke centra van handeling in aansluiting met het Denkvermogen. Maar de tattwische trillingen van de ziel zijn ijler dan die van het levensbeginsel. De mentale stof heeft langer tijd noodig om op de aanroeping van Ishwara te antwoorden, dan om de aanroeping van Prana te beantwoorden. Het is niet voordat de levensgolf de menscheijkheid bereikt, dat de trillingen van de ziel zich in het denkvermogen beginnen te vertoonen. De brandpunten van de psychische stroomen zijn gevestigd in wat het widjnanamayakosha, het psychische lichaam, wordt genoemd. Op den tijd dat het menscheijk leven aanvangt, zijn de psychische brandpunten in dien toestand van volmaking als waarin de dierlijke brandpunten, de zinnen, zijn op den tijd, dat de levensgolf zijn tocht in de dier vormen aanhangt. Deze psychische brandpunten blijven in kracht toenemen, ras na ras, totdat wij

het punt bereiken, dat ik het ontwaken van de ziel genoemd heb. Het proces van ontwikkeling, van uit dat punt opwaarts, vormde het onderwerp van mijne laatste twee artikelen over dit onderwerp. Dat proces eindigt in de bevestiging van den toestand van para-wairagya. Van af dien toestand zijn er nog slechts enkele stappen tot aan de beheersching van wat de verdere of psychische waarneming genoemd wordt. Onze eerste waarneming kunnen wij nu dierlijke waarneming noemen. En evenals op den grondslag van de dierlijke waarneming opgebouwd is de machtige bouw van gevolgtrekking en woordelijke getuigenis, zoo kon ook, als inderdaad het geval geweest is, door de oude Arische wijzen een machtiger bouw van gevolgtrekking en woordelijke getuigenis opgetrokken worden op den grondslag van psychische waarneming. Wij zullen spoedig daarop komen. Laat ons intusschen ons onderwerp weder hervatten van af het punt, waar wij het hebben afgebroken.

Als oefening den toestand van para-wairagya in het denkvermogen van den Jogi versterkt, wordt dit volmaakt kalm. Het wordt ontvankelijk voor alle soorten tattwische invloeden zonder eenige zinnelijke verstoring. Het volgende vermogen dat zich vervolgens vertoont, wordt samapatti genoemd. Ik wil dit woord vertalen door intuïtie en het omschrijven als dien mentalen toestand, waarin het geschikt wordt om de weerkaatsing der subjectieve en objectieve werelden en de middelen van kennis

te ontvangen op de geringste aandrift, hoe ook medegedeeld.

Intuïtie heeft vier trappen:

1 Sa-witaska = woordelijk; 2 nir-witaska = zonder woorden; 3 sa-wichara = overpeinzend; 4 nir-michara = uiterst-overpeinzend.

De toestand van intuïtie is vergeleken met een helder, zuiver doorschijnend kleurloos kristal. Plaatst, wat ge wilt, achter zulk een kristal, het zal zich onmiddellijk vertoonen in de kleur van het voorwerp. Zoo gedraagt zich het denkvermogen in dezen toestand. Laat daarop de tattwische stralen vallen, die de objectieve wereld uitmaken; het zal zich in de kleuren van de objectieve wereld vertoonen. Verplaatst die kleuren en het is weder even zuiver als kristal, gereed om zich in elke andere kleur te vertoonen, die het voorgelegd wordt. Denkt over de oorspronkelijke krachten der natuur, de tattwa's; denkt over de grove lichamen waarin zij werken; denkt over de organen van waarneming, hun oorsprong en de methode van hun werk; denkt over de ziel, bevrijd of gebonden, het denkvermogen komt onmiddellijk in elk dezer toestanden. Het houdt geen bijzondere kleur terug, die een andere erinkomende kleur zou kunnen tegenwerken of belevendigen.

De eerste trap van intuïtie is de woordelijke. Het is de meest algemeene in dit tijdperk en daarom de meest begrijpelijke. Laat de lezer zich een denkvermogen voorstellen, waarin geen kleur wordt

opgewekt bij den klank van wetenschappelijke woorden. Laat hij aan duizenden van die menschen denken, in wier denkvermogen het geluid van hun eigen taal, vol van hooge en groote denkbeelden, even vreemd is als het Hebreeuwsch. Neemt een onopgevoeden Engelschen boer en leest hem Comus voor. Zoudt ge denken, dat die schoone woorden hem alles zullen aanbrengen, wat zij bedoelden uit te drukken? Maar waarom een onopgevoede boer? Verstond de groote Johnson uit zichzelf de schoonheden van Milton? Neemt alweder een gewonen schooljongen en leest hem in zijn eigen taal de waarheden der wijsbegeerte voor. Zou die taal, zelfs als gij hem de woordelijke beteekenis ervan gaaft, een denkbeeld tot zijn denkvermogen voeren? Neemt de Oepanishads en leest ze een pandit voor, die Sanskrit grammatikaal en woordelijk voldoende duidelijk verstaat. Zou iemand eraan twijfelen, ik twijfel niet, dat hij al wat die verhevene woorden bevatten niet zou verstaan? Laat hij zulk een denkvermogen vergelijken met het denkvermogen van een werkelijk welopgevoeden mensch, een denkvermogen dat, hoe zullen wij 't zeggen, bijna intuïtief de ware bedoeling der woorden in zich opneemt. Het is geen gemakkelijke taak, zelfs voor den hoog ontwikkelde, om de volle beteekenis te vatten, welke woorden bestemd zijn uit te drukken. Vooroordeel, diep gewortelde tegenstrijdige theoriën, de kracht van iemands eigen overtuigingen en misschien eenige andere eigenaardigheden van

het denkvermogen blijken een onoverkomelijke hinderpaal te zijn. Zelfs Joh. Stuart Mill kon niet behoorlijk de filosofie van Sir William Hamilton begrijpen. Een van de grootste Orientalisten zegt dat Patandjali's systeem volstrekt geen filosofie is. Een andere heeft zelfs zich uitgelaten, dat de Joga aphorismen van Patandjali louter fanatisme zijn! Er zijn vele tantra's waarvan de beteekenis, ofschoon wij ze in elke taal zouden kunnen vertalen, slechts door zeer weinigen onzer gekend wordt. Dit is een zeer ernstige tekortkoming en soms zeer te betreuren. Dit verdwijnt enkel bij de manifestatie van woordelijke intuïtie. In dezen toestand is de Jogi op eens *en rapport* met den schrijver van het boek en dit komt, doordat zijn denkvermogen vrij is van elk verblindend vooroordeel en in werkelijkheid een zuiver, helder, kleurloos kristal is, gereed om elke kleurtint te vertoonen, die daarmede in contact komt.

De volgende trap van intuïtie is de woordlooze. Daarop hebt ge niet langer boeken van noode om uzelf in te wijden in de geheimen der Natuur. Uw denkvermogen is in staat om die waarheden af te leiden uit hun hoofdbron — de ware afbeeldingen van ieder ding in elken toestand van de objectieve wereld, die door tusschenkomst van Prana in het Universeel denkvermogen zijn vertegenwoordigd — afbeeldingen, die de ziel zijn van deze dingen, hunne eigen ware Zelf — vervuld van iederen toestand, waarin het ding verkeerd

heeft of verkeeren zal — de werkelijkheden van de verschillende en veranderende aanzichten van de wereld van verschijnselen, datgene wat in een tafel, een glas, een pen en in werkelijkheid in elk ding hard of zacht is, lang of kort, wit of zwart.

Deze toestanden hebben als doel de grove wereld van verschijnselen.

De volgende twee trappen van intuïtie hebben als doel de wereld der krachten, waarin de veranderingen van de grove wereld wortelen, namelijk de wereld der ijle lichamen.

De overpeinzende intuïtie heeft tot doel enkel de tegenwoordige manifestatie der stroomen van het ijle lichaam, de krachten die zich nu al vertoonen, of zich beginnen te vertoonen. In dezen toestand bijv. kent de Jogi intuïtief de aanwezige krachten van het atmosferische Prana, terwijl zij bezig zijn voldoende kracht te verzamelen om ons een stortregen te geven, hagelsteen, sneeuw of rijp; maar hij weet niet wat hun de tegenwoordige activiteit heeft gegeven, of het potentiële ooit actief zal worden en in dit geval in welke mate. Hij kent de krachten die op het oogenblik werken in dien boom, dat paard, dien man — de krachten die deze dingen in den toestand houden, waarin zij zijn; maar hij kent niet de oorzaken en gevolgen van dien toestand.

De volgende toestand heeft de drie toestanden der ijlere lichamen tot doel. De bestaande toestand is natuurlijk bekend, maar daarbij neemt de

Jogi de geheele geschiedenis van het voorwerp, van het begin tot het einde in zich op. Plaats voor hem een roos en hij kent haar ijle beginsel in al diens toestanden in het verleden en toekomstende. Hij is vertrouwd met de aanvangsstadiën van den struik en diens groei in de verschillende toestanden; hij weet hoe het uitbotten begon; hij weet hoe de knop zich opende en hoe die groeide tot een mooie bloem. Hij weet wat haar einde zal zijn, hoe zij zal vergaan en wanneer. Hij weet wanneer diezelfde bloem weder de grove stof zal belevendigen. Plaats voor hem een gesloten brief. Hij weet niet alleen wat de inhoud van den brief is; hij kan ook de daarin neergelegde gedachten terugvoeren tot het brein waaruit zij voortkwamen, tot de hand welke die regels schreef, de kamer waarin zij werden geschreven, enz. Het is in dien toestand ook, dat het eene denkvermogen het andere kent, zonder van woorden gebruik te maken.

Ik heb, naar ik hoop, deze vier toestanden voldoende uitgelegd. Zij vormen wat genoemd wordt de objectieve trance (sawya samadhi). Nu en dan openbaren deze vermogens zich in veler denkvermogen. Maar dat bewijst eenvoudig dat de gelukkige sterveling op den juisten weg is. Hij moet hiervan zeker zijn, als hij wil zegevieren. Wanneer de laatste trap van deze samadhi in het denkvermogen bevestigd is, verkrijgen onze psychische zinnen in dezelfde mate het vermogen om te kennen, als aan onze dierlijke zinnen is toebedeeld.

Het gezag van deze zinnen is het hoogste voor ons, voor zooverre het de grofstoffelijke wereld betreft. Op dezelfde wijze kunnen wij niet twijfelen aan de waarheid der kennis, welke onze psychische zinnen ons toevoeren. Dit hooge vermogen om elke bovenzinnelijke waarheid met volkomen zekerheid te kennen, staat bekend als Ritambhara of wat ik psychische waarneming heb genoemd.

De kennis welke psychische waarneming ons geeft, is bij geen mogelijkheid te verwarren met de kennis, die door gevolgtrekking, verbeelding of op gezag van andermans ondervinding wordt verkregen.

Gevolgtrekking, verbeelding en mondelinge getuigenis, gegrond op dierlijke waarneming, kunnen slechts inwerken op kennis, verkregen door dierlijke zinnen. Maar psychische waarneming en daarop gegronde gevolgtrekking heeft dingen van de bovenzinnelijke wereld tot doel — de werkelijkheden, die tot ondergrond strekken aan het bestaan van verschijnselen, waarmede wij bekend zijn. Die waarneming omvat het feit van het bestaan en de natuur van Prakriti zelf, den ijlsten toestand van de stof, evenals dierlijke waarneming de grove stof omvat.

Dierlijke waarneming voert het denkvermogen naar de grove stof, de wereld welke haar geboorte heeft gegeven. Zoo trekt psychische waarneming het denkvermogen naar de ziel. De beoefening van objectieve samadhi vernietigt zichzelf. Het

denkvermogen neemt zooveel van de hoogere energie der ziel in zich op, dat het zijn verstandelijke vastheid verliest. De ziel leeft dan in zich zelf en niet, zooals tot nu toe, in het denkvermogen.

Hiermede is het grootste gedeelte van mijn werk afgedaan. Het is nu duidelijk dat, wat wij den mensch noemen, voornamelijk in het denkvermogen leeft. Het denkvermogen wordt door twee wezenheden beïnvloed. De eene is het levensbeginsel, de andere is het psychisch beginsel; het eene brengt zekere veranderingen in het denkvermogen teweeg van beneden af; het andere van boven af. Deze veranderingen zijn vermeld geworden en men heeft bevonden, dat de overheersching der ziel verkieselijker is dan die van het levensbeginsel. Wanneer het denkvermogen zich geheel oplost in de ziel, wordt de mensch een god.

Het doel van deze artikelen is geweest om een ruwe schets te geven van de natuur, werking en wederzijdsche betrekking der beginselen. Dit is in het kort gedaan. Er blijft nog heel veel meer te zeggen over de latente vermogens in het Prana en het denkvermogen, die zich op bijzondere punten vertoonen bij den vooruitgang van den mensch. Dat behoeft echter geen deel uit te maken van deze artikelen en daarom zal ik deze artikelen afsluiten met een kleine beschrijving van het eerste en laatste beginsel van den Kosmos den geest.

DE GEEST.

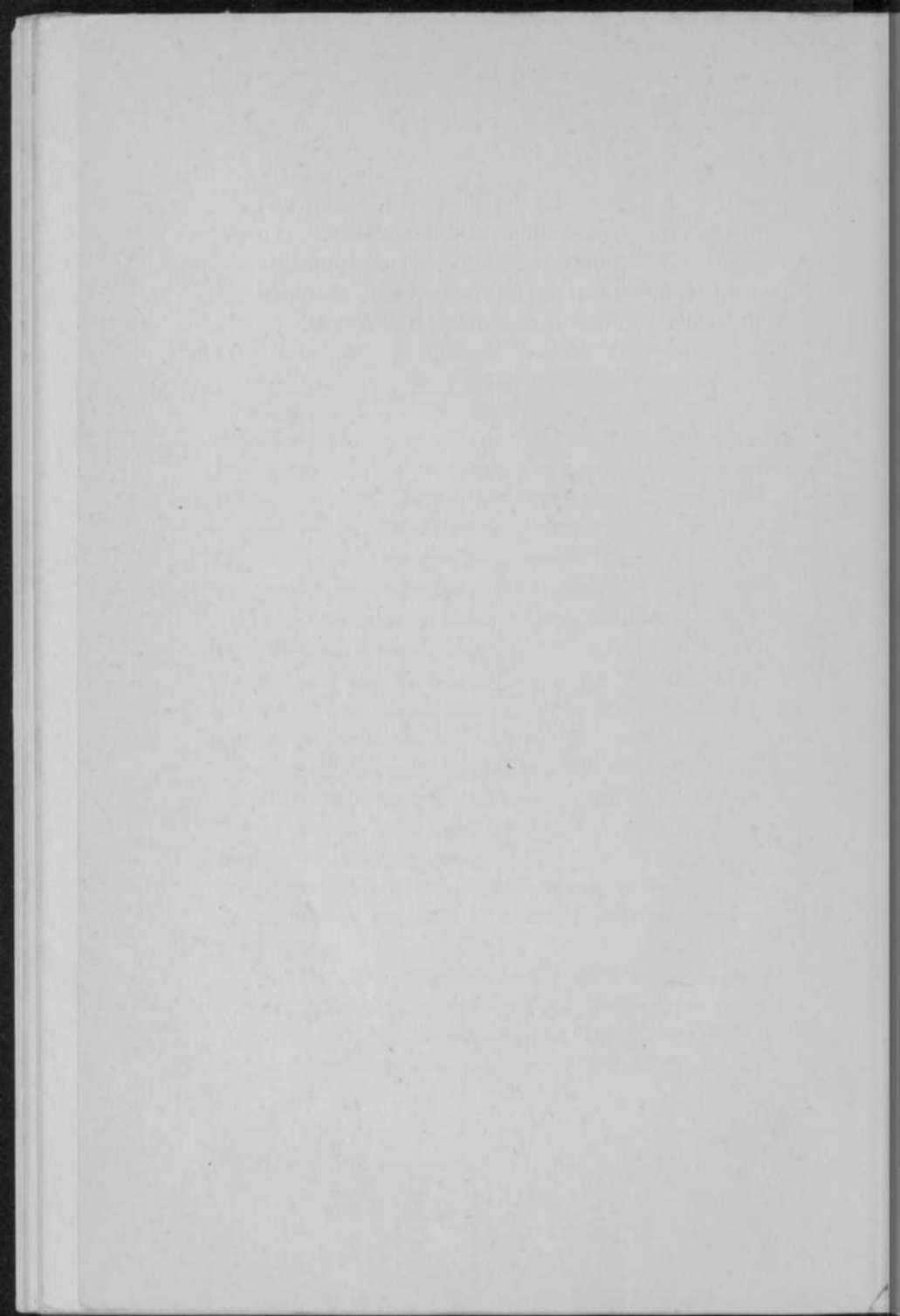
Deze is de Anandamayakosha, letterlijk het omkleedsel van zaligheid, der Wedantijnen. Met het vermogen van psychische waarneming kent de ziel ook het bestaan van deze wezenheid, maar op den tegenwoordigen trap der menschelijke ontwikkeling is haar aanwezigheid nauwelijks te voelen in de menschelijke constitutie. Het karakteristieke verschil tusschen de ziel en den geest is de afwezigheid in den laatste van het *Ik*.

Het is de dageraad van den dag der evolutie. Het is het eerste instroomen van den positieven stroom van den Grooten Adem. Het is de eerste toestand van kosmische werkzaamheid na de overheerschende Maha pralaya. Zooals wij gezien hebben, heeft de adem in elken bestaanstoestand drie toestanden: de positieve, negatieve en de soeshoemna. De soeshoemna is doordrongen van elk der beide andere toestanden. Dit is de toestand, die in de Parameshthi soepta van de Rigweda is beschreven als te zijn noch *sat* (positief) noch *asat* (negatief). Dit is de oorspronkelijke toestand van Parabrahma, waarin het geheele Heelal verborgen ligt als de boom in het zaad. Zooals de golven in den Oceaan verschijnen en verdwijnen, ontleenen de twee toestanden van *e-volutie* en *in-volutie* hun ontstaan uit dezen toestand en verliezen zich ter bestemder tijd daarin. Wat is Prakriti zelf in dezen toestand van potentiëele almacht? De verschijnselen van Prakriti zijn hun oorsprong en bestaan verschuldigd aan

de wijzigingen van den Grooten Adem. Wanneer deze Groote Adem in den toestand van soeshoemna is, kunnen wij dan niet zeggen, dat Prakriti zelf in dien toestand door soeshoemna gehouden wordt? Het is inderdaad Parabrahma dat alles in alles is. Prakriti is alleen de schaduw van die zelfstandigheid en volgt als een schaduw de wijzigingen van dezen Grooten Adem. De eerste wijziging van den Grooten Adem is het begin van den ontwikkelingsstroom. In dezen toestand is Prakriti gereed om zich te wijzigen in de ethers van den 1^{en} graad, die de atmosfeer uitmaken, waaruit Ishwara het leven put. Het *Ik* is in dezen toestand latent. Heel natuurlijk, omdat het differentiatie is, die geboorte geeft aan het *Ik*. Maar wat is die toestand? Moet de mensch tot het *niet-zijn* overgaan, voordat hij den toestand bereikt, die van het menschelijk standpunt nirwana of para-nirwana genoemd wordt? Er is geen reden om te veronderstellen, dat het de toestand van *niet-zijn* is, evenmin als dat een zekere hoeveelheid latente hitte in water vernietigd wordt. Het simpele feit is dat de kleur, die het Ego samenstelt, latent wordt in den hooger en vorm van energie van den geest. Het is een toestand van bewustzijn of kennis boven het Zelf, zeer zeker niet de vernietiging ervan.

Wanneer het levensbeginsel latent wordt, is het niet vernietigd, de persoonlijkheid blijft. Wanneer nog hooger, het denkvermogen latent wordt, is het niet vernietigd, de persoonlijkheid blijft. Wan-

neer ten slotte de ziel latent wordt, is zij niet vernietigd, de persoonlijkheid blijft. Het is een toestand van volmaakte kennis, van volmaakte overeenstemming met tijd en ruimte, van volkomen vrijheid, die volmaakte zaligheid (Ananda) is.

In de Theosofische Bibliotheek verschenen:

N ^o .	1.	C. W. Leadbeater. De Planeetketens	f 0.40
"	2.	Annie Besant. Oostersche en Westersche Psychologie	- 0.40
"	3.	A. P. Sinnett. Het Begin van het Vijfde Ras	- 0.40
"	4.	— De Samenstelling der Aarde	- 0.40
"	5.	— Het Stelsel waartoe wij behooren	- 0.40
"	6.	Mrs. Sinnett en Scott Elliott. De Maan Pitri's	- 0.40
"	7.	Schwarz. De Betrekking tusschen Mensch en God	- 0.40
"	8.	H. van Ginkel. Korte Schets der Vrijmetselarij	- 0.40
"	9.	Annie Besant. De Noodzakelijkheid van Reincarnatie	- 0.40
"	10.	— Reincarnatie als Christelijke Leerstelling	- 0.40
"	11.	A. P. Sinnett. Apollonius van Tyana	- 0.40
"	12.	C. W. Leadbeater. Witte en Zwarte Tooverij	- 0.40
"	13.	F. W. H. Mijsers. De Mensch en de Dood	- 0.40
"		A. Besant. Als een Mensch sterft enz.	- 0.40
"	14.	C. W. Leadbeater. Eenige misvattingen over den dood	- 0.40
"	15/16.	A. Besant. De Wetten van het Hooger Leven	- 0.80
"	17.	C. W. Leadbeater. Vegetarisme en Theosofie	- 0.40
"	18.	Annie Besant. { Vegetarisme en Theosofie	
"		{ Alcoholvraagstuk en Theosofie	- 0.40
"	19.	A. P. Sinnett. Trillingen	- 0.40
"	20.	Annie Besant. { Over eenige moeilijkheden in het innerlijk leven en Het Einde der Smart	- 0.40
"	21/24.	— Wenken bij de bestudeering der Bhagavad Gita	- 1.60
"	25/26.	Wm. C. Ward. De Nibelungen Ring	- 0.40
"	27.	W. Scott Elliot. De Wet van Opoffering	- 0.40
"	28.	C. W. Leadbeater. Misbruik van psychische vermogens	- 0.40
"	29.	— Onze verhouding tot kinderen	- 0.40
"	30.	Annie Besant. Occulte Scheikunde	- 0.40
"	31/32.	Annie Besant. H. P. B. en de Meesters	- 0.80
"	33/36.	— Lezingen te Londen gehouden in Juni en Juli 1907	- 1.60
"	37.	G. R. S. Mead. de { De Gnosis van het Denkvermogen	- 0.40
"	38.	— { Hymnen van Hermes	- 0.40
"	39.	— { Het Visioen van Ardaeus	- 0.40
"	40.	— { De Hymne van Jezus	- 0.40
"	41.	— { De Mysteries van Mithra	- 0.40
"	42.	— { Een Mithrisch Rituaal	- 0.40
"	43.	C. W. Leadbeater. Natuurgeesten	- 0.40

N ^o . 44.	Annie Besant. Bewijzen voor het Bestaan der Ziel	f 0.40
" 45.	Dr. R. Steiner. Onze Atlantische Voorouders	- 0.40
" 46.	— Het Bloed is een zeer bijzonder Sap	- 0.40
" 47.	— Filosofie en Theosofie	- 0.40
" 48.	— Inwijding en Mystериën	- 0.40
" 49/52.	A. Besant. De Stamboom der Menschen	- 1.60
" 53/54.	William Kingsland. Het Verhaal van een Kind over Atlantis	- 0.80
" 55.	H. P. Blavatsky. De grondslagen van het ritueel in Kerk en in Vrijmetselarij	- 0.40
" 56/60.	Dr. R. Steiner. Uit de Akashakroniek	- 2.—
" 61.	C. W. Leadbeater. Aanteekeningen betreffende Het Voorwoord van "De Stem van de Stilte"	- 0.40
" 62.	— De Chakrams en het Slangevuur	- 0.40
" 63.	— Verloren Zielen	- 0.40
" 64.	— Beschermende Schillen	- 0.40
" 65.	Annie Besant. Gemeenschap tusschen verschillende werelden	- 0.40
" 66.	— Okkultisme, Semi-Okkultisme en Pseudo-Okkultisme	- 0.40
" 67/68.	James Macbeth. Broederschap van Genexers	- 0.80
" 69/72.	Yogi Ramacharaka. De Wetenschap der Psychische Genezing	- 1.60
" 73/75.	De Droomer. Studiën in de Bhagawad Gita	- 1.20
" 76.	Mabel Collins. Vreugd en Smart	- 0.40
" 77.	H. P. B. De legende van Prometheus of het leggen van de scheppende kracht in den Mensch	- 0.40
" 78.	Annie Besant. Het Nut van het Kwaad	- 0.40
" 79/84.	G. R. S. Mead. Echo's uit de Gnosis 7—11	- 2.40
" 85.	C. Jinarajadasa. Christus en Buddha en andere verhalen	- 0.40
" 86/87.	A. Cook. Brieven aan vrienden over het verborgen Leven	- 0.80
" 88/90.	Annie Besant. De Ontwikkeling van Leven en Vorm	- 1.20
" 91/93.	Annie Besant. De Drie Padén (Tot vereeniging met God) en Dharma	- 1.20
" 94/96.	De Droomer. Studiën in de Bhagawad Gita	- 1.20

Abonnement per serie. . . . f 1.80.

6 willekeurige nummers voor f 2.10.

